

Liperi

Talousarvio 2018
Taloussuunnitelma 2018–2020

Kunnanhallitus 11.12.2017
Valtuusto 18.12.2017

SISÄLLYS

1. Yleisosa	3
1.1. Kunnanjohtajan katsaus	3
1.2. Yleisperustelut	10
Yleiset talousnäkömät.....	10
Kuntatalouden näkömät – Kuntatalousohjelma.....	10
Toimintaympäristö	11
Väestö	11
Liperin kunnan kuntastrategian valmistelu	21
1.3. Liperin kunnan organisaatio	23
1.4. Talousarvio 2018 ja taloussuunnitelma 2019–2020.....	24
Kuntakonsernin toiminnalliset kokonaistavoitteet 2018	24
Talousarvion hyväksyminen, rakenne ja sitovuus	26
Tuloarviot.....	27
Menoarviot	28
Talouden tasapainottaminen	31
1.5. Henkilöstö.....	32
2. Käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa	36
2.1. Keskushallintopalvelut.....	36
2.2. Hyvinvointipalvelut.....	44
2.3. Elinympäristöpalvelut.....	59
3. Investointi- ja rahoitusosa	67
4. Konserni	71

Liite 1: Liperin kunnan hyvinvointikertomus 2017–2020

Liite 2: Kustannuslaskennan hierarkia 1.1.2018 alkaen

1. YLEISOSA

1.1. Kunnanjohtajan katsaus

Näkymiä tulevaan

Kuvaan alkajaisiksi hieman mennyttä valtuustokautta ja sen kuntastrategiaa 2013–2017. Keskeisenä urakkanamme edeltävällä kaudella oli kuntatalouden tasapainoon saattaminen. Uusittu Kuntalaki edellytti sitä. Tulorakenteemme on kautta historiamme ollut palvelu- ja kuntarakenteeseemme nähden haasteellinen ja siltä se näyttää tulevienkin vuosien osalta. Väestön keskittymä on Ylämyllyllä ja se tuo omat haasteensa olemassa oleville rakenteille ja samanaikaisesti tulorahoituksen riittävyydelle uudistaa rakenteita. Liperi kolmetaajamaisena, kaupungin läheisyydessä ja hyvien liikenneyhteyksien varrella sijaitsevana kuntana mahdollistaa väestön uudistumisen kunnan eri alueilla. Taajamissamme on monipuolisia yksityisiä ja julkisia palveluja. Kylämme sijoittuvat lähelle taajamia tarjoten kuntalaisille lähipalveluja. Tästä näkökulmasta voimme puhua, että kolmetaajamaisuuden kautta laajat lähipalvelut ovat sekä kylillä että taajamissa asuvia kuntalaisiamme lähellä. Menneen valtuustokauden keskiössä oli palvelurakenteen keskittämistoimenpiteet, samoin kuin maakunnallisen Siun soten rakentaminen.

Uudelle valtuustokaudelle lähdettäessä on hyvä tunnistaa vahvuutemme ja osa-alueet, joissa haluamme kehittyä ja profiloitua tulevaisuudessa. Profiloituminen on tärkeää, että erotamme meille tärkeillä osa-alueilla omalla houkuttelevuudellamme myös tulevaisuudessa.

Meillä on yhteistä puhetta, halua kehittää asukkaidemme sujuvaa arkea. Haluamme haastaa "sääntösuomea" omilla kokeiluilla ja pilotoinneilla sujuvuuden edistämiseksi. Olemme mukana Uudistuvat elinvoima taajamat –hankkeessa, joka voi olla yksi alusta uudistamistyölle. Haluamme kehittää elinkeinorakenteemme tuomia vahvuuksia palvelutuotannossamme, josta esimerkkinä yksikköjemme ruokakulttuuriin huomion kiinnittäminen. Keskusteluissamme on vahvasti noussut profiloituminen maaseutumaisena kuntana, luomun ja lähiruuan puolestapuhujana, samoin kuin Green care tai kestävän kehityksen ajattelu- ja toimintatavan edistäjäkuntana. Olemme saaristo-osakunta. Meidän houkuttelevuustekijöitä ovat kautta aikain olleet vesistöt ja vesistöjen äärelle asuminen.

Kaikessa työskentelyssämme tulee korostua asukas- ja asiakaslähtöinen ajattelutapa, kuitenkin hyvän hallinnon periaatteita noudattaen, joista keskiössä ovat yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus.

Uusi talousarviorakenne

Tämän talousarviokirjan sisällön uudenlainen rakenne on muodostunut puolentoista vuoden työn tuloksena. Työn ovat aloittaneet edellisen kauden valtuutetut yhdessä virkamiesten kanssa. Taustatyöhön ovat osallistuneet yrittäjien, seurakuntien sekä yhdistysten edustajat, samoin kuin Siun soten edustajia. Sosiaali- ja terveyspalveluiden poistuminen kuntaorganisaation työn johdon piiristä aiheutti kunnassamme perusteellisen keskustelun kunnan roolista, asemasta, olemassaolon oikeutuksestakin. Käyty prosessi oli hyvä, joskin loppumetreillä havaitsin jo "kisaväsymystä".

Uuden valtuustokauden alkaminen kesken budjettivuoden on strategia-, perehdytys- ja taloussuunnittelun näkökulmista huono ajankohta. Uudet luottamushenkilöt ovat tulleet mukaan ”liikkuvaan junaan” ja samanaikaisesti monella tasolla on ollut perehdytystä ja koulutusta. Aikataulujen rajallisuuden vuoksi olemme käyttäneet strategiaprosessissa ”työrukkasina” kuntasuunnitteluryhmää ja hallituksiamme, joissa on mukana uusia luottamushenkilöitä. Kuntastrategia on tarkoitus hyväksyä tammikuun valtuustossa. Haluamme tehdä ytimekkään strategian, joka on myös visuaaliselta ilmeeltään aikaisempaan nähden erilainen.

Tässä talousarviokirjassa yhdistyvät koko kuntakonsernin kuntastrategialuonnos, hyvinvointikertomus, taloussuunnitelma ja vuoden 2018 talousarvio. Olemme halunneet sitoa kaikki konsernitoimijamme yhteisiin tavoitteisiin ja niistä johdettaviin toimenpiteisiin. Yksityiskohtaisemmat toimenpideohjelmat yksikkötasolla vahvistetaan palvelualueilla talousarvion käyttösuunnitelmissa. Aikaa on tarvittu uuden ajattelutavan ”sisäänajo”, jota työtä tarvitsemme tehdä vielä jatkossakin yhdessä eri toimijoiden kanssa. Ajattelemme tällä hetkellä, että strategiaamme on tarkoituksenmukaista tarkistaa viimeistään kahden vuoden päästä, koska tässä ajassa on niin paljon epävarmuustekijöitä ja avoimia kysymyksiä, joiden vaikutuksia kuntastrategiaamme emme vielä tässä vaiheessa tiedä. Emme tiedä, kuinka maakuntauudistus etenee, kuinka kuntien rahoitus tässä yhteydessä muuttuu tai, kuinka mm. tehtävät paikalliset ratkaisut vaikuttavat kuntatalouteemme. Nämä ulkoiset epävarmuustekijätkin ovat vaikeuttaneet kuntastrategian tekemistä ja näin ollen taloudelliset resurssit ovat keskeisinä ohjaavina tekijöinä.

Tuleva kuntastrategiamme rakentuu Yhteisen Liperin tekemiseen, jossa kuntaorganisaatio on yksi toimija muiden toimijoiden joukossa. Kuntastrategiamme on valmistumassa elinvoiman, hyvinvoinnin ja osallisuuden sisällöillä, jotka on viety talousrakenteeseemme sekä strategiseksi kärjiksi että mitattaviksi tavoitteiksi (asukasluvun kasvun, työpaikkojen lisäys, nuorten työllisyyden edistäminen ja kuntatalouden tasapaino). Samoin talousarviossa asetetut tavoitteet on rakennettu Yhteisen Liperin ajattelutavalla.

Vuoden 2018 talousarvio ja kuntastrategialuonnoksemme rakentuu yhteisöllisen Liperin kokeilumallin pohjalta. Käytän vielä sanaa kokeilu, vaikka sellaisena emme työtämme ole tehneet. Liperin mallia käytetään muualla esimerkkinä, mutta itsekään emme vielä tiedä, onko mallimme hyvä. Yhteisestä tekemisestämme, yhteisistä teeseistämme on tullut perusta tekemisellemme ja myös organisaation näkökulmasta talousarviotavoitteillemme eri toimijoiden kanssa väestömme hyväksi yhteisöllisesti. Tavoitteista osaa pyritään seuraamaan palvelualueilla myös numeerisesti, vaikka tekijöinä ovat muutkin tahot kuin pelkästään kuntaorganisaatiomme.

Yhteiset tavoitteet, yhteinen tekeminen tavoitteellisesti, yhteinen puhe ja näkyväksi tekeminen haastavat meitä organisaationa. Toimintatapa edellyttää vuorovaikutusmenetelmien uudistamista niin uusien kuntasivujemme kuin aktiivisten kuntalaiskohtaamisemmekin muodossa (kunta mm. tapahtumissa ja arjen tilanteissa mukana).

Asumisen vaihtoehdot luovat sekä hyvinvointia että elinvoimaa kuntaamme

Strategiakaudelle 2017–2021 lähdetessä tavoitteenamme tulee yhtenä ydinkaupunkiseudun kuntana olla elinvoiman edistämisen näkökulmasta asukasmäärän kasvutavoite. Vuoden 2018 talousarvioesityksessä tavoitteenamme on tarjota nykyisille ja uusille liperiläisille erilaisia asumisen vaihtoehtoja elämänkaaren eri vaiheissa Liperin kunnan eri alueilla kysynnän volyymin suhteessa.

Talousarvioesitykseen rakentuu tavoite pitää nykyiset asukkaamme (= pitovoima) liperiläisinä kuin myös saada uusia asukkaita Liperin kunnan asukkaiksi (vrt. uudet ok-tonttialueet, kerrostalopaikat, haja-asutus-alue). Kerrostaloasumiseen tarvitaan uusia tai uudistettavia vaihtoehtoja omistus- että vuokra-asuntotuo- tantoon. Kerrostalokohteita on suunnitteilla Liperin kirkonkylässä (Rakennusliike Reijonen), Ylämyllyllä (Ra- kennusliike Jouko Pesonen ja SSR Itä-Suomi).

Talousarvio 2018 sisältää Mattisenlahden ja Salokylän alueiden sekä Ylämyllyn lampien alueen osayleiskaav- vat sekä uuden Lautasuo-Lehtorannan asemakaava-alueen kunnallistekniikan rakentamisen. Kaavoitetuille alueille toivotaan aktiivista maakauppaa. Maanhankintaan on varattu 200 000 €:n määräraha, joka saattaa osoittautua tulevien vuosien aikana haasteellisen pieneksi näköpiirissä olevien houkuttelevien maa-aluei- den vuoksi.

Myöskään vapaa-ajan asuntojen muuttamista ympärivuotiseen käyttöön ei pidä vähätellä eikä myöskään vapaa-ajan asunnoilla vietettävän ajan pidentymistä, joilla on vaikutusta mm. liperiläisten yritysten ja kun- nan palvelujen käyttämiseen. Liperissä vapaa-ajan asuntoja muutetaan ympärivuotiseen käyttöön noin vii- dessä kohteessa vuositasolla. Tämä tarkoittaa keskimäärin kahta asukasta per talous eli kymmenen asuk- kaan nettovaikutusta asukasluvun kasvuun vuositasolla. Mm. elämänkaaren eläköitymisen vaiheessa, ruuh- kaisten työvuosien jälkeen, vapaa-ajan asunto toimivalla kunnallistekniikalla ja tietoliikenneyhteyksillä mah- dollistaa 20–25 vuoden suhteellisen terveen elämänkaaren vaiheen asumisen pääasiassa kylillämme, viih- tyisässä elinympäristössä.

Elinkeinoelämä elinvoiman edistäjänä

Liperin kunnan panostukset elinkeinoelämän kehittämiseen näkyvät mm. panostuksina oman elinkeinojoh- tajan palkkaukseen peruskunnan ja yhtiömme (Lipertek) talousarvioesityksissä. Elinkeinojohtajanpanostuk- sella, erilaisilla käynnistyvillä hankkeilla sekä uudenlaisella tekemisellä kehittämisyritys Josekin henkilökun- nan kanssa on tavoitteenamme tarjota kehittämislähtöistä työpanosta erilaisiin kuntamme alueella sijaitse- viin yritys- ja toimintaympäristöihin.

Kunnanhallitus, marraskuun viimeisessä kokouksessaan, sanoi irti kunnan ja kehittämisyritys Josekin välisen palvelusopimuksen. Tavoitteenamme on vuoden 2018 alussa käynnistää uuden elinkeinopalvelusopimuk- sen valmistelu. Tunnistamme, että nykyisillä taloudellisilla resursseillamme (24,23 €/asukas) Liperissä tulisi saada enemmän Josek-palvelua yrityksissämme tai yritystoimintaa suunnittelevien kuntalaisten parissa. Ha- emme paikallistasolle lisää intensiteettiä, ”proaktiivista” työskentelytapaa, aktiivisena jalkautumisena ja tekevinä käsinä. Käytännössä tämä tarkoittaa kehittämislähtöistä neuvontaa ja vastuullista avustamisen roolia mm. ikääntyvien yrittäjien sukupolvenvaihdosten kuin yrityskauppojen ja niiden toteutumisen avus- tamisessa yhdessä Josekin kanssa.

Kunnat ovat mukana suunnittelemassa uutta Meijän maakunnan hallintomallia. Tällä hetkellä Pohjois-Karja- lan maakuntahallintoon ei näyttäisi rakentuvan maaseutuelinkeinojen kehittämisalustaa, ainoastaan rahoi- tus- ja viranomaistoiminnot. Liperin elinkeinoelämän palvelurakenteen uudistustarve, Josek-sopimus ja maakuntahallintouudistus tarjoavat Liperin kunnalle mahdollisuuden selvittää tässä yhteydessä maaseu- tuelinkeinojen tulevaisuuden kehittämisrakenteen. Tähän emme saa välttämättä kumppanikuntia mukaan, mutta tärkeää tunnistaa, että Liperissä kyseinen palvelualue on merkittävä.

Liperin kunnan alueella on tällä hetkellä meneillään ja näköpiirissä useita elinvoimaa edistäviä rakennuskohteita. Meneillään ovat mm. liikekeskus Ylämyllylle (Tokman, K-kauppa, Op, Heinosen Leipomon kahvila ja lounaspaikka sekä pienyritystoimintaa), Burger King, KKR Steel (50-60 työpaikkaa Vexven entisiin tiloihin), Ylämyllyn tien varrella Puhas Oy:n nykyaikainen jäteasema. Käsämässä Luovin alueella, Hengitysliitto on valmiudessa tekemään ratkaisuja oppilaitos Luovin kiinteistöjen omistajuuden osalta. Oppilaitos Luovi on tällä hetkellä suurimmillaan oppilaitoshistoriansa aikana, eikä oppilaitos ole ainakaan toistaiseksi mihinkään lähdössä. Hengitysliiton intressinä ei ole omistaa kiinteistöjä, varsinkaan tyhjillään olevia kiinteistöjä. Liperin kunnan intresseissä olisi Luovin alueelle löytää toimija erittäin hyvässä kunnossa olevalle uimahallille tukipalvelutiloineen, samoin kuin toimijoita tyhjillään oleviin tiloihin.

Talousarviossa on varaus Ylämyllyn liikenneturvallisuuden edistämiseksi ja Ylämyllyn tien raittimaisen ilmeen rakentamiseksi. Vuoden 2017 aikana käynnistyi haja-asutusalueen laajakaista-hanke langattomana pääasiassa Salokylä-Mattisenlahti alueille, joilla myös uusi osayleiskaava etenemässä hyväksymisvaiheeseen. Mikäli hanke etenee myönteisesti kyläalueillamme, tavoitteenamme on vapautuvaa haja-asutusalueen vesihuollon määrärahaa suunnata kylien laajakaistaratkaisuihin jatkossakin.

Hyvinvointi luo elinvoimaa

Vuoden 2017 aikana toteutettu jaetun johtajuuden rakenne hyvinvointipalveluissa näkyy hyvinvoinnin sisältöjen aktiivisessa kehittämistyössä. Sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa on uudet opetus suunnitelmat otettu käyttöön. Valtuustossa hyväksytyssä hyvinvointikertomuksessa, joka on tämän talousarvion liitteenä, on linjattu yhteiset tavoitteet eri toimijoiden kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi Liperin kunnan alueella asuvan väestön hyvinvoinnin edistämiseksi. Yhteiset tavoitteet konkretisoidaan tekemiseksi Siun soten ja meidän palvelutuotannon tekemisessä. Liperissä korostuu tulevaisuudessa ennaltaehkäisevä työ ja palvelujen tuonti päivittäisiin toimintaympäristöihin, päiväkoteihin ja kouluihin.

Hyvinvointikertomus on ”työvälinen” eri viranomaisten ja toimijoiden kanssa käytävässä tavoitteellisessa vuoropuhelussa ja kehittämistoiminnassa. Tänä päivänä tavoitteelliseksi työskentelyä tekee tiedolla johtaminen, joka oli ytimessä sosiaali- ja terveyspalveluissa jo oman palvelutuotantomme aikana. Paikallisessa neuvottelukunnassa, on maakunnan (Lape ja hyvinvointiryhmä) ja Liperin väestön hyvinvointitieto ohjaamassa taloudellisia resursseja. Siun sote on kuntayhtymänä sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäjä maakuntamme alueella ja Heinävedellä. Kuntayhtymä siis asettaa palvelutuotannon tavoitteet kuntien toimiessa maksajina. Liperiläisiä luottamushenkilöitä on sekä Siun soten hallituksessa että valtuustossa päättämässä sosiaali- ja terveyspalveluistamme.

Tavoitteenamme on jatkossa saada enenevässä määrin tietoa omasta ja Siun soten kanssa yhteisesti tehdystä palvelutuotantomme resursoinnista ja niiden hyödyistä kuin myös päästä selvittämään syitä, millaista tekijöistä johtuvat erilaiset ongelmat esim. hyvinvointikertomuksessamme esille nouseva nuorten pahoinvointi ja psyykkiset ongelmat (vrt. hyvinvointikertomus) ja mitä seuraa esimerkiksi omista erilaisista kokeiluistamme esim. ilmaisesta varhaiskasvatuksesta 5-vuotiaille kunnassamme. Eli samanaikaisesti tarvitsemme tietoa syistä kuin myös kehittämistoimintamme hyötynäkökohdista.

Taloussuunnittelussa on ensimmäisen kerran kokeiltu hyvinvointipalveluissa osallistavaa budjetointia. Kuntalaiset saivat antaa evästyksiä talousarvioon niin kouluruokailun kehittämiseen, lasten ja nuorten harraste-toimintaan kuin myös lapsiperheiden yksinäisyyden tunnistamiseen.

Vapaaan sivistystyön aktiivinen vuosi

Asukkaidemme ”pitovoimaan” vaikuttavia tekijöitä ovat paitsi toimivat asumisen edellytykset, työ, toimeentulo ja koulutus niin myös monipuoliset vapaa-ajan toimijoiden ja yhdistystoimijoiden mahdollistamat aktiviteetit ja ympäristöt. Monipuoliset ja toimivat vapaa-aikapalvelut eri väestöryhmille ovat osa kuntalaisten arkea ja keskeinen houkuttelevuustekijä sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistekijä. Kunta osaltaan pyrkii luomaan edellytyksiä yhdistys- ja järjestötoiminnalle paitsi ilmaisilla tiloilla (mikäli tila käytössä oleva ja mahdollistaa yhdistystoimijoiden toiminnan) sekä erilaisilla yhteistyö-, kumppanuus-, yleis- että kohdeavustuksilla.

Talousarvioesitykseen sisältyy esitys Ylämyllyn kirjaston siirtämisestä nykyisistä tiloista keskemälle Ylämyllyn liikenteellistä keskusta. Yhtenä vaihtoehtona on noussut esille K-kaupan nykyiset tilat peruskorjauksen jälkeen vuokrattavina tiloina. Selvitystyö on käynnistymässä. Kirjastotilasuositus on noin 100 neliötä 1000 asukasta kohti. Esillä ollut vaihtoehto on noin 500 neliön kokoinen. Tilan tulisi mahdollistaa yhdistys- ja järjestötoimijoiden päivä- ja iltatoimintaa. Seutukirjastosopimuksen mukaisesti kunnat järjestävät tilat kirjastotoimelle.

Liperin kunta on ollut mukana suunnittelemassa mahdollista Ylämyllyn Yllätyksen katetun jalkapallohallin rakentamiskohdetta Jyrin kylään, Paloaukean päiväkodin ja koulun välimaastoon.

Liperin kunta olisi osatoteuttajana Ylämyllyn Yllätyksen toteuttamassa katetussa jalkapallohallissa perustusten ja tekonurmen rakentamisosuuksissa. Liperin kunnalla on tarkoitus hakea Avi:lta valtionavustusta 25% Liperin kunnan kustannuksiin. Ylämyllyllä hanke edistäisi liikuntapaikkojen ”ketjuttamista”, jolloin sisäliikuntatilojen aikaa vapautuisi uusille, mm. lasten ja nuorten liikuntaharrasteryhmille, joista Ylämyllyllä on pulaa jo nykyisin.

Yhteistyösopimuksemme ovat yhä enenevässä määrin näkyvyyden edistämisen lisäksi yhteistyö- ja kumppanussopimuksia, yhdessä tekemistä. Meidän kakkien on syytä muistuttaa itseämme säännöllisin väliajoin, että kaikki kuntalaisemme eivät ole some- ja verkkomaailmassa, joten tiedonjaollisten ja osallisuuskanavien pitää olla monipuolisia. Yhteisen Liperin rakentamisessa, tässä ajassa, yksi vahvuuksistamme on paikallislehti, jota kaikkien kuntien alueilla ei suinkaan ole käytettävissä yhteisen viestinnän välineenä.

Talousarvion 2018 pääviestit

Talousarvioesitys ei sisällä veroprosenttitarkistuksia taloussuunnittelukaudelle aikaisemman kuntastrategian linjausten mukaisesti. Talousarvioesitys vuodelle 2018 on tasapainossa. Vuosikate on 2,77 M€ poistojen ollessa 2,88 M€. Tilikauden ylijäämä on poistoeron kirjaamisen jälkeen plussalle 9 373 euroa.

Talousarvio euromääräisesti rakentui helpohkosti palvelualueillamme ilman suuria karsinta- tai tarkistuskierroksia, mikä osoittaa toimialojen vastuullista talousarviovalmistelua. Investointien osalta voi todeta, että Liperin kirkonkylään on rakentunut Liperin kunnan virallinen hallinnollinen keskus. Uudeksi virastotaloksi on tullut entisen valtion virastotalon tilat, joissa viimeisimmäksi olivat sosiaalitoimisto, työhallinto ja Kela. Ensi vuoden talousarvioesitykseen sisältyy em. Varolan kiinteistön toisessa siivessä olevien Siun soten

sosiaalitoimiston tilojen muutostyöt seitsemälle keskushallinnossa, tällä hetkellä väistötiloissa, työskentelevälle henkilölle. Tilat ovat Liperin kunnan omistamia tiloja.

Koulukeskusinvestointi on lisännyt vaikeuserrointa vuoden 2018 talousarvion valmistelussa. Edeltävinä valtuustokausina olemme asettaneet investoinneissa raamiksi 3-4 M€:n keskimääräisen nettoinvestointitason vuositasolla. Keskimääräinen lainojen lyhennystaso on ollut n. 4-5 M€/vuosi. Koulukeskushanke jakaa mielipiteitämme.

Kaikki ymmärtävät sen, että oppilaat, perusopetuspalvelujen käyttäjät, tulevat määrällisesti enemmistönä Ylämyllyn alueelta. Siellä on ikäluokista noin 60–70%, mikä puoltaisi uuden yläkoulun rakentamista Ylämyllylle. Edeltävällä valtuustokaudella linjasimme, että meillä on yksi yhtenäinen peruskoulu Liperissä luokille 0-9 ja taajamakoulut luokille 0-6 Viinijärvellä ja Ylämyllyllä sekä kyläkoulut Mattisenlahdessa ja Salokylällä.

Yhtenäinen peruskoulu Liperissä (0-9 luokat) noin 650 oppilaalle ja yläkoulu (7-9 luokat) Ylämyllylle noin 450 oppilaalle tarkoittaa molemmissa taajamissa rakennuskohteina erilaisia hankkeita. Liperin kirkonkylässä olevassa koulukeskuksessa on yhteensä noin 40 luokkatilaa, joista purkutarve selvityksien mukaan on noin 14 luokkatilalle. Mikäli yläkoulu rakennettaisiin Ylämyllylle, tyhjilleen jäisi Liperin koulukeskukseen noin 30 luokkatilaa, joista 0-6 koulun tarve olisi 11 luokkatilaa (sis. eskarien 2 luokkatilaa) ja 5 aineluokkaa. Ylämyllyllä yläkoulutila tulisi rakentaa Ylämyllyn liikuntapaikkojen läheisyyteen, koska 450 oppilaan yläkoulu tarvitsee liikuntatiloja neljälle liikuntaryhmälle samanaikaisesti. Ylämyllyn olemassa olevat salitilat ovat kokonaisuudessaan päiväaikana käytössä Ylämyllyn 0-6 luokkien oppilaille. Ylämyllyn uusi koulu tarkoittaisi myös uuden keittiö- ja ruokalatiilojen rakentamista, jotka tiloina muodostavat ”kallista pinta-alaa”.

Kunnanhallitus on pyytänyt kahdelta eri suunnittelu- ja arkkitehtitoimistolta kokonaisuuden arviointia varten selvitykset yhtenäisellä tilaohjelmataustoituksella. Kokonaiskustannusarviossa on huomioitu tehdyt kuntotutkimukset. Saatujen selvitysten pohjalta on tehtävä ratkaisu koulukeskushankkeestamme, koska väistötiloista (terveelliset tilat) maksetaan joka kuukausi vuokraa ja samanaikaisesti nykyisessä koulukeskuksessa tyhjillään olevista tiloista ei saada yleiskuluja kokonaisuudessaan pois välivaiheen aikana.

Olen todennut, että meitä virkamiehiä koulukeskusasiassa sitoo kuntatalous ja oppilaiden ja henkilökunnan pääseminen terveellisiin opiskelutiloihin. Meitä sitoo myös edellisen valtuustokauden strateginen koululinjaus. Johtavina virkamiehinä meitä sitoo myös talousvastuu eli emme voi esitellä valtuutetuille sellaista rakentamisvaihtoehtoa, jota kuntataloutemme ei tällä hetkellä olemassa olevan tiedon ja mahdollisen tulokehityksen valossa mahdollista (yleinen kulukehitys, verokehitys/veroprosentti/verotuksen vertailutaso seudulla). Taloussuunnitelman (kolme vuotta) on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen, eikä virkamiesten vastuulla ole mm. veroprosentista päättäminen, jota Ylämyllyn kouluvaihtoehto edellyttäisi tämän hetkisen tiedon valossa.

Kokonaan uusi yläkoulu Ylämyllylle tarkoittaisi eri arvioiden perusteella 18,4 – 19,2 M€:n kokonaisinvestointia (Liperin 0-6 luokkien koulu ja Ylämyllyn yläkoulu), jonka suuruista investointia Liperin kunnan historiassa ei ole koskaan aikaisemmin toteutettu ja mikä päätös tarkoittaisi näillä näkymin noin 0,5 veroprosenttiyksikön korotustarvetta 3 %:n vuosittaisella yleisellä verotulokasvuennusteella seuraaville vuosille eli tuloveroprosentti nousisi 22,0 %:iin. Myös velkamäärätasomme nousisi merkittävästi enemmän Ylämyllyn vaihtoehdossa.

Esitykseni Liperin koulukeskuksesta kirkonkylään perustuu rakentamisen ja lainan rytmittämisen kolmelle vuodelle, jolloin välillisiä kuluja ei makseta kuin lainan hoitokuluihin. Kolmelle vuodelle jaettuna investointi noin 3 M€ ei tällä hetkellä näyttäisi nostattavan veroprosenttia. Molempien vaihtoehtojen taustaoletuksena on kirkkaasti aiempaa korkeampi verotulojen luonnollisen kasvun ennuste (+3 %), eli tähän sisältyy

molempien investointivaihtoehtojen taustaoletus riski. Veroprosenttitarkistus voi tulla Ylämyllyn vaihtoehdossa korkeampana ja Liperin vaihtoehtoonkin vaikuttava tekijä.

Leasingvaihtoehdossa vuosikatteemme tulisi saada 4 M€:n tasolle, jolla tasolla se on useamman vuosikymmenen aikana ollut vain kaksi kertaa. Palvelujemme tuotantokustannukset ovat keskimääräiset tai keskimääräistä pienemmät eli mahdollisuuksia saada toimintamenoja pienemmäksi ei helposti löydy.

Lopuksi

Meillä Liperissä on aktiivisia ja toimeliaita kuntalaisia! Meillä on kasvuyrityksiä!

Meillä on vapaa-ajan asuinkuntansa vireydestä innostuneita vapaa-ajan asukkaita!

Emme siis Liperissä mieltä palvelujen ”alasajoa”, vaan aktiivista yhdessä kehittämistä kuntamme elinvoiman eteen.

Tekemisen pohinää tuntuu olevan pimeästä marraskuusta huolimatta. Pidetään hyvä pohinä päällä yhdessä! Sallitaan erilaisia mielipiteitä! Tehdään oikeita ratkaisuja!

Liperissä 30.11.2017

Hannele Mikkanen

kunnanjohtaja

1.2. Yleisperustelut

Yleiset talousnäkyvät

Valtionvarainministeriön arvion mukaan bruttokansantuote kasvaa 2,9 % vuonna 2017 ja 2,1 % vuonna 2018. Kasvuennusteet ovat aiempiin vuosiin verrattuna optimistisempia. Työttömyysasteen ennustetaan laskevan vuonna 2018 tasolle 8,1 %. Vastaavasti työllisten määrä nousisi yli 70 %.

Suomen bruttokansantuote saavuttaa näillä näkymin finanssikriisiä edeltäneen tason vasta vuonna 2018. Taluskriisin aiheuttamaa kuoppaa on paikattu näin ollen kymmenen vuotta, mikä on näkynyt ja näkyy edelleen myös kuntataloudessa.

Kuluttajahinnoissa kasvu säilyisi maltillisella 1,5 % tasolla, mutta olisi selvästi korkeampi kuin aiempina vuosina.

Kuntatalouden näkymät – Kuntatalousohjelma

Kuntatalousohjelma vuodelle 2018 on valmisteltu valtion ja kuntien välisessä neuvottelumenettelyssä samaan aikaan valtion talousarvioesityksen kanssa. Ohjelman painopiste on kuntatalouden kehitysnäkymien ja valtion toimenpiteiden tarkastelussa. Kehitysnäkymissä on otettu huomioon hallituksen jo päättämien toimenpiteiden vaikutukset.

Kuntatalous vahvistui merkittävästi vuonna 2016. Peruskuntien varsin matalan toimintamenojen kasvun ansiosta kuntatalouden vuosikate parani merkittävästi ja saavutti tämän vuosituhannen korkeimman tason. Kilpailukyky sopimus on osaltaan vaikuttanut matalaan toimintamenojen kasvuun.

Peruskuntien investoinnit laskivat ja kuntayhtymien investoinnin kasvoivat aiempaan vuoteen verrattuna. Kuntien lainakanta jatkoi edelleen kasvua.

Hyvän kokonaiskuvan taustalla huomionarvoista on kuntien väliset suuret vaihtelut. Lähes joka kolmannessa kunnassa tilikauden tulos oli vuonna 2016 negatiivinen. Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevien kuntien arviointimenettelyn piiriin on tulossa neljä kuntaa. Kaikkien neljän osalta täyttyy kuntakonsernin taseeseen kertyneelle alijäämälle asetettu kriteeri. Vertailun vuoksi vuosien 2014 ja 2015 tilinpäätösten perusteella yksikään kunta ei tullut menettelyn piiriin.

Kuntatalousohjelman mukaan valtion toimenpiteet vaikuttavat vuoden 2018 kuntatalouteen 129 M€ heikentävästi. Kuntien peruspalvelujen valtionosuudet laskevat 140 M€ verrattuna valtion vuoden 2017 varsinaiseen talousarvioon. Suomen Kuntaliiton tekemän kyselyn perusteella hallitusohjelman keskeisimpien kuntatalouteen kohdistuvien sopeutustoimien laskennallisesta säästöstä on vuonna 2017 toteutunut vain kolmannes.

Kuntatalousohjelma tavoittelee korkeintaan 0,5 % alijäämää suhteessa vuoden 2019 kokonaistuotantoon. Kuntatalousohjelman mukaan rahoitusasematavoite ollaan saavuttamassa jo tehtyjen toimenpiteiden sekä kuntien omien sopeuttamistoimien sekä parantuneen yleisen taloustilanteen avulla.

Kilpailukyky sopimuksen arvioidaan heikentävän kuntien rahoitusasemaa 96 M€ vuonna 2017 ja vielä 82 M€ vuonna 2018. Vuodelle 2018 suurimmat lisäerät tulevat työajanpidennyksen laskennallisen säästön leikkauksista peruspalvelujen valtionosuudesta sekä työntekijämaksujen muutoksen vaikutuksesta kunnallisverotuloa alentavasti.

Kuntatalousohjelman arvion mukaan kuntien laskennallinen tuloveroprosentin korotuspaine kasvaa merkittävästi vuonna 2019. Noin neljäsosalla kunnista laskennallinen korotuspaine vuonna 2019 on vähintään 3 prosenttiyksikköä, jotta rahoitustasapaino saavutetaan ilman lainakannan kasvua.

Kuntatalousohjelma on luettavissa kokonaisuudessaan Valtionvarainministeriön sivuilta www.vm.fi/kuntatalousohjelma.

Toimintaympäristö

Väestö

Liperin kunnan asukasluku laski 37 henkilöllä vuonna 2016, vaikka alkuvuoden väestökehitys olikin positiivinen. Alkuvuonna 2017 väestö on vähentynyt edelleen. Aiemmista vuosista poiketen syntyneiden enemmisyys on painunut negatiiviseksi.

Liperissä on selvästi maakunnan keskiarvoa enemmän lapsia ja toisaalta vähemmän yli 65-vuotiata. Suhteellisen matala työikäisen väestön osuus tuo omat taloudelliset haasteensa.

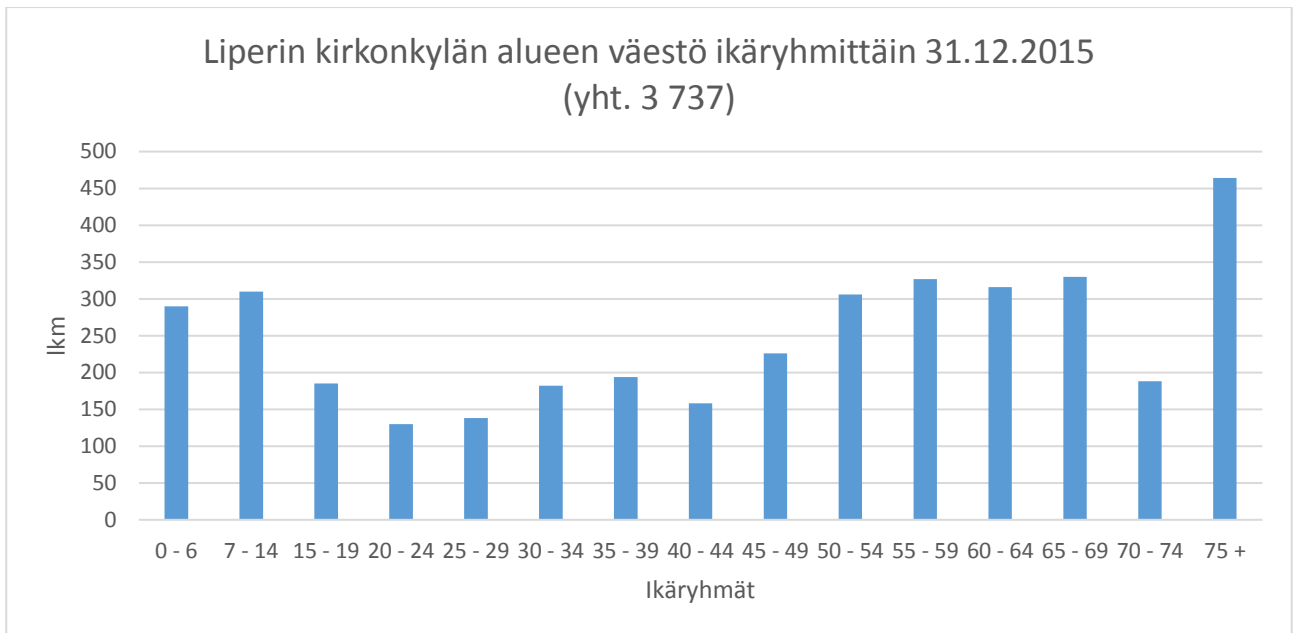
Väestön kehitys	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Väestö lkm	10 983	11 500	11 708	11 479	11 750	12 271	12 286	12 397	12 396	12 335	12 338	12 301

Väestöennuste kunnittain 2040 (Lähde: Tilastokeskus; Väestöennuste 2015)

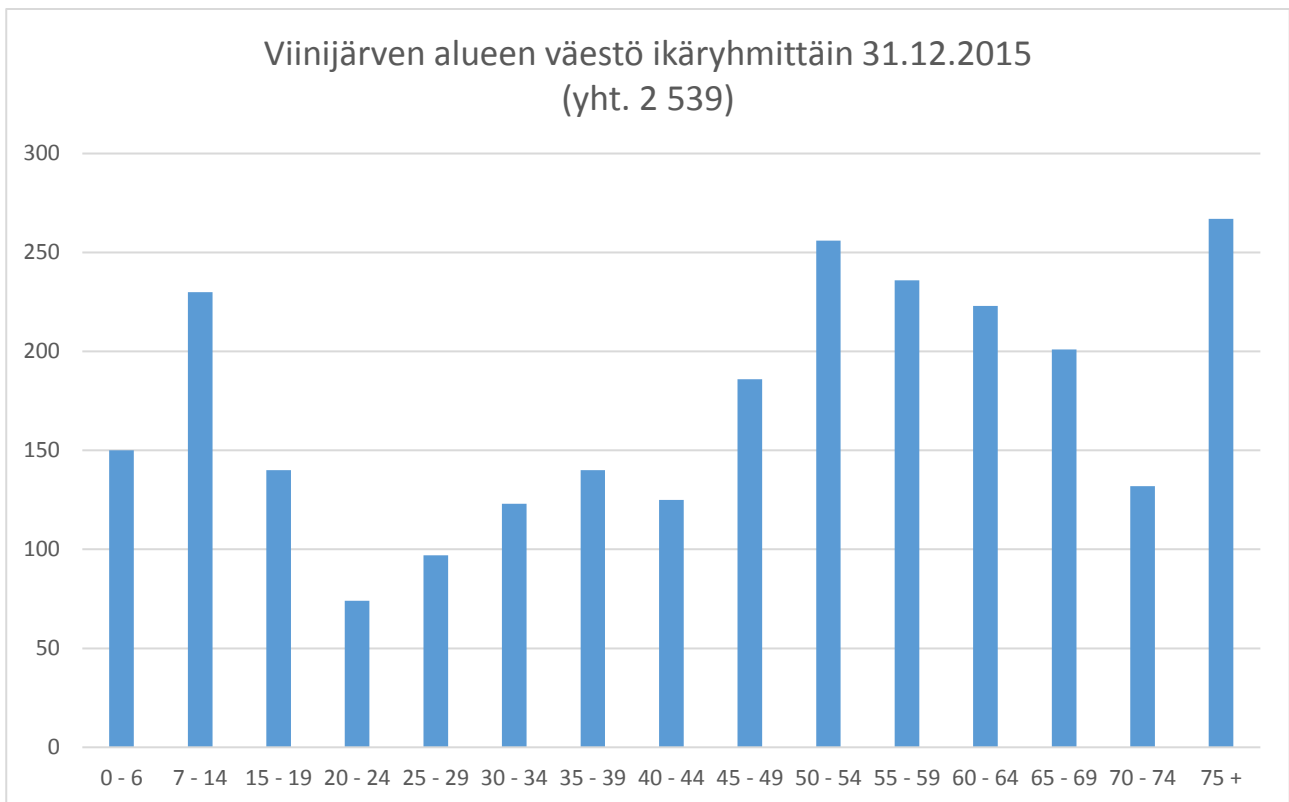
	Toteutunut	Trendiennuste					
	2016	2015	2020	2025	2030	2035	2040
Joensuu	75 848	75 480	77 223	78 550	79 759	80 543	80 818
Outokumpu	7 091	7 100	6 769	6 521	6 300	6 100	5 923
Iloanta	5 237	5 396	4 951	4 617	4 349	4 125	3 926
Juuka	4 938	5 028	4 557	4 193	3 904	3 680	3 484
Kontiolahti	14 806	14 899	15 838	16 544	16 989	17 245	17 392
Liperi	12 301	12 359	12 480	12 549	12 536	12 492	12 429
Polvijärvi	4 514	4 567	4 395	4 285	4 179	4 072	3 969
Joensuun seutu	124 735	124 829	126 213	127 259	128 016	128 257	127 941
Lieksa	11 580	11 962	11 363	10 893	10 465	10 037	9 633
Nurmes	7 885	7 959	7 500	7 139	6 849	6 588	6 341
Valtimo	2 245	2 337	2 222	2 140	2 073	2 005	1 942
Pielisen Karjala	21 710	22 258	21 085	20 172	19 387	18 630	17 916
Kitee	10 719	10 785	9 987	9 380	8 883	8 453	8 066
Rääkkylä	2 268	2 395	2 255	2 158	2 093	2 035	1 979
Tohmajärvi	4 653	4 725	4 446	4 252	4 095	3 953	3 828
Keski-Karjala	17 640	17 905	16 688	15 790	15 071	14 441	13 873
Pohjois-Karjala	164 085	164 992	163 986	163 221	162 474	161 328	159 730

Väestö alueittain 31.12.2015

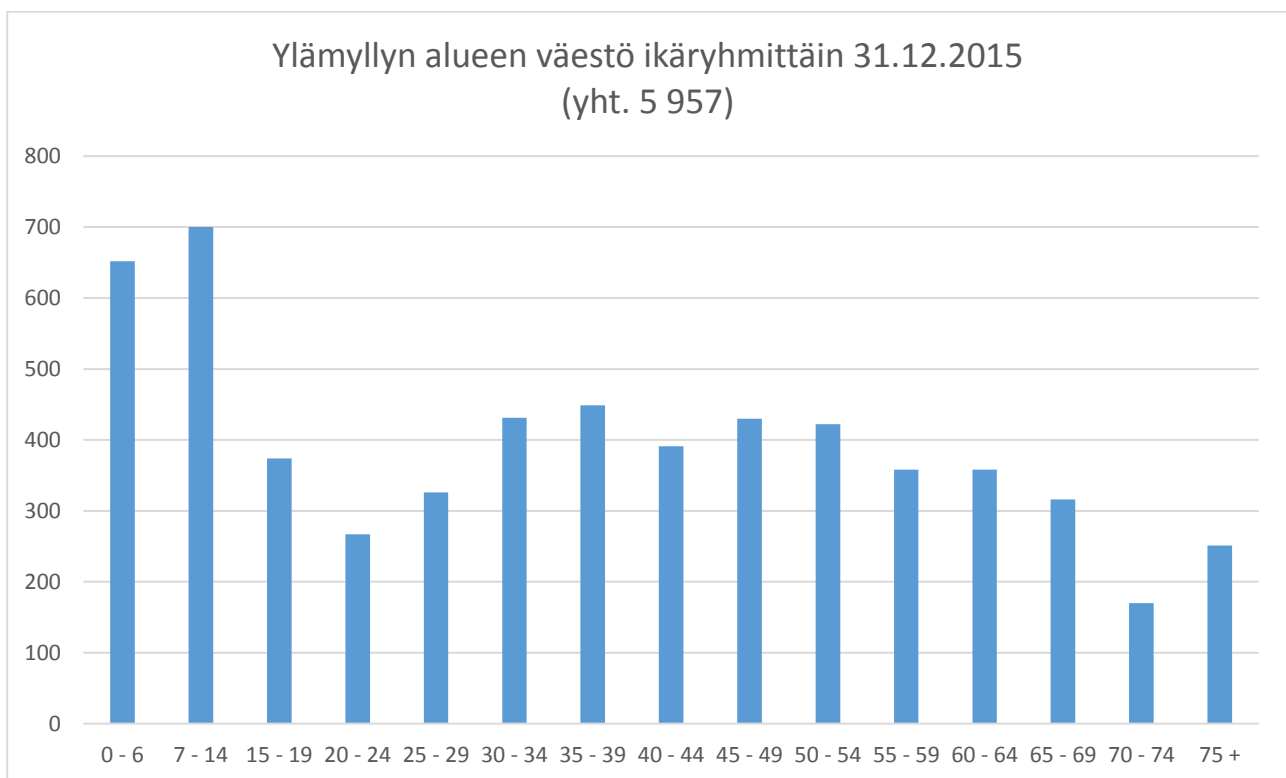
Väestö osa alueittain 31.12.2015	2015	2014	Muutos
4261 Kirkonkylä (Suuralue)	3737	3744	-7
426101 Kirkonkylä	2148	2145	3
426101001 Kirkonkylä	1747	1735	12
426101002 Siikasaari	111	116	-5
426101003 Liperinsalo	139	137	2
426101023 Papelo-Niva	151	157	-6
426102 Salokylä-Saaristo	1338	1346	-8
426102004 Salokylä	682	688	-6
426102005 Puromäki	207	206	1
426102006 Roukalahti	293	303	-10
426102007 Tutjunniemi	156	149	7
426105 Leppälahti	251	253	-2
426105008 Leppälahti	141	144	-3
426105009 Lammu	110	109	1

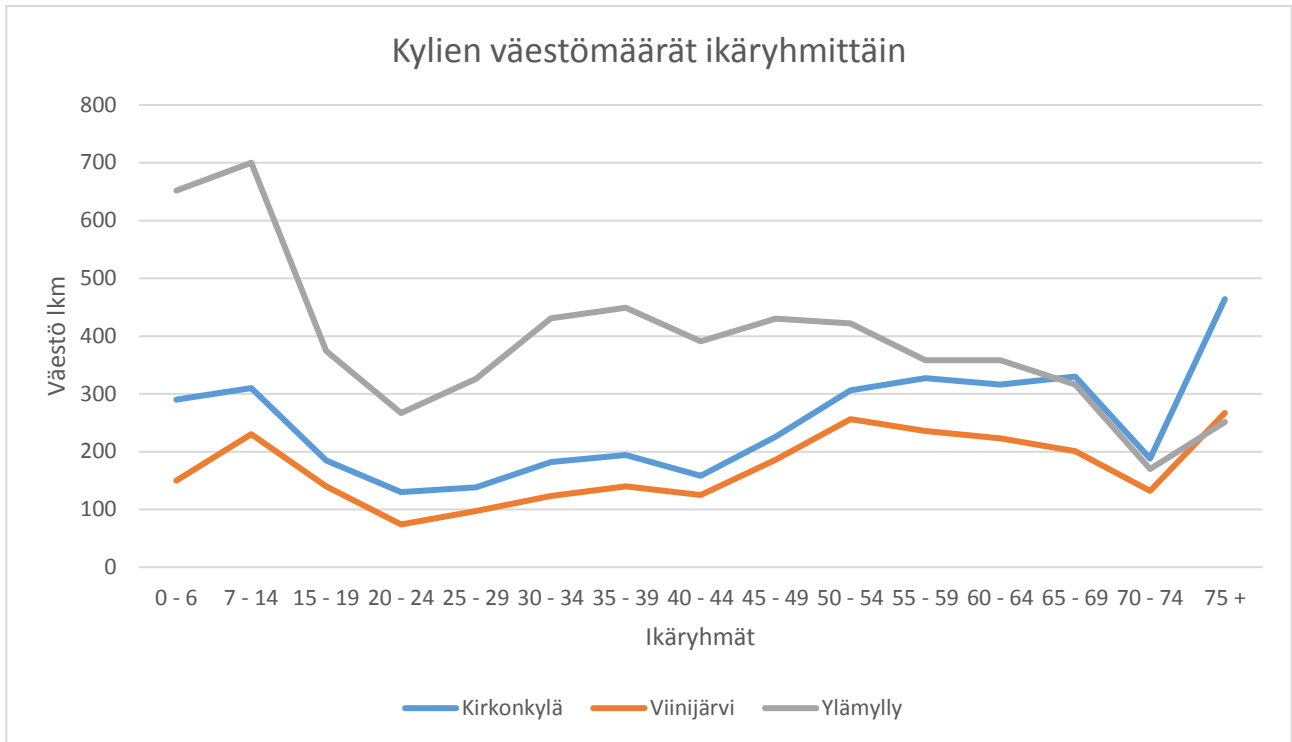

Väestö osa alueittain 31.12.2013	2015	2014	Muutos
4262 Viinijärvi (Suuralue)	2539	2580	-41
426206 Viinijärvi	1094	1108	-14
426206010 Viinijärvi	878	893	-15
426206011 Viinijärven maaseutualue	216	215	1
426207 Käsämä	565	562	3
426207012 Käsämä	565	562	3
426208 Ahonkylä	191	205	-14
426208013 Ahonkylä	191	205	-14
426209 Sulkama	332	339	-7
426209014 Kaarnalampi	161	169	-8
426209015 Kompero	171	170	1
426210 Kaatamo	357	366	-9
426210016 Ristinkylä	272	271	1
426210017 Korpivaara	43	47	-4
426210018 Huistinvaara	42	48	-6

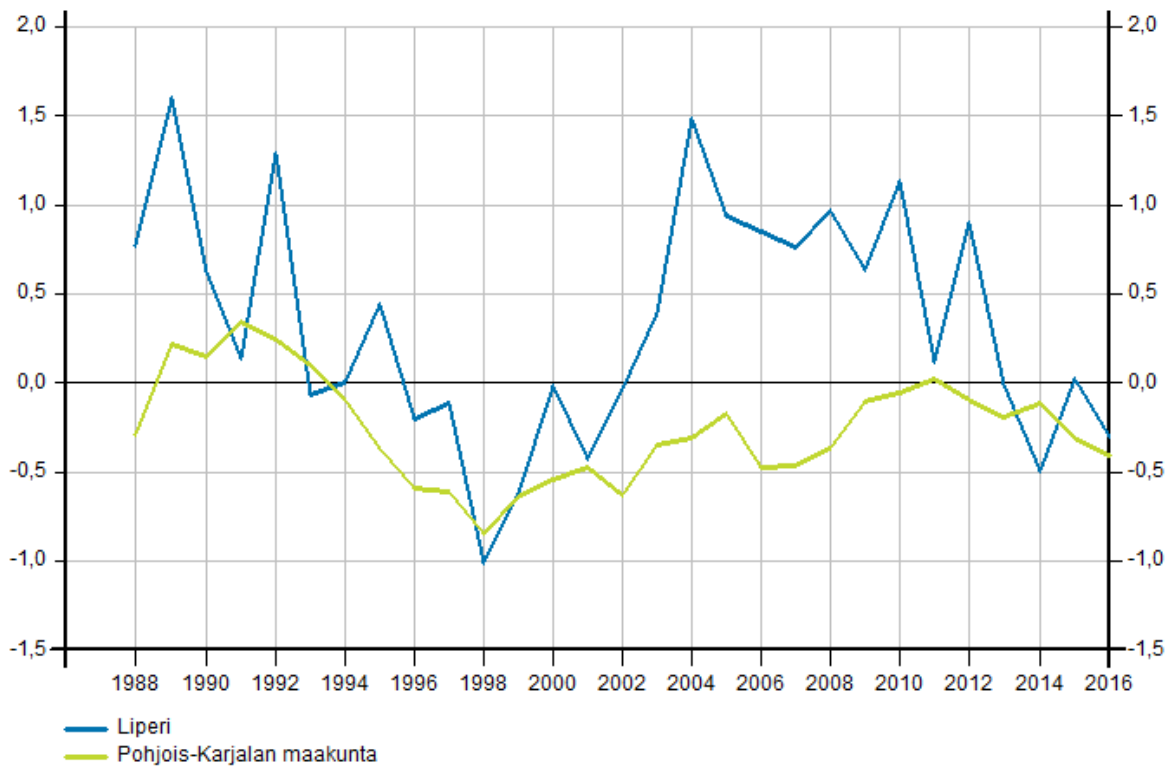

Väestö osa alueittain 31.12.2013	2015	2014	Muutos
4263 Ylämylly (suuralue)	5957	5895	62
426311 Ylämylly	5310	5253	57
426311019 Ylämylly	844	867	-23
426311020 Jyrinkylä	1523	1492	31
426311021 Mattisenlahti	236	232	4
426311025 Honkalampi	2048	2025	23
426311026 Hirsiniemi	75	73	2
426311027 Lammet	319	301	18
426311029 Välikangas	159	150	9
426311030 Lentoasema	106	113	-7
426312 Vaivio	647	642	5
426312022 Vaivionkylä	357	351	6
426312028 Härkinvaara	290	291	-1
426999999 Tuntematon	105	116	-11

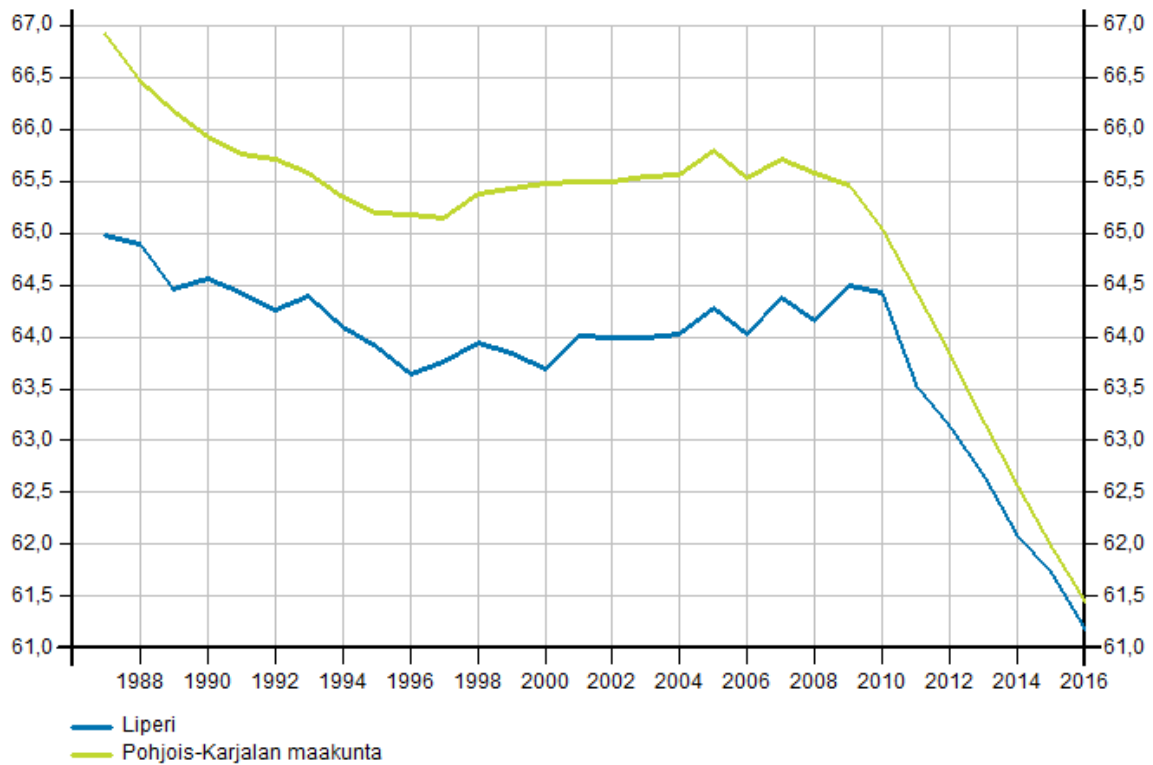

Väkiluvun muutos edellisestä vuodesta, % 1987-2016

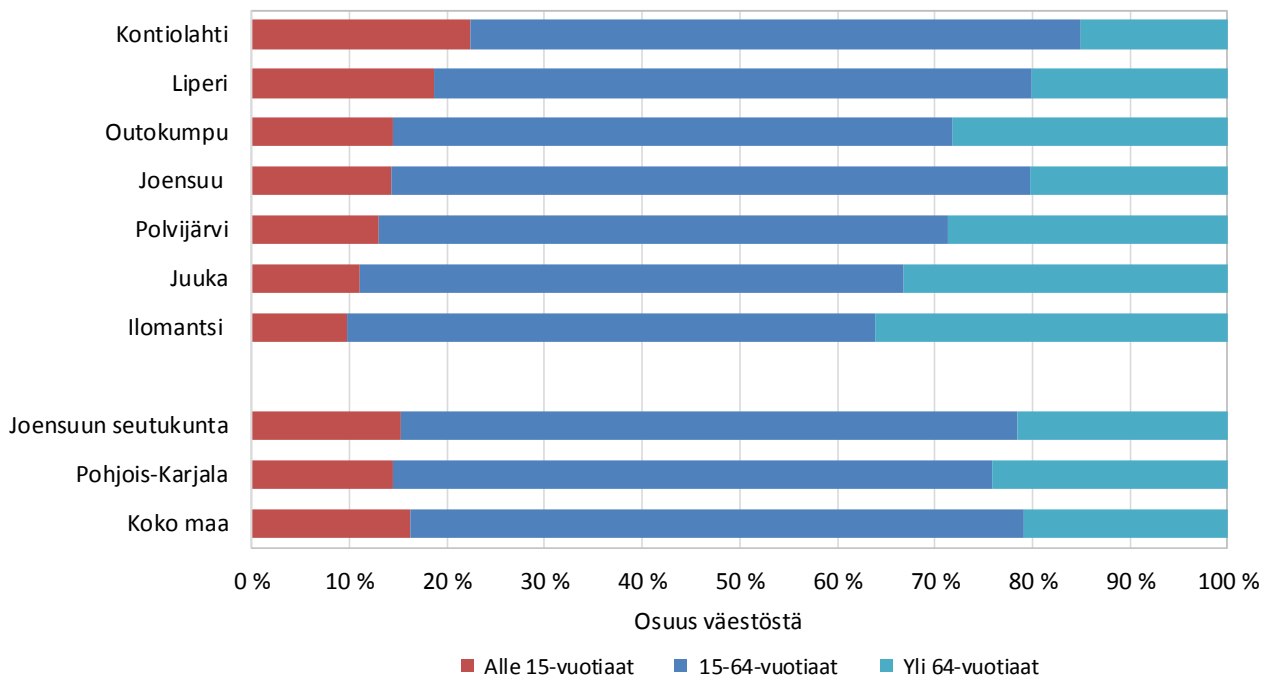
Tilastokeskus

15-64 -vuotiaiden osuus väestöstä, % 1987-2016

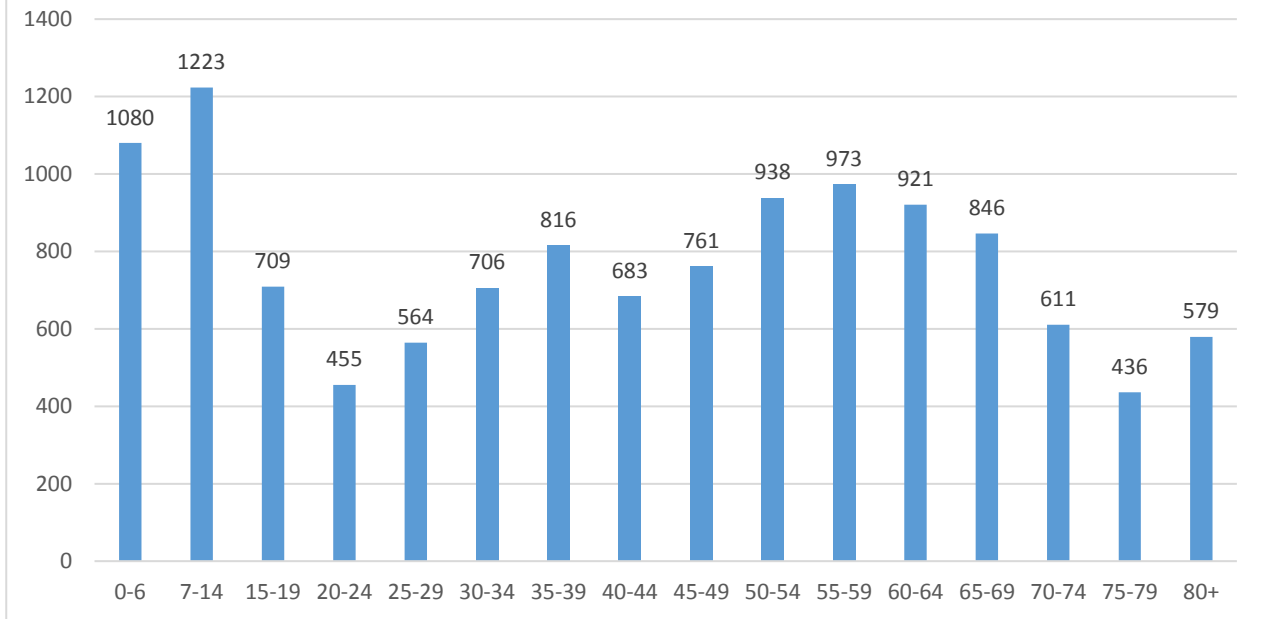
Tilastokeskus

Ikärakenne kunnittain Joensuunseutukunnassa 2016 (Lähde: Tilastokeskus)

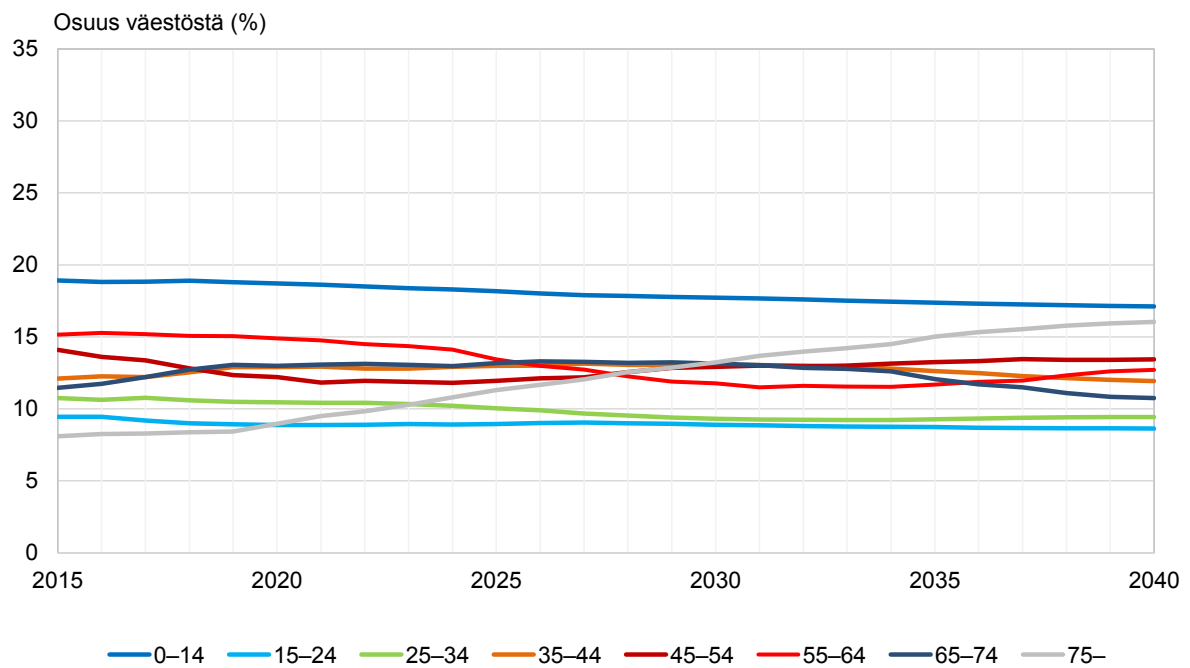

Liperin kunnan väestö ikäluokittain 31.12.2016

(Lähde: Tilastokeskus)

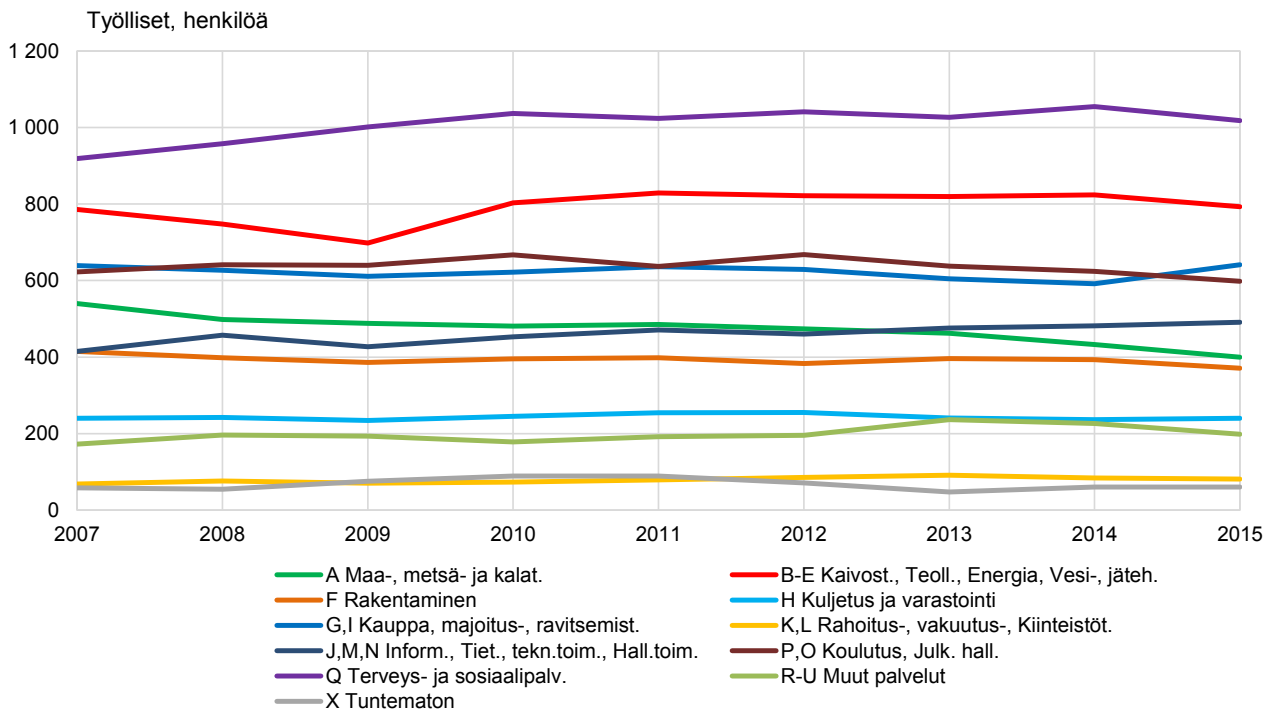

Väestöennuste ikäryhmittäin Liperissä 2015-2040 (Lähde: SeutuNet, Tilastokeskus)

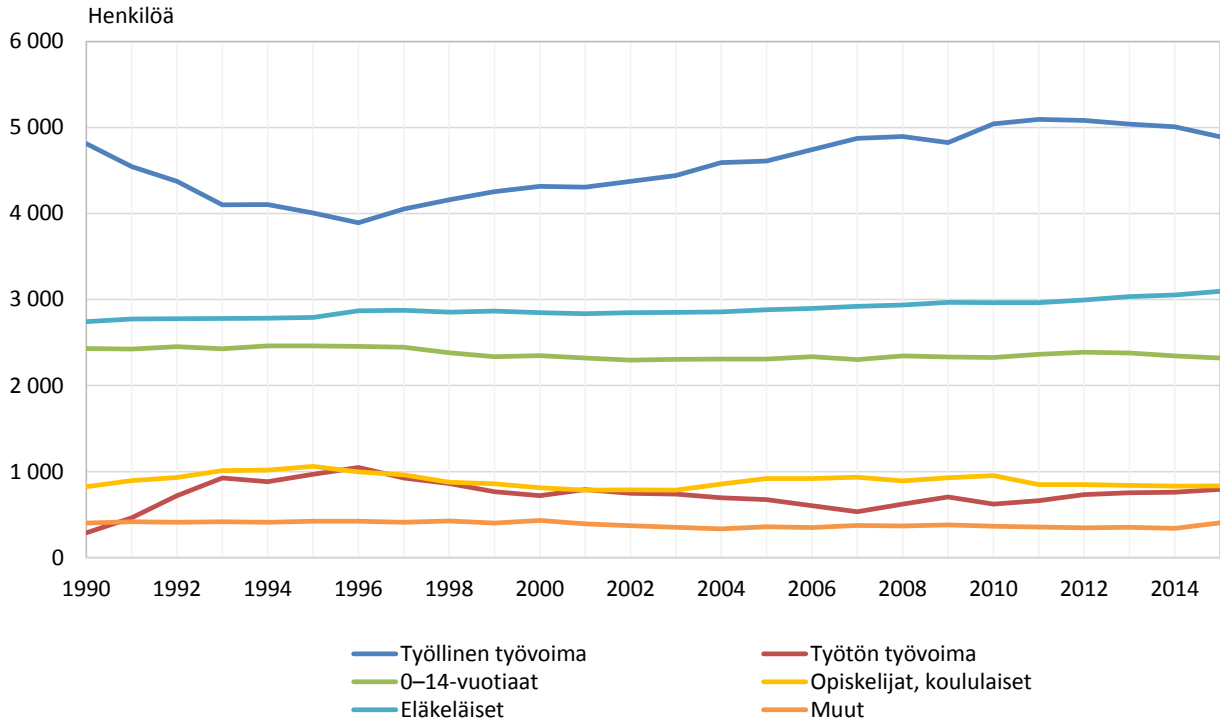

Työvoima, työlliset ja työpaikat

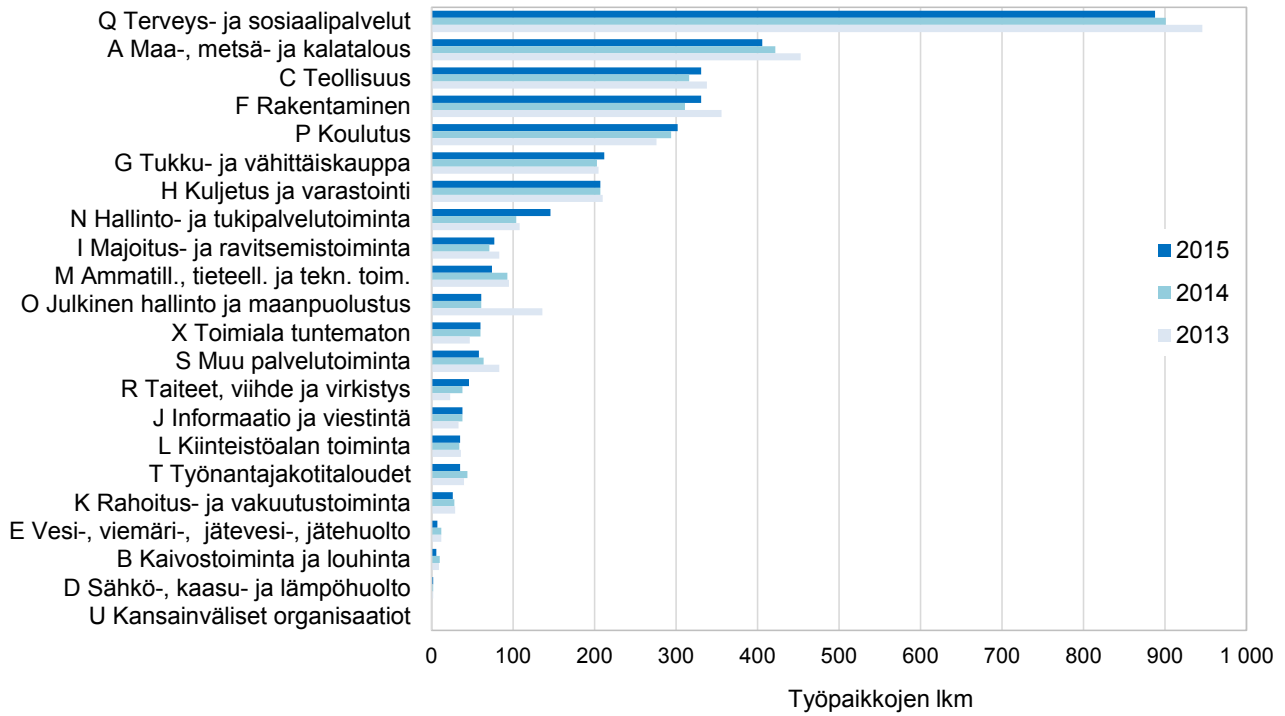
Elinkeinorakenteen kehitys Liperissä 2007-2015 (SeutuNet, Lähde: Tilastokeskus)

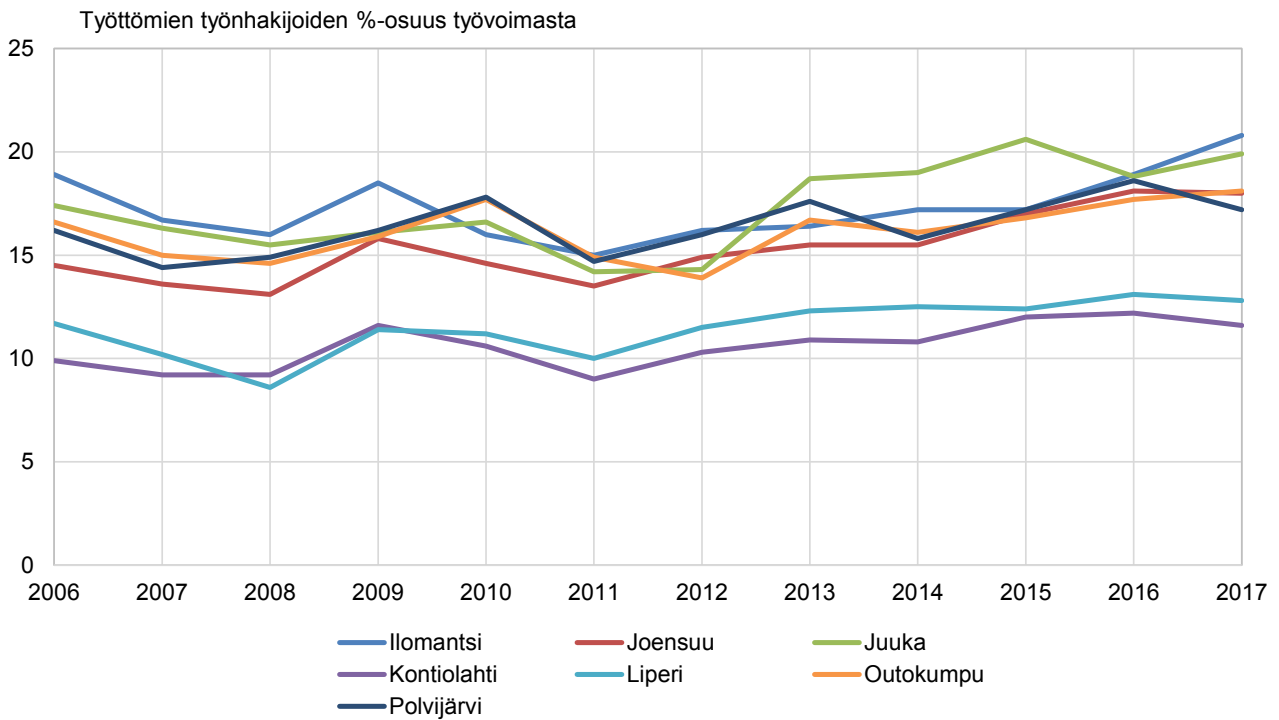
Väestön pääasiallinen toiminta Liperissä 1990–2015 (Lähde: SeutuNet, Tilastokeskus)

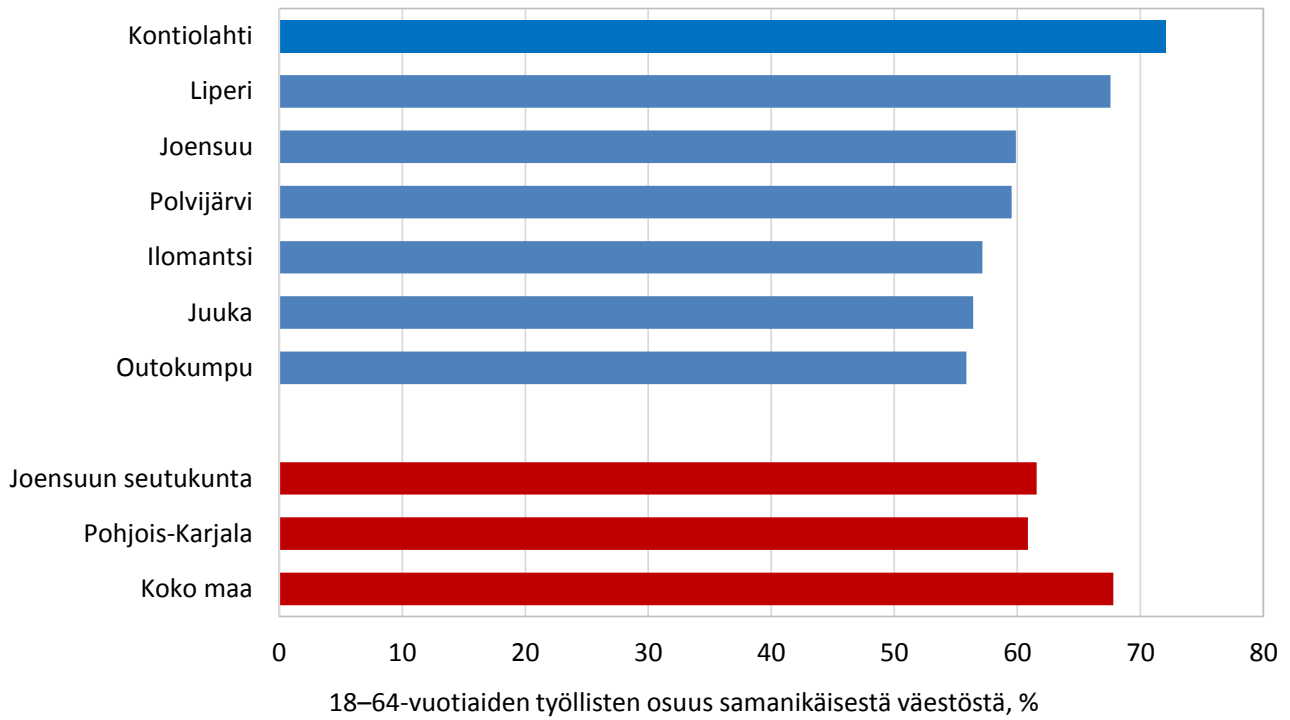
Työpaikat päätoimialoittain Liperissä 2013-2015 (SeutuNet, vuoden 2017 aluerajat, Lähde: Tilastokeskus)

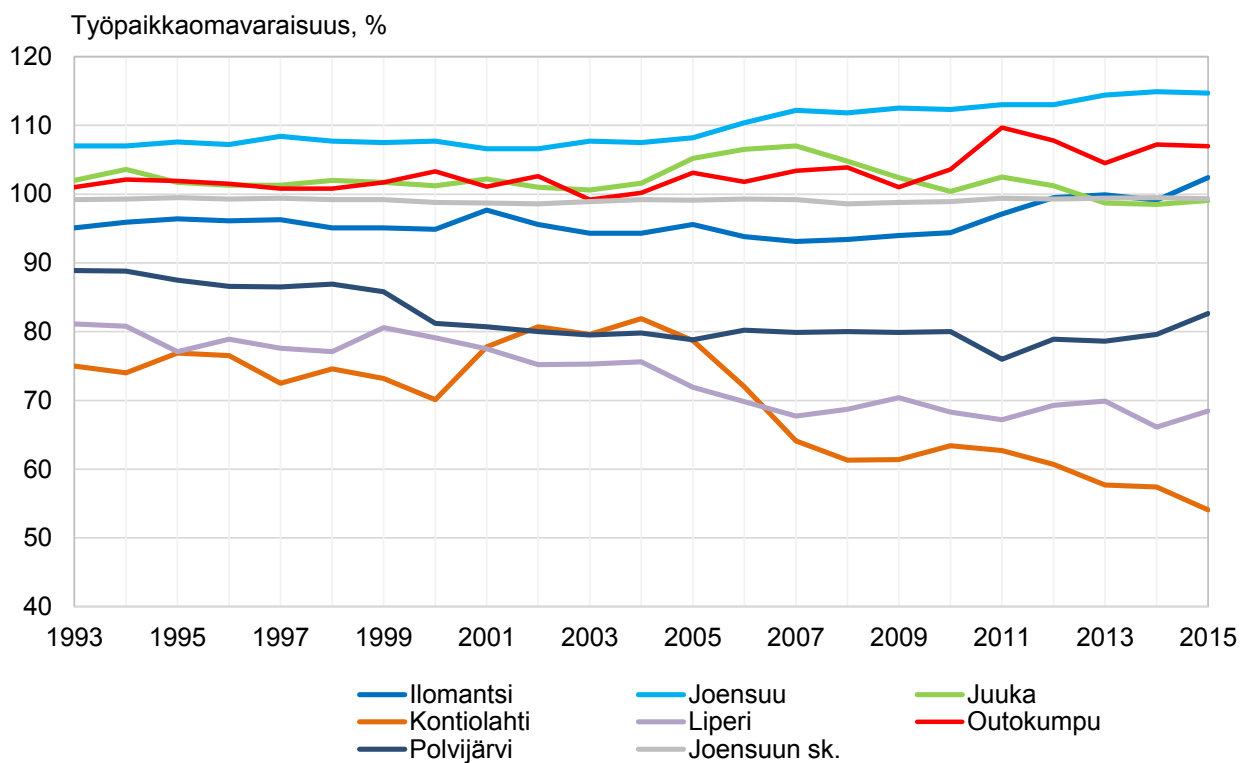
Työttömyysaste kunnittain maaliskuussa 2006–2017 (Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö)

Työllisyysaste kunnittain 2015 (Lähde: Tilastokeskus)

Työpaikkaomavaraisuus kunnittain 1993-2015 (Lähde: Tilastokeskus/Työssäkäynti)

Liperin kunnan kuntastrategian valmistelu

Valtuusto on hyväksynyt 28.4.2014 voimassa olevan kuntastrategian vuosille 2014–2017. Uuden kuntastrategian valmistelu on aloitettu jo vuonna 2016 ja se tullaan käsittelemään valtuustossa alkuvuonna 2018. Vuoden 2018 talousarvio on laadittu uuden kuntastrategian valmisteluaineiston pohjalta.

Uuden kuntastrategian keskeinen valmisteluaineisto

Kolmitaajamainen Liperi on vastuullinen, kunnan ja kuntalaisten etua ajava, kaupunkiseudun ja maakunnan yhteistyössä aktiivisesti mukana oleva itsenäinen kunta.

Kuntastrategia sisältää valintoja ja teesejä, jotka kuvaavat yhteistä tekemistä ja ratkaisukeskeistä toimintaa henkilöstön, kuntalaisten ja eri toimijoiden kanssa.

MODERNI LEIPÄPITÄJÄ ON –

Luova ja ketterä kumppani

Vehreä asuinkunta

Helpon arjen mahdollistaja

Toimintamme arvot

Vastuullisuus - Yhteistyö - Yritteliäisyys

Strategiset tavoitteet:

Koko kuntakonsernin strategiset tavoitteet väestön kasvu, työpaikat ja talouden tasapaino vahvistavat kunnan elinvoimaa ja kuntalaisten hyvinvointia. Valitut painopisteet antavat suunnan koko kuntayhteisön ja -konsernin päätöksentekoon ja toimintaan. Tavoitteet ohjaavat kaikkien palvelualueiden talous- ja toimintasuunnitelmien tekemistä. Tavoitteita verrataan vuoden 2017 lopun tilanteeseen.

- Väestön kasvutavoitteeksi asetetaan 0,5 % kahden vuoden jaksossa, mikä tarkoittaa noin 30 henkilön vuosittaista nettokasvua.
- Nuorisotyöttömyyttä pyritään vähentämään eri toimenpitein prosenttiyksikkö vuodessa.
- Teollisten työpaikkojen määrää pyritään lisäämään 5 % vuodessa
- Talouden tavoitteena on, että taseeseen ei ole kertynyt alijäämää valtuustokauden lopussa.

Yhteisöllinen Liperi

Eri toimijoiden kanssa yhteisesti sovitut teesit luovat Liperistä hyvinvoivan ja elinvoimaisen kunnan. Nämä teesit ohjaavat eri toimijoiden kunnan palvelualueiden ja yhtiöiden käytännön tason toimintaa ja palveluiden järjestämistä. Palvelualueiden talousarviot rakentuvat näiden teesien pohjalta.

Hyvinvointi

- **Yhteisöllisyys ja välittäminen**
- **Yhteinen tekeminen**
- **Huomaamme hyvän ja kannustamme sinnikkyteen**

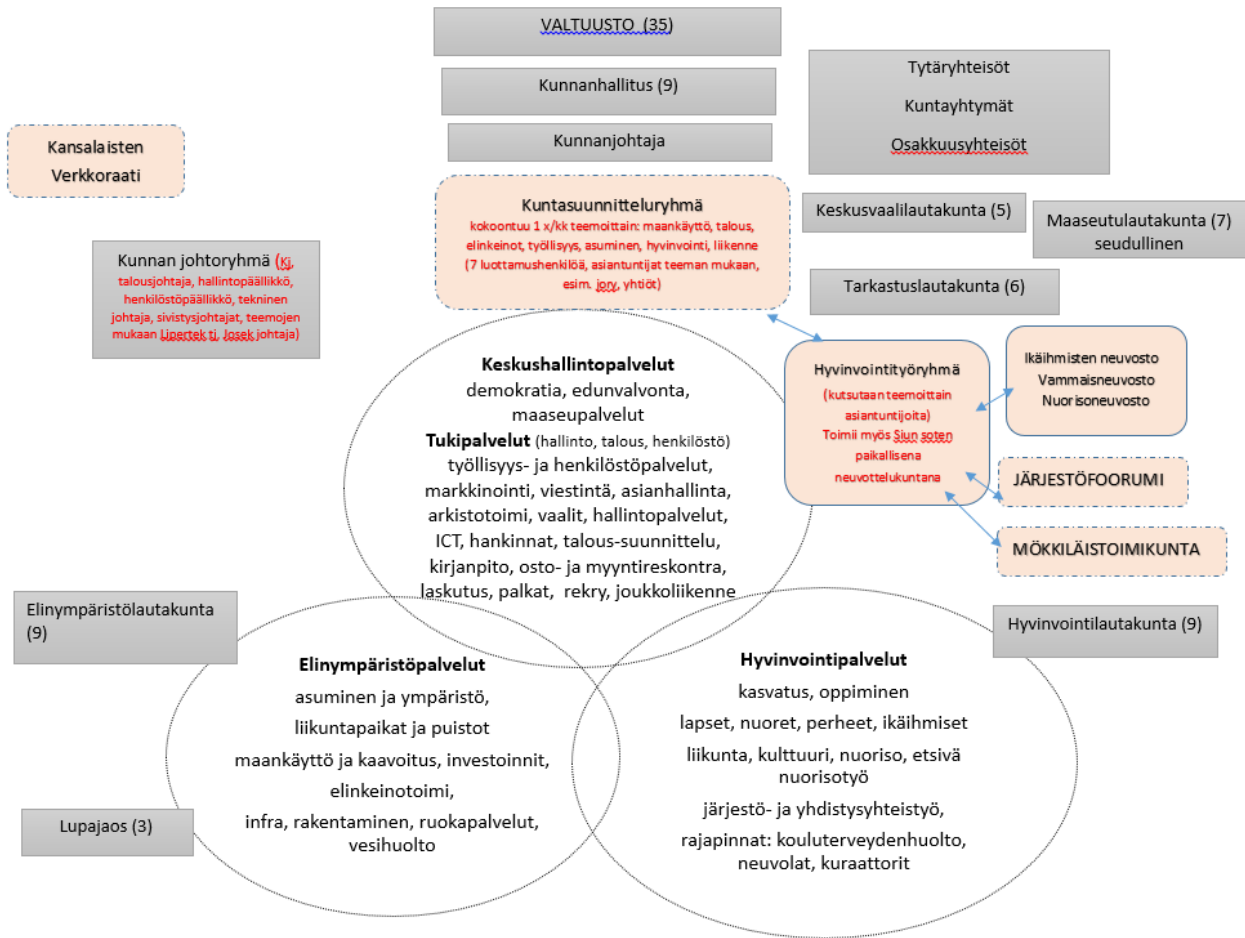
Elinvoima

- **Viihtyisä ja turvallinen elinympäristö**
- **Yrittäjyyden tukeminen**
- **Hallittu kasvu**

Osallisuus

- **Teemme toimintamme näkyväksi**
- **Tuotamme tapahtumia yhteistyössä**
- **Kehitämme sähköisiä kanavia ja palveluita**

1.3. Liperin kunnan organisaatio

Liperin kunnan organisaatiota muutettiin merkittävästi vuodelle 2017. Yhteenveto tehdyistä muutoksista löytyy muun muassa vuoden 2017 talousarvion organisaatioluovusta.

Muutettu organisaatio on havaittu alkuvuoden aikana toimivaksi, eikä organisaatiossa tapahdu merkittäviä muutoksia vuodelle 2018. Myös kustannuslaskennan hierarkia (liite 2) säilyy lähes ennallaan. Kunnan virastotalo muodostuu loppuvuodesta 2017 Varolantielle remontoituihin tiloihin. Tässä yhteydessä kunnanhallituksen tulosalueelle avataan uusi kustannuspaikka kunnan palvelupisteelle. Nykyisen yhteispalvelupisteen lisäksi kunnan palvelupisteelle keskitetään kunnan asiakaspalvelu.

Vuoden 2017 organisaatiomuutoksen vuoksi palvelu- ja tulosalueiden vuosien 2017 ja 2018 talousarvion suoritteet, tuloarviot ja määrärahat eivät ole vertailukelpoisia vuoden 2016 tilinpäätöksen vastaaviin tietoihin. Koko kunnan tasolla olevan tuloslaskelman kaikki vuodet ovat vertailukelpoisia.

1.4. Talousarvio 2018 ja taloussuunnitelma 2019–2020

Kuntakonsernin toiminnalliset kokonaistavoitteet 2018

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Seuranta
Hyvinvointi			
Ikäihmisten hyvinvoinnin edistäminen	Hyvinvointikertomuksessa asetetut tavoitteet (hyvinvointikertomus liitteenä)	Hyvinvointityöryhmän (=paikallinen neuvottelukunta), palvelualueiden ja yhtiöiden aktiivinen rooli ikäihmisten hyvinvoinnin edistämässä	
Lasten ja nuorten turvallinen kasvu ja kehitys	Hyvinvointikertomuksessa asetetut tavoitteet	Hyvinvointityöryhmän (=paikallinen neuvottelukunta), palvelualueiden ja yhtiöiden aktiivinen rooli lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämässä	
Elinvoima			
Työllisyyden edistäminen	Hyvinvointikertomuksessa asetetut tavoitteet Teolliset työpaikat +5 % (515 työpaikka/2016) Nuorisotyöttömyys alenee prosenttiyksikön vuodessa	Hyvinvointityöryhmän (=paikallinen neuvottelukunta), palvelualueiden ja yhtiöiden aktiivinen rooli työllisyyden edistämässä Yritysneuvonnan paikallisen roolin vahvistaminen Aktiiviset toimenpiteet erityisnuorisotyössä ja työllisyyspalveluissa	
Väestön hallittu kasvu	0,5 % kahden vuoden jaksoissa	Houkuttelevia ja vaihtoehtoisia asumisen ratkaisuja eri väestöryhmille	

		Laadukkaat lähi- palvelut kolmessa taajamassa	
		Yhdessä raken- tuva positiivinen kuntakuva	
Talouden tasapaino	Taseeseen ei ole kertynyt alijäämää valtuustokauden lopussa	Talouden aktiivi- nen seuranta kon- sernitasolla	
Osallisuus			
Osallisuuden näkyväksi ja vuorovaikut- teiseksi tekeminen	Hyvinvointikerto- muksessa asetetut tavoitteet	Hyvinvointityöryh- män (=paikallinen neuvottelukunta), palvelualueiden ja yhtiöiden rooli osallisuuden edis- tämässä ja näky- väksi tekemisessä	
		Uudistuvat ja osal- lisuutta edistävät Liperin kunnan verkkosivut	
		Palvelualueet suunnittelevat osallisuuden toi- menpiteitä vuosi- suunnitelmiinsa	

Kuntakonsernin keskeiset muutokset ja toimenpiteet suunnittelukaudella 2018–2020

- Hallittu kasvu strategisia kärkiä (väestö, työllisyys, talous) painottaen. Tavoitteiden saavuttamiseksi vaadittavissa toimenpiteissä konserninäkökulman vahvistaminen.
- Maakuntauudistuksen valmistelu ja sen toteutumisen aiheuttamat muutokset esimerkiksi maaseu-
tupalveluissa
- Lipertekin ja Josekin roolien selkeyttäminen, aktiiviset elinkeinopalvelut
- Järjestelmällisen peruskorjausohjelman aloittaminen vuokratyöyhtiössä
- Palvelualueiden talousarviossa määrittämät muutokset ja toimenpiteet suunnitelmakaudelle

Talousarvion hyväksyminen, rakenne ja sitovuus

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja veloitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja –suunnitelma on laadittavat siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja –suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja –suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Liperin kunnan taloussuunnitelman suunnittelukausi on kolme vuotta. Taloussuunnitteluvuodet esitetään koko kunnan tasolla. Talousarvio on oikeudellisesti sitova, mutta taloussuunnitelma on vain ohjeellinen; ainoastaan alijäämän kattamiseksi esitetyt toimenpiteet ovat sitovia.

Valtuuston nähden sitovia ovat:

- palvelualueiden ja tulosalueiden tavoitteet
- tulosalueiden toimintakatteet
- investointien nettomenot (investointiosaan merkitty valtuustotason sitovuus)
- verotulot ja valtionosuudet
- rahoituserät nettona

Voimassa olevan organisaation mukaan tilivelvollisia ovat:

- Kunnanhallituksen jäsenet, kunnanjohtaja, talousjohtaja
- Maaseutulautakunnan jäsenet, maaseutujohtaja
- Hyvinvointilautakunnan jäsenet, hyvinvointivastaava – varhaiskasvatuksen johtaja, hyvinvointikoordinaattori – rehtori, koulujen rehtorit
- Elinympäristölautakunnan jäsenet, tekninen johtaja, maankäyttöpäällikkö, yhdyskuntainsinööri

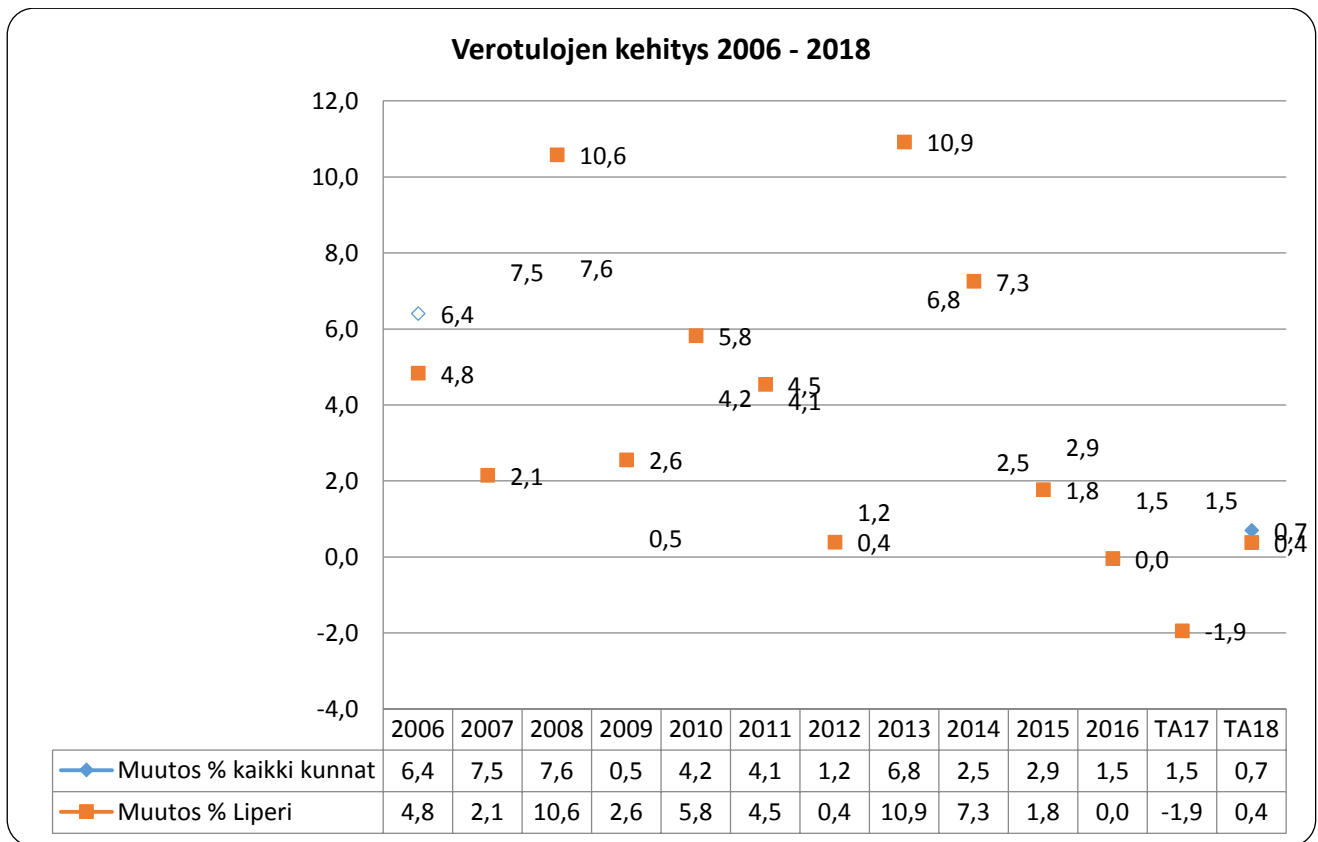
Tuloarviot

Kilpailukykysojimus on vaikuttanut merkittävästi sekä valtionosuuksiin että verotuloihin vuonna 2017. Vaikutukset näkyvät edelleen myös suunnitelmavuosien tuloarvioissa.

Kunnallisverotuloissa kilpailukykysojimusta edeltänyt vuoden 2016 taso saavutetaan Liperin osalta aikaisintaan vuonna 2019.

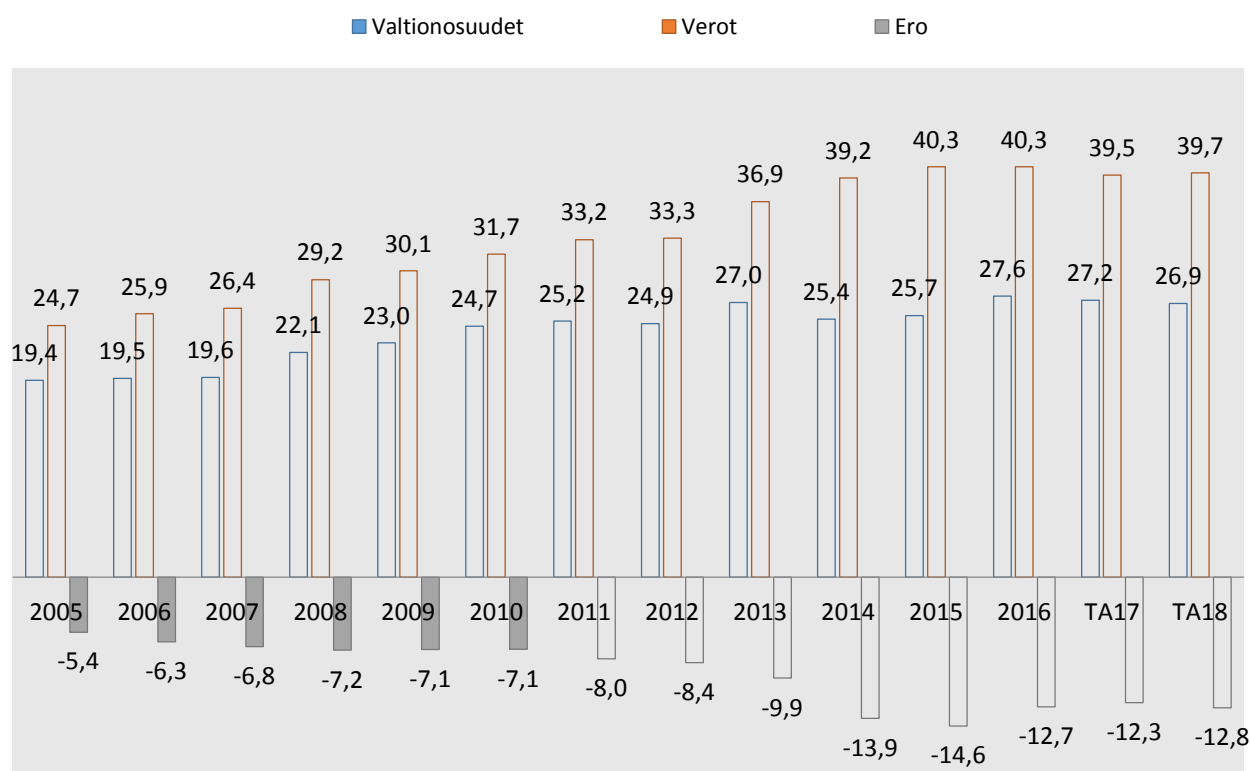
Vuodelle 2017 valtionosuudet laskivat 0,4 M€ vuodesta 2016. Lasku jatkuu myös vuodelle 2018 ja valtionosuusien arvioidaan jäävän 0,3 M€ pienemmiksi kuin vuonna 2017.

Käyttötalouden osalta suurimmat muutokset liittyvät lomituksen kysynnän laskusta aiheutuvaan lomituspalvelukorvausten laskuun.

Liperi 1000 €	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	TA17	TA18
Kunnallisvero	23 331	23 865	26 730	27 732	28 829	30 079	30 589	33 961	36 200	36 634	36 586	35 800	35 875
Muutos %	4,4	2,3	12,0	3,7	4,0	4,3	1,7	11,0	6,6	1,2	-0,1	-2,1	0,2
Yhteisövero	1 249	1 296	1 111	857	1 131	1 266	816	963	1 176	1 379	1 316	1 300	1 375
Muutos %	16,0	3,7	-14,3	-22,9	32,0	11,9	-35,5	18,1	22,1	17,3	-4,6	-1,2	5,8
Kiinteistövero	1 299	1 273	1 389	1 387	1 759	1 815	1 884	1 998	2 224	2 288	2 381	2 400	2 400
Muutos %	3,3	-2,0	9,1	-0,1	26,8	3,2	3,8	6,0	11,3	2,9	4,1	0,8	0,0
Yhteensä	25 879	26 434	29 230	29 976	31 720	33 159	33 289	36 922	39 600	40 301	40 283	39 500	39 650
Muutos %	4,8	2,1	10,6	2,6	5,8	4,5	0,4	10,9	7,3	1,8	0,0	-1,9	0,4

Valtionosuuksien ja verotulojen kehitys ja erot M€

M€	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	TA17	TA18
Valtionosuudet	19,4	19,5	19,6	22,1	23,0	24,7	25,2	24,9	27,0	25,4	25,7	27,6	27,2	26,9
Verot	24,7	25,9	26,4	29,2	30,1	31,7	33,2	33,3	36,9	39,2	40,3	40,3	39,5	39,7
Ero	-5,4	-6,3	-6,8	-7,2	-7,1	-7,1	-8,0	-8,4	-9,9	-13,9	-14,6	-12,7	-12,3	-12,8
Verorahoitus	44,1	45,4	46,1	51,3	53,1	56,4	58,3	58,2	63,9	64,6	66,0	67,9	66,7	66,6
Muutos M€	4,03	1,32	0,66	5,23	1,80	3,28	1,95	-0,1	5,7	0,7	1,4	1,9	-1,2	-0,1
Muutos %	10,0	3,0	1,5	11,4	3,5	6,2	3,5	-0,2	9,8	1,0	2,2	2,9	-1,8	-0,1

Menoarviot

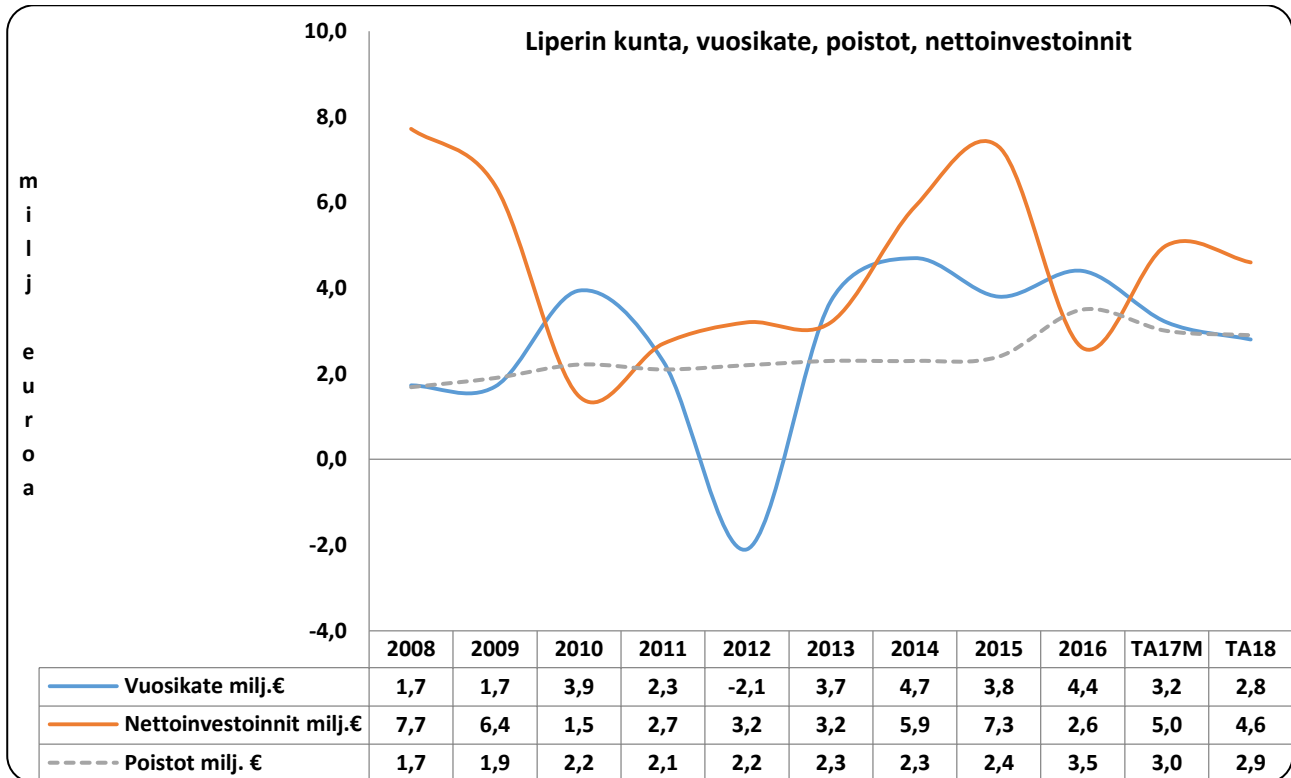
Käyttötalouden osalta kilpailukyky sopimus näkyy henkilöstösivukulujen selvänä pienentymisenä. Lomituksen kysynnän lasku näkyy myös lomituksen pienempänä määrärahavarauksena.

Rahoituksen osalta korkokustannukset tulevat edelleen laskemaan matalan korkotason ja kunnan lainasalkun korkean kiinteäkorkoisten lainojen määrän perusteella. Viime vuosina otetuilla kiinteäkorkoisilla talousarviolainoilla on käytännössä korvattu finanssikriisiä edeltäneen korkeamman korkotason aikana otettuja lainoja. Viimeiset korkeakorkoiset taselainat lyhennetään vuoden 2018 aikana. Todennäköisesti jälleen rahoitus saadaan edelleen varsin matalalla korkotasolla. Korkokustannusten matalin taso nykyisellä lainamäärällä saavutetaan todennäköisesti vuonna 2019.

Toiminta- ja vuosikate

Koko kunnan toimintakate on noin 0,45 M€ korkeampi kuin vuoden 2017 toisen talouskatsauksen yhteydessä hyväksytyn muutetun talousarvion. Alkuperäiseen vuoden 2017 talousarvioon nähden toimintakate on samalla tasolla ja vuoden 2016 tilinpäätökseen verrattuna kasvua on noin 0,2 M€.

Vuosikate jää kuitenkin selvästi tilinpäätöstä 2016 tai muutettua talousarviota 2017 alhaisemmaksi.

Vuosikate osoittaa sen tulorahoituksen, joka juoksevien menojen maksamisen jälkeen jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainojen lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että tulorahoitus on riittävä, jos vuosikate on vähintään käyttöomaisuuden poistojen suuruinen. Kun poistot ovat suuremmat kuin vuosikate, niin kunnan kattamaton alijäämä kasvaa.

Taloussuunnitelma 2018–2020 (ulkoinen)

1 000 €	TP 2016	TA 2017M		TS 2019	TS 2020
Toimintatulot	14174	13 159	12 335	12 400	12 475
Toimintamenot	-77 647	-76 389	-76 015	-76 900	-77 875
Henkilöstökulut	-33 448	-21 561	-21 231	-21 656	-22 089
Palvelujen ostot	-35 429	-47 552	-48 378	-49 346	-50 332
Toimintakate	-63 473	-63 230	-63 680	-64 500	-65 400
Verotulot	40 283	39 500	39 650	40 890	42 130
Valtionosuudet	27 616	27 200	26 900	26 900	26 900
Rahoituserät	-68	-260	-100	-225	-360
Vuosikate	4 358	3 210	2 770	3 065	3 270
Poistot ja arvonalentumiset	-3451	-2 998	-2 880	-3 180	-3 380
Tilikauden tulos	907	212	-110	-115	-110
Muut erät	119	119	119	119	119
Ali/ylijäämä	1 026	331	9	4	9
Kumulat.ali-ylijäämä	1 780	2 108	2 117	2 121	2 130
Investointimenot (brutto)	-2 981	-4 980	-4 600	-5 970	-6 620
Rahoitusosuudet investointeihin	20	0	0	0	0
Inv.hyödykkeiden luovutustulo	394	0	50	50	50
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 791	-1 770	-1 780	-2 855	-3 300
Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista	18,25	17,23	16	16,12	16,02
Vuosikate % poistoista	126,28	107,07	96	96,38	96,75
Vuosikate €/asukas	354	263	226	250	266
Lainakanta	32,96	31,8	33,6	36,5	39,8
Tuloveroprosentti	21,5	21,5	21,5	21,5	21,5
Asukasluku	12 301	12 201	12 231	12 261	12 291
Muutos %	TP 2016	TA 2017M	TA 2018	TS 2019	TS 2020
Toimintakate	2,2	-0,4	0,7	1,3	1,4
Verotulot	0	-2,0	0,4	3,0	2,9
Valtionosuudet	7,3	-1,5	-1,1	0,0	0,0
Lainakanta	1	-3,6	5,4	7,9	8,3

Kuntaliiton 1.9.2017 antaman suosituksen mukaisesti vuoden 2020 taloussuunnitelma on laadittu siten, ettei luvuissa ole huomioitu mahdollista tulevaa sote- ja maakuntauudistusta.

TA2017 = vuoden 2017 alkuperäinen talousarvio (kv 12.12.2016)

TA2017M = toisen talouskatsauksen mukainen vuoden 2017 muutettu talousarvio (kv 25.9.2017 / § 63)

Talouden tasapainottaminen

Tulevalla strategiakaudella Liperin kunnan tulee huomioida Kuntalain 118 § pykälän kriteeristö, jota on kuvattu tarkemmin seuraavassa taulukossa. Yksistään alijäämäkriteerin täytyminen riittää kriisikuntastatukseen. Uuden strategian valmistelussa taloustavoitteena on ollut se, ettei taseessa ole valtuustokauden lopussa kertynyttä alijäämää.

Uuden kuntalain (118 §) mukaiset erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn kriteerit ovat seuraavat:

Kriteeri	TP 2015	TP 2016	Toteutuu / ei toteudu
Taseeseen kertyneen alijäämän kattamisvelvollisuus enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien	Ei alijäämää	Ei alijäämää	Ei toteudu
Kuntakonsernin alijäämä / as *1 000 € viimeisessä tilinpäätöksessä ja *500 € sitä edeltävässä	Ei alijäämää	Ei alijäämää	Ei toteudu
TAI SEURAAVAT RAJA-ARVOT TÄYTTYVÄT:			
Kuntakonsernin vuosikate negatiivinen	5,902 milj. €	6,378 milj. €	Ei toteudu
Kunnan tuloveroprosentti väh. 1 % korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti	Liperi 21,5 % Koko maa 19,85 %	Liperi 21,5 % Koko maa 19,89 %	Toteutuu
Kuntakonsernin lainamäärä / asukas ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän väh. 50 prosentilla	Liperi 4 139 € / asukas Koko maa 5 878 € / asukas	Liperi 4 013 € / asukas Koko maa 6 158 € / asukas	Ei toteudu
Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuminen vähintään 50 %	66,08 %	62,04 %	Toteutuu

Ydinviestit talouden tasapainosta ja vuoden 2018 talousarviosta

Kuntalain kriisikunnan kriteeristöstä täyttyvät tilinpäätöksen 2016 tiedoilla tuloveroprosentin ja konsernin suhteellisen velkaantuneisuuden osalta. Alijäämien kattamisesta huolimatta talouden tasapainon tulee olla tulevinakin vuosina keskeinen tavoite, jonka toteutumista seurataan ja taloudellisiin uhkiin reagoidaan.

Vuoden 2018 talousarvio on pyritty tekemään niin tulo- kuin menoarvioiden osalta realistiseksi. Talousarviovuoden aikana mahdollisesti tulevat lisämäärärahatarpeet tulee ensisijaisesti kattaa palvelualueen sisältä.

Toimintaympäristössä tapahtuvien muutosten ennakointi taloussuunnitelmakaudella on nyt erityisen haastavaa. Yleisen taloustilanteen lisäksi kilpailukykysovimuksen vaikutusten arviointi tuo edelleen epävarmuutta etenkin verotulojen arviointiin.

Vuosien 2018–2022 investointiohjelma sekä kuntakonsernin kiinteistöjen korjausvelka edellyttävät, että vuosikatetavoite olisi korkeampi kuin vuosien 2014–17 kuntastrategiassa (250 €/asukas).

1.5. Henkilöstö

Henkilöstöstrategiset painopistealueet:

Henkilöstöstrategiset painopistealueet suunnittelukaudelle 2018–2020 ovat:

- Meillä on selkeät tehtävänkuvat ja johtaminen on laadukasta
- Työmme on merkityksellistä
- Me kehitymme ja kehitämme ja olemme toiminnassamme osallisia
- Teemme yhdessä parempaa työhyvinvointia
- Tuemme kestäväää elämäntapaa ja kehitystä
- Teemme toimintaamme näkyväksi
- Työyhteisössämme kannustetaan sinnikkyyteen

Koko kunnan henkilöstöä koskevat tavoitteet ovat

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Seuranta
Hyvinvointi			
Sairauspoissaolojen vähentyminen	Alle 8000 kpv/v (2016: 12283 kpv sis.sote, 2015: 11331 kpv sis.sote)	-Mukautetun työn käytänteet -Esimiehen oikeus myöntää lyhyet sairauslomat -Varhaisen tuen mallin aktiivinen käyttö	
Meillä on turvalliset työolot	-Jokaisella työntekijällä on hyvät ja turvalliset työtilat -Työhyvinvointikysely työhyvinvoinnin kehitys mennyt parempaan suuntaan vastausten osuus > 34%	-Sisäilmatyöryhmä seuraa sisäilma-asioiden tilaa -Meillä on ajantasaiset ohjeet, jotka ovat jokaisen työntekijän tiedossa -Riskiarvi	
Elinvoima			
Positiivinen työnantajakuva	-Saamme päteviä ja hyviä hakijoita avoimiin tehtäviin ja virkoihin -Työhyvinvointikysely: suosittelisitko työnantajaa tuttavillesi kyllä vastaukset > 75 %	Yhdessä henkilöstön ja luottamushenkilöiden kanssa laadittava suunnitelma, jossa pohditaan keinoja positiivisen työnantajakuvan saamiseksi	
Meillä on osaavat työntekijät	-Työntekijöiden koulutus on suunniteltua ja tavoitteellista	Ajantasainen koulu-tussuunnitelma, henkilöstön kehityskeskuste-	

	-Koulutussuunnitelman toteuma -Rekrytointien toteutuminen/täyttämättä jääneiden tehtävien määrä?	lut, pitkän tähtäimen suunnitelma, urapolku	
Osallisuus			
Toiminnan näkyväksi tekeminen	Tarinat ja mielikuvat	Facebook, henkilöstökirje, lehdet, videot, työpajatyypistä koulutusta koko henkilöstölle	
Kehitämme sähköisiä kanavia ja palveluita	Osallisuuskanavat	Kunnan sisäinen some henkilöstölle pikakyselyt webropolilla	

Henkilöstövahvuus ja eläkearvio:

Liperin kunnan henkilöstö jakautuu 1.11.2017 tilanteen mukaan seuraavasti: vakituisia on 415 ja määräaikaisia on 99 eli yhteensä 514 henkilöä. Edellisenä vuonna vastaavat luvut ovat olleet vakituisten osalta 447 ja määräaikaisten osalta 83 eli yhteensä 530 henkilöä. Kustannuspaikkajaot ovat muuttuneet hieman ja työllistettyjen osalta palkkarahat on varattu hallintopalveluihin. Määräaikaisiin työntekijöihin on laskettu mukaan sijaiset, määräaikaiset, oppisopimusopiskelijat sekä työllistetyt. Henkilövahvuudessa ovat mukana kaikki henkilöt, joilla on palvelussuhde kuntaan. Henkilöstövahvuus- listaus tuo esiin myös henkilöt, jotka ovat palkattomilla vapailla tai työsiirrossa. Palkattomia poissaoloja 1.11.2017 oli yhteensä 10 henkilön osalta, käytännössä siis 514 työntekijästä on ollut 10 henkilöä palkattomalla poissaololla ko. päivänä.

Eläkeiän saavuttaa vuoden 2018 aikana 15 henkilöä, joista neljä henkilöä sijoittuu perusopetukseen, kolme maatalouslomitukseen, kaksi henkilöä varhaiskasvatukseen ja kuusi henkilöä elinymäristöpalveluihin.

Liperin kunnan henkilöstövahvuus 1.11.2017 ja 1.11.2016 kustannuspaikoittain				
Hallintopalvelut	Vakituiset 1.11.2017	Määräaikaiset 1.11.2017	Vakituiset 1.11.2016	Määräaikaiset 1.11.2016
Kunnanhallitus	1	0	1	0
Hallintopalvelut	4	1	3	1
Talous- ja palkkahallinto	7	0	8	0
Työllisyyspalvelut	3	28	4	14
Henkilöstöpalvelut	1	0	1	0
Maatalouslomitus/hallinto	4	0	4	0
Maatalouslomitus	70	0	89	3
Maaseutuelinkeinot/hallinto	8	1	8	2
Hallintopalvelut yhteensä	98	30	118	20

Hyvinvointipalvelut	Vakituiset 1.11.2017	Määräaikaiset 1.11.2017	Vakituiset 1.11.2016	Määräaikaiset 1.11.2016
Hyvinvoinnin hallinto	4	1	3	0
Hyvinvoinnin hankkeet	1	3	1	3
Mattisenlahden koulu	4	1	4	0
Salokylän koulu	4	2	4	1
Liperin koulu	58	11	56	7
Ylämyllyn koulu	46	6	46	6
Viinijärven koulu	15	6	16	8
Perhepäivähoito	23	2	29	4
Liperin päiväkoti	5	2	4	0
Ylämyllyn päiväkoti (Metsälä)	8	3	10	3
Paloaukean päiväkoti	13	4	11	0
Puolivälin päiväkoti	9	10	14	3
Viinijärven päiväkoti	3	2	4	2
Lautasuon päiväkoti	12	1	10	3
Avoin päiväkoti	3	1	2	0
Esiopetus	18	2	16	4
Liikunta	3	0	3	4
Nuorisotyö	2	0	2	1
Projektit	0	1	0	1
Päivähoidon ohjaushenkilöstö	0	0	4	1
Eryityspäivähoito	0	0	2	0
Leikkitoiminta	0	0	1	0
Hyvinvointipalvelut yhteensä	231	57	242	51
Elinympäristöpalvelut	Vakituiset 1.11.2017	Määräaikaiset 1.11.2017	Vakituiset 1.11.2016	Määräaikaiset 1.11.2016
Elinympäristöpalveluiden hallinto	2	0	3	0
Kiinteistöjen ylläpito	7	1	8	0
Siivouspalvelut	19	1	22	3
Laitoshuoltopalvelut	17	1	12	0
Liikenneväylät	1	0	1	0
Liikuntapaikat	2	0	2	0
Maankäyttö ja kaavoitus	3	0	3	2
Ympäristöpalvelut	1	0	1	0
Rakennusvalvonta	2	1	2	0
Puhdasvesilaitos	5	0	5	0
Ylämyllyn koulun keittiö	9	3	10	3
Liperin koulun keittiö	4	1	4	0
Viinijärven koulun keittiö	2	0	3	0
Ravintokeskus	11	4	10	4
Ruokahuollon hallinto	1	0	1	0
Elinympäristöpalvelut yhteensä	86	12	87	12

Henkilötyövuosi (HTV2) mittaa yhden henkilön tekemää vuosittaista työpanosta. Henkilötyövuotta laskettaessa otetaan laskentaan mukaan kaikki voimassa olevat palvelussuhteet ja vähennetään ajasta kaikki palkattomat poissaolot. Henkilötyövuosi mittaa todellista tehtyä työaikaa. Aikaväliltä 1.1. - 30.6.2017 Liperin kunnan henkilötyövuodet ovat yhteensä 473,6 htv ja ne jakautuvat seuraavasti kustannuspaikoittain.

Hallintopalvelut	HTV2	Hyvinvointipalvelut	HTV2	Elinympäristöpalvelut	HTV2
Kunnanhallitus	1,0	Hyvinvoinnin hallinto	4,2	Elinympäristön hallinto	2,1
Hallintopalvelut	4,4	Hyvinvoinnin hankkeet	3,3	Kunnossapitopalvelut	7,8
Vaalit	0,2	Mattisenlahden koulu	4,6	Siivouspalvelut	20,8
Talous- ja palkkahallinto	7,2	Salokylän koulu	5,3	Laitoshuoltopalvelut	19,7
Kuntouttava työtoiminta	2,7	Liperin koulu	58,7	Jätehuolto	0,3
Työllisyyspalvelut	4,0	Ylämyllyn koulu	46,1	Liikenneväylät	0,4
Henkilöstöpalvelut	1,7	Viinijärven koulu	17,3	Puistot ja yleiset alueet	0,3
Tukityöllistetyt	17,5	Muu perusopetus	2,8	Liikuntapaikat	2,5
Maatalouslomitus/hallinto	3,6	Perhepäivähoito	29,1	Maankäyttö ja kaavoitus	2,9
Maatalouslomitus	64,3	Liperin päiväkoti	5,3	Ympäristöpalvelut	0,4
Maaseutuelinkeinot/hallinto	2,5	Metsälän päiväkoti	9,5	Rakennusvalvonta	2,3
Maaseutuelinkeinot, Polvijärvi	1,5	Paloaukean päiväkoti	12,8	Puhdasvesilaitos	2,7
Maaseutuelinkeinot Outokumpu	0,5	Puolivälin päiväkoti	17,7	Viemärlaitos	2,7
Maaseutuelinkeinot Juuka	1,0	Viinijärven päiväkoti	5,0	Ylämyllyn koulun keittiö	10,8
Maaseutuelinkeinot Ilo-mantsi	1,0	Lautasuon päiväkoti	10,9	Liperin koulun keittiö	3,8
Maaseutuelinkeinot Kontiolahti	0,4	Avoin päiväkoti	6,2	Viinijärven koulun keittiö	3,6
Maaseutuelinkeinot Joensuu	1,6	Esiopetus	11,5	Ravintokeskus	12,3
		Leikkitoiminta	6,5	Ruokahuollon hallinto	1,0
		Liikuntapalvelut	2,0		
		Nuorisotyö	2,4		
		Kulttuuripalvelut	1,0		
		Projektit	0,0		
Hallintopalvelut yhteensä	115,1	Hyvinvointipalvelut yhteensä	262,2	Elinympäristöpalvelut yhteensä	96,3

2. KÄYTTÖTALOUS- JA TULOSLASKELMAOSA

2.1. Keskushallintopalvelut

Tulosalueet: Kunnanhallitus
Alueellinen yhteistyö
Hallinto
Maaseutupalvelut

Toiminta-ajatus

Keskushallintopalveluiden tarkoituksena on huolehtia kunnan kehittämisestä, kunnan elinvoimaisuuden ja kuntalaisten hyvinvoinnin turvaamisesta ohjaamalla kunnan toimintaa valtuuston asettamien toiminnallisten tavoitteiden ja myöntämien resurssien puitteissa. Keskushallintopalvelut vastaavat kunnan talouden johtamisesta, henkilöstön johtamisesta, työllisyyden kehittämisestä, hallinnon kehittämisestä sekä johdon tuesta.

Palvelualueen keskeiset muutokset ja toimenpiteet suunnittelukaudella 2018–2020

- Uuden kuntastrategian ajattelutavan rakentaminen
- Uuden konserniohjauksen mallin ja tavoitteiden jalkauttaminen
- Valmistelut lomituksen ja maaseutuhallinnon siirtymiseen maakuntahallintoon
- Maakuntaudistusprosessissa mukana oleminen
- Talouden tasapainosta huolehtiminen
- Uudet viestinnän ja vuorovaikutuksen menetelmät
- Uudistuvat elinvoimataajamat –hanke 2017-2019

Palvelualueen keskeiset tavoitteet vuodelle 2018

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Seuranta
Hyvinvointi			
Hyvinvointityöryhmä (=paikallinen neuvottelukunta) työskentelee tavoitteellisesti koko väestön hyvinvoinnin edistämiseksi	Hyvinvointikertomuksessa asetetut tavoitteet (hyvinvointikertomus liitteenä)	Hyvinvointityöryhmän kokoukset vähintään 4 krt/vuosi	
Neuvostojen kanssa käytävän yhteistyö	Tavoitteellinen vuoropuhelu vähintään 2 kertaa vuodessa	Tapaaminen joko valtuuston, kunnanhallituksen, lautakunnan tai hyvinvointityöryhmän kanssa	

Elinvoima			
Konsernitavoitteiden säännöllinen seuranta kuntasuunnitteluryhmässä	6 kertaa vuodessa	Elinkeino-, talous- ja maankäyttöteemat	
Huolehdimme omistajaohjauksesta laajenevissa sidosryhmäverkostoissa	Omistajaohjaus säännöllisesti kunnanhallituksen ajankohtaiskatsauksissa	Edunvalvonta ja omistajaohjaus Liperin kunnan tavoitteet huomioiden (väestö, työpaikat, työllisyys, talous)	
Liperin kunnan ja Josekin sopimuksen uudistaminen	Vuoden 2018 aikana	Aktiivinen työryhmävalmistelu	
Lipertekin roolin vahvistaminen	Paikallisen elinkeinopolitiikan roolin vahvistaminen Yritysneuvonnan saatavuuden parantaminen lähipalveluna	Peruskunnan elinkeinopalveluihin varatun määrärahan lisääminen (elinkeinojohtaja 50 %)	
Uudistuva elinvoimataajamat	Palvelujen näkyväksi tekeminen Elinkeinopoliittisten vahvuuksien ja mahdollisuuksien kartoittaminen ja kehittäminen Liperiläisten matkailukohteiden näkyväksi tekeminen	Uudistuvat elinvoimataajamat – hanke (2017-2019) Hankkeen kautta esille nousevien kehittämiskohteiden hankerahojituksen hakeminen kylaan.fi –sivusto yhteistyössä Josekin kanssa	
Osallisuus			
Presidentinvaalien järjestäminen		28.1.2018 (1. kierros)	
Maakuntavaalien järjestäminen		Lokakuu 2018	
Yhteistyö- ja kumppanuushankkeet eri sidosryhmien kanssa (tapahtumat, viestintä ja markkinointi)		Avustukset Yhteistyö-, näkyvyys- ja kumppanuussopimukset yhdistysten ja yritysten kanssa tapahtumatuotannossa	

Kuntalaisten osallisuuden kehittäminen eri foorumien kautta	Verkostojen markkinoinnin lisäys esimerkiksi Facebook-jakojen lisääntyminen verrattuna v. 2016	Uudistuvat elinvoimataajamat – hanke (2017-2019)	
---	--	--	--

Kunnanhallitus

Kunnanhallitus	TP 2016	TA 2017M	TA 2018	TA muutos €	Muutos %
Tuotot	3 840	0	29 600	29 600 €	
Kulut	-1 139 035	-842 656	-964 764	-122 108 €	14,5
Toimintakate	-1 135 195	-842 656	-935 164	-92 508 €	11,0

Toimintakatteen kasvu aiheutuu kasvaneesta panostuksesta Lipertekille sekä kunnan palvelupisteen muodostumisesta kunnanhallituksen tulosalueelle.

Elinkeinotoiminnan määrärahavaraukset

Toiminto	TA2018	TA2017 (muutettu)
Josek	305 000 €	305 000 €
Lipertek Oy	51 600 €	17 000 €

Alueellinen yhteistyö

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Seuranta
Hyvinvointi			
Lasten-, nuorten ja perheiden laadukkaat palvelut	Lasten, nuorten ja perheiden palvelut ovat laadukkaita, oikea-aikaisia ja vaikuttavia. Palveluita arvioidaan lape-työryhmässä sekä yksilötasolla asiakkaan ja yhteistyöverkoston yhteistyönä. Lape-kokoontumiset krt/vuosi	Moniammatillinen Lape-työryhmä kokoontuu säännöllisesti. Siun soten kanssa kehitetään ja panostetaan ennaltaehkäisevään perhetyöhön. Tukipalveluja tarvitseville lapsille, nuorille ja perheille laaditaan	

	<p>Lastensuojelun avohuollon tukitoimien piirissä olevat 0-17 vuotiaat %, määrä vähenee</p> <p>Palvelusuunnitelmien laadinta yhteistyönä aloitettu, kyllä/ei</p> <p>Palvelutakuun toteutuminen</p>	henkilökohtainen palvelusuunnitelma yhteistyössä eri toimijoiden kanssa	
	<p>Kaikilla kouluilla on helposti saavutettavat ja riittävät kouluterveydenhuollon, kuraattorin ja psykologin palvelut. Erikoissairaanhoidon jalkautumista ja konsultaatiota on kehitetty.</p> <p>kuraattoripäivät/koulu kouluterveydenhoitajapäivät/koulu psykologipalvelujen saatavuus kunnassa</p>	Erikoissairaanhoidon ja oppilashuollon palvelut jalkautuvat lasten/nuorten ja perheiden luokse	
Ikäihmisten ennaltaehkäisevien palveluiden kehittäminen	<p>Siun sote on laatinut suunnitelmat kuntoutuksen kehittämiseksi.</p> <p>Ikäihmisten toimintakykyä pidetään yllä tarjoamalla erilaisia liikuntamahdollisuuksia.</p> <p>Yli 75 v. itsenäisesti kotona asuvat % säännöllisen kotihoidon piirissä olleet 75 v täyttäneet asiakkaat %</p>	Kuntoutuksen kehittäminen ikäihmisten palveluketjussa, Erilaisia liikunnan mahdollisuuksia luodaan eri tahojen yhteistyönä.	

	Ikäihmiset saavat yhteyden ”yhden luukun periaatteella” ja oikea-aikaisesti Siun sotella alueellinen palveluohjauksen malli, kyllä/ei	Luodaan alueellinen palveluohjauksen malli ja palvelutarpeen arviointi ja ohjaus ja neuvonta tapahtuu viiveettä kaikissa palveluissa	
	Ikäihmisten mielenterveys- ja päihdepalveluiden kulut eivät kasva	Ikäihmisten mielenterveys – ja päihdepalveluiden kehittäminen	
Elinvoima			
Kuntalaisille on tarjolla laadukkaat ja helposti saavutettavat, oikea aikaiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut	Kuntalaiset ovat tyytyväisiä saamiinsa palveluihin, asiakaspalaute	Varmistetaan riittävät ja laadukkaat palvelut kuntalaisille	
Työttömien terveydenhuollon palvelut toteutuvat	Toteutuneet työttömien terveystarvikset krt.	Työllistymistä edistetään huolehtimalla työttömien terveystarviksista	
Meijän maakunnan rakenteen valmistelu	Valmis 2019 lopussa	Aktiivinen osallistuminen ja vaikuttaminen valmisteluryhmiin	
Maaseudun elinkeinojen kehittämiskäytännön ratkaisu siten, että turvataan liperiläisten maaseutuyrittäjien mahdollisuus kehittämistyöhön	Valmis 2019 lopussa	Aktiivinen osallistuminen ja vaikuttaminen valmisteluryhmiin	
Osallisuus			
Hyvinvointiryhmän (=paikallisen neuvottelukunnan) toiminta on vakiintunut	Hyvinvointiryhmän kokoontuminen 4 krt/vuodessa	Hyvinvointiryhmä toimii aktiivisesti Siun soten rajapintatyössä	

Tulosalueen määrärahavaraukset toiminnoittain

Toiminto	TA2018	TA2017 (muutettu)
Siun soten maksuosuus	38 400 000 €	38 224 000 €
Pelastustoimi	915 000 €	906 000 €
Ympäristöterveydenhuolto	349 000 €	334 000 €
Soten eläkevastuut	872 000 €	864 000 €
Maakuntaliitto	280 000 €	280 000 €
Kuntaliitto	40 000 €	40 000 €
Joukkoliikenne	347 000 €	313 500 €
Osuus verotuskustannuksiin	270 000 €	283 000 €
Karelia Expert	25 000 €	0 €

Alueellinen yhteistyö	TP 2016	TA 2017M	TA 2018	TA muutos €	Muutos %
Tuotot	71 518	0	0	0	0
Kulut	-1 377 054	-41 308 478	-41 513 515	-205 037	0,5
Toimintakate	-1 305 536	-41 308 478	-41 513 515	-205 037	0,5

Hallinto

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Seuranta
Hyvinvointi			
Kunnan palvelupisteen (sis. Liperin kunnan, TE-toimiston, KELAn ja Ohjaamon) kehittäminen	Asiakaslähtöinen, matalan kynnyksen palveluohjauspiste	Palvelumuotoiluhanke (UEF) Asiakaspalvelun keskittäminen Varolantie 3.	
Aktiiviset työllistämistoimet	Kuntalisä 20 henkilölle Kesätyöseteli (150 €) 300 nuorelle Työllisyyspalveluista eteenpäin ohjautuvia 5 hlöä/kk	Painopisteen siirtäminen ennalta ehkäiseviin palveluihin: Täydentävä työllistäminen / seudullinen kuntalisä / asiakaslähtöinen palkkatukityöllistäminen / tavoitteellinen kuntouttava työtoiminta /nuorten kesätyöseteli	
Elinvoima			
Turvallinen elinympäristö	Ajantasainen valmiussuunnitelma	Varautuminen normaaliajan häiriötilanteisiin (suunnitelmat, koulutukset ja harjoitukset)	
Maakunnallinen tietoturvaprosjekti	EU:n tietosuojasetus voimaan 25.5.2018	Nykytilan kartoituksen pohjalta tehtävät kehittämistoimet asetusten vaatimusten minitason saavuttamiseksi	

Osallisuus**Kehitämme sähköisiä kanavia ja palveluita**

Vuorovaikutteiset verkkosivut valmiina vuoden 2018 aikana

Verkkosivuprojekti

	TP 2016	TA 2017	TA 2018	Toteuma
Työmarkkinatuen kuntaosuus €/kk	70 000 €	66 000 €	67 500 €	
Työmarkkinatuen kuntaosuuden piirissä henkilöitä keskimäärin	ei määritelty	165 hlöä	170 hlöä	
Palkkatuella palkattuja henkilöitä	ei määritelty	25	20	
• joista velvoitetyöllistettäviä	ei määritelty	5	5	
Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden määrä ka/kk	ei määritelty	155	125	
• joista puutyöpajalla	ei määritelty	30	30	
• joista Ylämyllyn pajalla	ei määritelty	50	40	
• joista hallintokunnissa	ei määritelty	50	30	
• joista yhdistyksissä	ei määritelty	25	25	
TYP-asiakkuudet	50	50	50	
Aktivointiaste	ei määritelty	45 %	45 %	
Kesätyöllistämiseen tarjottava tuki (150 €/hlö) yhteensä nuorelle	ei määritelty (110 €/hlö)	300 nuorta (110 €/hlö)	300 nuorta (150 €/hlö)	

Hallinto	TP 2016	TA 2017M	TA 2018	TA muutos €	Muutos %
Tuotot	2 416 628	1 437 324	1 385 408	-51 916	-3,6
Kulut	-3 201 067	-3 464 943	-3 436 557	28 386	-0,8
Toimintakate	-784 439	-2 027 619	-2 051 149	-25 530	1,2

Maaseutupalvelut

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Seuranta
Hyvinvointi			
Melan tulokortti, asiakkuus	4/5	Kehittäminen	
Melan tulokortti, palvelujen järjestäminen ja asiakaslähtöinen toteuttaminen	26 vl pv/v	Toimintamallien kehittäminen	
Elinvoima			
Maa – ja metsätalouden tulovirtojen muutos (%) seutukunnalla	vuoden 2016 taso	Maaseutuohjelma ja kehittämishankkeet	
Osallisuus			
Seudulliset kehittämishankkeet	15	Kuntaraha, ohjaus	

Tavoitteita ja toimintaa kuvaavat tunnusluvut	TP 2016	TA 2017	TA 2018	Toteuma
tukea hakeneet maatilat	1168	1161	1148	
Maksetut suorat tulotuet	31,5 m/€	32,5 m/€	30,4 m/€	
SPV:t	16 kpl	20 kpl	16 kpl	
tuotettu maitomäärä	58,34 mltr	57,6 mltr	54,4 mltr	
tilojen saamat investointituet	2,06 m/€	5,2 m/€	3,5 m/€	
pienyriyten saamat investointitue	5,19 m/€	2,7 m/€	2,9 m/€	
uudet leader hankkeet	51 kpl	30 kpl	32 kpl	
uudet EMR rahoitetut yritykset	53 kpl	22 kpl	32 kpl	
uudet EMR rahoitetut työpaikat	153 kpl	22 kpl	40 kpl	
kehittämishankkeet alueella	11 kpl	13 kpl	13 kpl	
maatalousyrittäjän vuosilomapäivät	10096	10000 pv	9200pv	
maatalousyrittäjän sijaisapupäivät	5901	5500 pv	5000pv	
tuettu maksullinen lomitusapu päivinä	2691	2300 pv	2300pv	

Maaseutupalvelut	TP 2016	TA 2017M	TA 2018	TA muutos €	Muutos %
Tuotot	5 029 264	4 270 282	3 901 951	-368 331	-8,6
Kulut	-5 299 171	-4 558 433	-4 214 478	343 955	-7,5
Toimintakate	-269 907	-288 151	-312 527	-24 376	8,5

KESKUSHALLINTOPALVELUT

YHTEENSÄ	TP 2016	TA 2017M	TA 2018	TA muutos €	Muutos %
Tuotot	7 521 250	5 707 606	5 316 959	-390 647	-6,8
Kulut	-11 016 327	-50 174 510	-50 129 314	45 196	-0,1
Toimintakate	-3 495 077	-44 466 904	-44 812 355	-345 451	0,8

2.2. Hyvinvointipalvelut

Tulosalueet: Hyvinvoinnin hallinto
Perusopetus
Varhaiskasvatus
Opinto- ja vapaa-aika

Toiminta-ajatus

Hyvinvointipalvelujen tehtävänä on eri-ikäisten kuntalaisten hyvinvointitarpeiden ja -odotusten tunnistaminen sekä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen. Hyvinvointipalvelut järjestää varhaiskasvatusta, perusopetusta vuosiluokille 1-9, perusopetuksen iltapäivätoimintaa sekä opinto- ja vapaa-aikapalveluja. Hyvinvointipalvelujen laatua ylläpidetään ja kehitetään vuorovaikutuksessa palvelunkäyttäjien, henkilöstön, järjestöjen ja yhdistysten sekä elinkeinoelämän kanssa. Henkilöstön tarpeen mukainen täydennyskoulutus ja toiminnan laadunarviointi tukevat kehittämistyötä.

Palvelualueen keskeiset muutokset ja toimenpiteet suunnittelukaudella 2018–2020

- Kuntalaisten sujuva arki
- Palveluohjaus ja -muotoilu perhepalveluissa
- Ennaltaehkäisevätyö ja toiminnan priorisointi
- Nuorten aktiivinen arki ja arjen tuki
- Nuorten kuntalaisten palvelut (asuminen, liikenne, vapaa-aika)
- Paikallisuus ja kestäväkehitys hankinnoissa
- Kouluratkaisut
- Kirjastotoimen kehittäminen
- Yhdessä tekeminen ja verkostotyö

Palvelualueen keskeiset tavoitteet vuodelle 2018

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Seuranta
Hyvinvointi			
Yhteisöllisyys ja välittäminen			
<i>Arjen turvallisuus</i>	Toimijoiden välinen saumaton yhteistyö toteutuu yhteisten kirjattujen pelisääntöjen mukaisesti.	Tukipalveluja tarvitseville asiakkaille laaditaan henkilökohtainen palvelusuunnitelma yhdessä eri toimijoiden kanssa	
	Vastuammattilainen on nimetty kaikille asiakkaille palvelusuunnitelmassa.	Lapsen/nuoren /perheen asioita hoidetaan vastuammattilaisen kautta keskitysti.	

	Ennaltaehkäisevä monialainen lapsiperhetyö on ensisijainen työmuoto ja lasten huostaanotot ovat vähentyneet.	SiunSoten kanssa kehitetään ja ponnostetaan ennaltaehkäisevään perhetyöhön.	
	Tiedonsiirto on avointa ja asiakkaat ovat siinä mukana.	Tiedonsiirtokäytännöt muutetaan asiakkaille avoimiksi.	
	Palvelumuotoilu tehdään asiakkaiden tarpeista käsin joustavasti ja se kirjataan palvelusuunnitelmaan.	Yksilöllinen palvelusuunnittelu on toimintatapa jokaisen kuntalaisen kohdalla.	
<i>Yksinäisyyden tunnistaminen</i>	Lapsiperhetyö eli Lape käynnistyy kunnassa.	Kunnan Lape suunnitelma tehdään moniammatillisesti.	
	Työntekijät työskentelevät lasten/nuorten/perheiden keskuudessa ja sen toteutumista arvioidaan yksiköittäin.	Työntekijöiden työtavat muutetaan asiakaslähteisiksi ja työntekijät jalkautuvat lasten/nuorten ja perheiden luokse.	
	Nuoret osallistuvat heitä koskevaan päätöksen tekoon ja toiminnan toteutukseen.	Nuoret ovat mukana monialaisissa palaverissa, heitä kuullaan ja asiat kirjataan palvelusuunnitelmaan.	
	Kaikilla lapsilla on ainakin yksi harrastus, kehitetään seurantajärjestelmä.	Matalan kynnyksen, maksuttomia harrastuksia järjestetään kunnassa yhteistyössä yhdistysten, seurojen ja järjestöjen kanssa.	
	Kuntalaisten aloitteet otetaan huomioon ja tehdään näkyväksi toiminnassa ja päätöksenteossa.	Otetaan käyttöön erilaisia vaikuttamiskanavia ja jalkaudutaan kuntalaisten luo.	

Yhteinen tekeminen			
<i>Eri-ikäiset</i>	Järjestöjen, yhdistysten, seurakuntien ja muiden yhteistyötahojen kanssa toimitaan yhteistyösopimuksen mukaisesti.	Laaditaan yhteistyösopimukset ja innostetaan eri tahoja yhteiseen toimintaan.	
<i>Innostus</i>	Innostus näkyy viestinnässä, kohtaamisissa ja julkisuuskuvassa. Hyvinvoinnin johtoryhmä arvioi viestinnän toteutusta kolme kertaa vuodessa.	Viestinnässä lisätään työntekijälähtöisyyttä, sitä johdetaan kehityskeskustelujen ja pedagogisten keskustelujen kautta.	
Elinvoima			
Viihtyisä ja turvallinen elinympäristö			
<i>Infra ja ympäristö</i>	Tasapuolinen palveluverkosto (fyysinen ja rakenteellinen) toteutuu palvelusuunnitelmassa.	Palveluverkko rakennetaan vastaamaan yksilön tarpeita.	
	Nuorille ja opiskelijoille on asuntoja kunnan alueella.	Käynnistetään yhteistyö vuokratilojen kanssa.	
<i>Terveellinen ja turvallinen lähiruoka</i>	Lapset ja nuoret syövät päivittäin ruokasuositusten mukaisen lämpimän aterian ja hävikkiruuan määrää seurataan päivittäin.	Lasten ja nuorten kanssa suunnitellaan ruokalistat ja he osallistuvat ruokailutilan suunnitteluun.	
	Ravintokasvatus toteutuu kaikissa yksiköissä vuosisuunnitelman mukaisesti	Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa on teemapäiviä ja -viikkoja sekä opintokokonaisuuksia.	
	Lähiruuantuottajien kanssa tehdään yhteistyötä vähintään kaksi kertaa luku/toiminta vuonna.	Lapset/nuoret tutustuvat tuottajiin ja maistelevat lähiruokaa.	
Yrittäjyyden tukeminen			

<i>Näkyväksi tekeminen</i>	Paikallisista hankinnoista tiedotetaan.	Paikallinen yhteistyö tehdään näkyväksi.	
Osallisuus			
Teemme toimintamme näkyväksi			
<i>Osallisuuden ja viestinnän kehittämisen</i>	Osallisuutta johdetaan ja vastuut on kirjattu tehtävänkuviin.	Esimiehet määrittelevät osallisuuden ja avaavat tehtävänkuviin.	
	Osallistavan budjetoinnin kautta kuntalaisilta saatu tieto on käsitelty hyvinvointilautakunnassa.	Kuntalaisten aloitteet ja ideat käsitellään ja jalostetaan toimenpiteiksi.	
<i>Tarinat ja mielikuvat</i>	Palvelualueen viestintästrategian painopistealue on määritelty viestintäsuunnitelmassa.	Palveluista, asiakkaista, henkilökunnasta ja toiminnasta viestitään säännöllisesti monissa eri viestimissä.	
<i>Kokemusten ja osaamisen jakaminen</i>	Hyvinvointilautakunnan toimintaperiaatteet osallisuuden lisäämiseksi on määritelty.	Vuoropuhelu arjentoimijoiden ja päätöksentekijöiden välillä on jatkuvaa.	
<i>Verkostojen luominen</i>	Hyvinvoinnin joryhmä määrittelee verkostot, tavoitteet ja vastuut selkeästi käyttösuunnitelmassa.	Verkostotyötä johdetaan ja verkostoilla on asiakkaiden tarpeista lähtevät tavoitteet.	
Kehitämme sähköisiä kanavia ja palveluita			
<i>Osallisuuskanavat</i>	Kokemusasiantuntijoiden lausuntojen ja aloitteiden määrät lisääntyvät.	Nuorisoneuvosto, ikäihmisten- ja vammaisneuvostot osallistuvat päätöksenteon valmisteluun.	

Tavoitteita ja toimintaa kuvaavat tunnusluvut	TP 2016	TA 2017	TA 2018	Toteuma
Varhaiskasvatus lasten määrä (vii-meisen pv tilanne)	668	660	670	
Perusopetus oppilasmäärä	1297	1321	1347	
Ulkopuolinen hankerahoitus	171 281 €	307 400 €	245 500	

Hyvinvoinnin hallinto

Hyvinvointi			
Hyvinvoinnin johtoryhmän työskentely kehittyi.	Palvelualueita koskevat päätökset ja asioiden valmistelu tehdään johtoryhmässä.	Kokousten valmistelua ja asioiden kirjaamista parannetaan.	
Elinvoima			
Hankintojen suunnittelu kestävän kehityksen näkökulmasta	Hankinnat täyttävät kestävän kehityksen kriteerit ja paikallisia yrittäjiä osallistetaan hankintojen suunnitteluvaiheessa	Hankintojen ennakkoarviointi tehdään kestävän kehityksen näkökulmasta.	
Hankintoja tehdään näkyväksi	Paikallisista hankinnoista tiedotetaan yhdessä yrittäjien kanssa.	Hankinnoista tiedottamista lisätään.	
Osallisuus			
Kuntalaisten osallisuus	Kuntalaisia kuullaan ennen päätöksen tekoa ja asiat tuodaan esille hyvinvointilautakunnassa.	Tiedonkeruun menetelmiä kehitetään ja saatu palaute on päätösten valmistelun pohjana.	
Viestintä	Nettisivut ovat ajantasaiset ja niiden sisältöä arvioidaan kuntalaisten kanssa.	Nettisivut päivitetään säännöllisesti ja niistä vastaa yksi nimetty henkilö palvelualueella.	
Kehitämme sähköisiä kanavia ja palveluja	Hallinnon prosessit toimivat joustavasti ja tekniikkaa sekä käytössä olevia ohjelmia hyödynnetään aikaisempaa enemmän.	Hallinnonprosessit avataan ja sähköistetään mahdollisimman pitkälle.	

Hyvinvoinnin hallinto	TP 2016	TA 2017M	TA 2018	TA muutos €	Muutos %
Tuotot	36 291	307 400	267 500	-39 900	13,0
Kulut	-328 189	-702 290	-688 882	13 408	-1,9
Toimintakate	-291 898	-394 890	-421 382	-26 492	6,7

Perusopetus

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Seuranta
Hyvinvointi			
Opetussuunnitelma 2016	Koulujen lukuvuosisuunnitelmat ja toimintakertomukset toimivat jokaisen työntekijän työvälineenä, asiaa arvioidaan kehityskeskustelujen yhteydessä.	Lukuvuosisuunnitelmat ja toimintakertomukset laaditaan yhteistyössä lasten, huoltajien ja henkilöstön kanssa.	
Hyvinvointipedagogiikka perusopetuksessa	Oppilas- ja opiskelijahuollon suunnitelmiin on kirjattu selkeät toimintamallit oppilaiden hyvinvoinnin ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.	Kunnan oppilas- ja opiskelijahuollon suunnitelma päivitetään keväällä ja koulujen suunnitelmat syksyllä.	
	Koulujen monialaiset tukipalvelut ovat riittävän vahvat ja niitä arvioidaan yhdessä oppilaiden ja yhteistyötahojen kanssa.	Perusopetuksen kasvatusohjaajan tehtävä vakinaistetaan. Perusopetuksen tukipalvelujen suunnitelman laadinta aloitetaan.	
	Liikkuva koulu toiminta on vakiintunut koulujen toimintakulttuuriin, tilannetta arvioidaan nykytilan kartoituksilla.	Liikkuva koulu-toimintaa koordinoiva työryhmä perustetaan.	
Tukea tarvitsevan lapsen/nuoren palvelujen järjestämisen koordinointiin on yhteinen palvelusuunnitelma ja toimitavat.	Palvelusuunnitelman laadinta työtapana on tuttu ja käytössä tukea tarvitsevilla asiakkailla.	Palvelusuunnitelman työtavat kirjataan ja kokeilu aloitetaan pienellä ryhmällä.	
Eri tahojen yhteinen tekeminen	Koulujen järjestyhteistyö on koordinoitua ja kirjattu vuosisuunnitelmiin.	Jokaiselle koululle on nimetty järjestyhteistyöstä vastaava opettaja/tiimi.	
	Oppilaan tukipalvelut toteutetaan	Oppilaan tukipalveluihin otetaan	

	tarvelähtöisesti ja suunnitelmallisesti eri yhteistyötahojen kanssa. Tuki- palveluiden vaikutavuutta arvioidaan yhteistyön aikana.	mukaan kolmannen sektorin toimijoita perusopetuksen ja SiunSoten työntekijöiden rinnalle.	
	Matalan kynnyksen kerhotoimintaa kehitetään ja osallistuvien lasten määrä tilastoidaan.	Koulujen kerhotoimintaa kehitetään tavoittamaan suurempi määrä lapsia.	
	Tiloja käytetään tehokkaasti ja käytökerrat kirjataan.	Tilojen käyttömahdollisuuksista tiedotetaan ja annetaan järjestöjen ja kuntalaisten käyttöön.	
Huomaamme hyvän ja kannustamme sinnikkyteen	Positiivinen pedagogiikka ohjaa toimintaa kouluissa ja se on kirjattu luku- vuosisuunnitelmaan.	Jokaiselle 1-6 luokkien oppilaalle laaditaan tavoitesuunnitelma vahvuusarviota hyödyntäen. Positiivisen pedagogiikan koulutusta järjestetään sisäisenä- ja ulkoisena koulutuksena.	
Kehitetään edelleen joustavan esi- ja alkuopetuksen toimintaa kohti vuosiluokkiin sitomatonta esi- ja alkuopetusta	Lapsi voi edetä esiopetuksesta 2 lk:lle joustavasti henkilökohtaisen oppimissuunnitelman mukaisesti.	Laaditaan vuosiluokkiin sitomatoman opetuksen käynnistymistä koskeva suunnitelma ja aloitetaan pilotointi Viinjärvellä.	
Akuuttiluokkatoiminta kunnassa	Akuuttiluokka 0-9 lk oppilaille aloittaa kokeiluvuoden syksystä 2018 alkaen. Kokeilua ja toiminnan vaikutavuutta arvioidaan lukuvuoden aikana.	Käynnistetään akuuttiluokkatoiminnan suunnittelu ja tehdään tarvittavat rekrytoinnit.	

Jatko-opintokelpoisuus jokaiselle perusopetuksen päättävälle	Jokainen liperiläinen oppilas saa perusopetuksen päättötodistuksen ja jatko-opiskelupaikan.	Tehdään yksilölliset oppimissuunnitelmat perusopetuksen päättötodistuksen saamiseksi.	
Elinvoima			
Koulujen oppimisympäristöt ovat turvallisia, viihtyisiä ja nykyaikaisia.	Fyysinen ja digitaalinen oppimisympäristö vastaa opsin asettamia vaatimuksia ja oppimisympäristöjen tilaa arvioidaan toimintakertomuksien yhteydessä.	Koulujen oppimisympäristöjä kehitetään laaditaan suunnitelma ja aikataulus.	
	Koulu ratkaisut on tehty	Suunnittelutyö etenee elinympäristöpalvelujen kanssa	
	Seudullinen digisuunnitelma toteutuu.	Edetään kohti suunnitelman mukaista laitekantaa ja tehdään henkilökunnan digiosaamisen arviointi (OPEKA)	
Oppilaat syövät päivittäin terveellistä ja turvallista lähiruokaa	Oppilaat käyvät päivittäin syömässä kouluateriaa ja hävikki-ruuan määrää seurataan.	Laaditaan yhdessä ruokapalvelujen/oppilaiden kanssa toimenpideohjelma, jolla kehitetään ruokailukulttuuria kouluruokasuositusten mukaisesti.	
Yrittäjyyden tukeminen	Seudullinen yrittäjyyskasvatussuunnitelma on otettu käyttöön ja toimenpiteet kirjattu lukuvuosisuunnitelmaan.	Kouluilla nimetään yrittäjyyskasvatuksesta vastaava tiimi/opettaja ja toimitaan suunnitelman mukaisesti.	
Osallisuus			
Kuntalaiset/huoltajat/ verkostot ovat tietoisia koulujen toiminnasta ja vahvuuksista.	Jokaisella koululla on ajantasaiset nettisivut, tiedottaminen on säännöllistä ja suunnitelmallista.	Koulut tiedottavat ja kuvaavat toimintojaan aktiivisesti wilmassa ja	

		nettisivuilla/sosiaalisesa mediassa.	
Kokemuksia ja osaamista jaetaan	Henkilökunnan osaamista hyödynnetään yli yksikkörajojen ja hyvät toimintatavat kirjataan pedanettiin.	Tutoropettaja toiminta jatkuu. Kunnassa olevia hyviä toimintatapoja jaetaan.	
Oppilaat ja vanhemmat ovat osallisia koulun toiminnassa ja oppimisen asiantuntijoina.	Oppimiskeskustelut käydään luokilla 1-6.	Opettajat vastaavat siitä, että kaikki huoltajat kutsutaan oppimiskeskusteluihin.	
Kehitämme sähköisiä kanavia ja palveluita	Sähköinen asiointi wilman kautta on lisääntynyt.	Otetaan käyttöön 2-3 wilman sähköistä lomaketta.	

Tavoitteita ja toimintaa kuvaavat tunnusluvut	TP 2016	TA 2017	TA 2018	Toteuma
oppilasmäärä	1297	1321	1347	
kotikuntakorvausoppilaiden määrä		112	111	
perusopetus €/oppilas	7211/9462	7104/9512	6987/9332	
erityisen tuen oppilaat %	6,1 %	5,0 %	5,0 %	
kuljetusoppilaiden määrä	720	723	740	
kuljetusmenot€/kuljetusoppilas	1235	1327	1284	

Perusopetus	TP 2016	TA 2017M	TA 2018	TA muutos €	Muutos %
Tuotot	75 898	52 000	101 000	49 000	94,2
Kulut	-12 348 257	-12 521 410	-12 677 066	-155 656	1,2
Toimintakate	-12 272 359	-12 469 410	-12 576 066	-106 656	0,9

Varhaiskasvatus

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Seuranta
Hyvinvointi			
Vasu 2017	Vasu on viety käytäntöön ja tiimit arvioivat kolme aluetta/vuosi.	Toiminta muutetaan vasun mukaiseksi arvioinnin perusteella.	
Kehitetään vuosiluokkiin sitomaton esi- ja alkuopetusjärjestelmä	Lapsi voi edetä esiopetuksesta 2 lk:lle joustavasti henkilökohtaisen oppimissuunnitelman mukaisesti.	Viinijärven esi- ja alkuopetus aloittavat vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen syksyllä.	
Tukea tarvitsevalle lapselle tehdään palvelusuunnitelma	Lapsella ja perheellä on tarvittaessa oikeus kokonaisvaltaiseen tukeen, sen toteuttamista he arvioivat tapaamisten yhteydessä.	Laaditaan lapsille ja vanhemmille menetelmä monialaisen yhteistyön arviointiin.	
Ikäihmiset mukaan toimintaan	Terhokerhotoimintaan osallistuvien määrä on kasvanut ja kävijämäärät dokumentoidaan.	Terhokerhoa markkinoidaan ja tiloja tarjotaan ikäihmisten järjestöille ja yhdistyksille.	
Tilojen tehokas käyttö	Ulkopuolisia toimijoita tulee päiväkoiteihin ja käyttö dokumentoidaan.	Markkinoidaan varhaiskasvatuksen tiloja ulkopuolisten käyttöön toiminnan ulkopuolella.	
	SiunSote on aloittanut neuvolavastaa-ntoon yhdessä päiväkodissa.	SiunSoten kanssa tehdään kehittämissuunnitelma neuvola - ja hammashuollon palvelujen jalkauttamisesta päiväkoiteihin.	
Huomaamme hyvän ja kannustamme sinnikkyteen	Positiivinen pedagogiikka ohjaa toimintaa ja lapset/vanhemmat/henkilökunta arvio sen toteuttamista.	Lasten vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet selvitetään ja ne näkyvät ympäristössä.	

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman vaikutus toimintaan vahvistuu	Lapsen vasu tehdään kotona, määrät kirjataan ylös.	Vanhemmille tarjotaan mahdollisuutta suunnitelman tekoon kotona.	
5 vuotiaiden maksuton varhaiskasvatus	Kaikki 5 -vuotiaat osallistuvat 80h/kk maksuttomaan varhaiskasvatukseen.	5 -vuotiaiden varhaiskasvatus kehitetään tukemaan kasvua ja oppimista kotikasvatuksen tukena.	
Elinvoima			
Green Care ajattelun mukainen toiminta	Varhaiskasvatuksella on Green Care tunnus, ympäristöt ja toiminta ovat sen vaatimusten mukaisia.	Henkilökunnan koulutus toteutetaan ja tarvittavat muutokset ympäristössä ja toiminnassa tehdään.	
Terveellinen ja turvallinen lähiruoka	Jokaisella päiväkodilla on nimetty leipäkummi ja leipominen lasten kanssa on säännöllistä.	Päiväkodit etsivät leipäkummin ja sopivat yhteisestä toiminnasta lasten kanssa.	
Paikalliset yritykset ja maatilat	Aktiivista yhteistyötä yritysten/maatilojen kanssa lisätään ja se kirjataan ryhmävasuun.	Yritysyhteistyö suunnitellaan GreenCare ja yrittäjyyskasvatuksen suunnitelmien mukaisesti.	
Osallisuus			
Määritellään osallisuus, sen tavoitteet, vastuut ja toimenpiteet	Lasten ja vanhempien osallisuus toteutuu ja vanhempien sekä lasten kokemukset kirjataan ryhmävasuun.	Kehitetään menetelmiä millä lasten ja vanhempien osallisuus toteutuu arjessa.	
Lasten ja perheiden kokemuksia tehdään näkyväksi	Kokemuksista ja toiminnasta kirjoitetaan yksiköittäin vähintään joka toinen kuukausi sosiaalisessa mediassa.	Kerrotaan asiakastarinoita lapsista ja perheistä sosiaalisessa mediassa.	
Osallistutaan yhteisiin tapahtumiin	Varhaiskasvatus näkyy erilaisissa	Otamme aktiivisesti yhteyttä ta-	

	tapahtumissa ja tilaisuuksissa enemmän.	pahtumien suunnittelijoihin ja järjestäjiin.	
Lapsen osallisuutta lisätään	Jokainen lapsi on mukana omassa vasu keskustelussa.	Lapsen vasukeskustelulomake uudistetaan.	

Tavoitteita ja toimintaa kuvaavat tunnusluvut	TP 2016	TA 2017	TA 2018	Toteuma
Varhaiskasvatus €/paikka	8 950	9 200	9 660	
Perhepäivähoito €/paikka	11 056	11 252	11 814	
Esiopetus €/paikka	5 476	5 066	5166	

Varhaiskasvatus	TP 2016	TA 2017M	TA 2018	TA muutos €	Muutos %
Tuotot	754 303	738 300	665 800	-72 500	-9,8
Kulut	-6 781 718	-6 849 743	-6 827 649	22 094	-0,3
Toimintakate	-6 027 415	-6 111 443	-6 161 849	-50 406	0,8

Opinto- ja vapaa-aika

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Seuranta
Hyvinvointi			
Vapaa-ajan harrastustoiminnan laajentaminen ja kehittäminen	Liikuntaneuvonta on osa palveluverkkoa, asiakas-kontaktit SiunSoten kautta ovat lisääntyneet.	Liikuntaneuvontaa markkinoidaan yhteistyössä SiunSoten kanssa ja se vakiinnutetaan pysyväksi palvelumuodoksi	
	Lapsilla ja nuorilla on joka kylällä mahdollisuus monipuoliseen harrastamiseen.	Valmistellaan harrastustakuusitoumusta ja sovi-taan vastuista kunnassa.	
Eri tahojen yhteinen tekeminen	Lasten ja nuorten kulttuurikasvatussuunnitelmaa laajennetaan ja tapahtumien määrät kirjataan.	Lasten ja nuorten kulttuurisuunnitelmatyötä jatketaan ja tapahtumia järjestetään yhteistyössä eri tahojen kanssa.	
	Matalan kynnyksen lasten kerhoja on enemmän ja useampi lapsi pääsee harrastustoiminnan piiriin.	Kerhoja perustetaan lisää lasten ja nuorten toiveiden mukaisesti	
	Matalan kynnyksen harrastuksia toteuttavat seurakunnat, järjestöt, seurakunnat ja yhdistykset, vapaa-aikatoimi koordinoi toimintaa.	Maksuton harrastustoiminta on mahdollisimman monipuolista ja siitä tiedotetaan lapsille/nuorille ja perheille.	
	Tiloja käytetään tehokkaasti ja käyttö tilastoidaan.	Tiloja annetaan käyttöön kuntalaisille maksutta	
	Eri-ikäisille järjestetään vapaa-ajan toimintoja ja tapahtumia	Yhteistyötä järjestöjen kanssa tiivistetään. Lisäksi hankkeitten avulla saadaan lisäresursseja	

		(Kuha, Lasten ja nuorten kulttuurivirta, lasten ja nuorten harrastustoimintahanke)	
Elinvoima			
Pärnävaaran urheilukeskuksen kehittäminen	Selvitys asfaltoidusta kuntoradan kunnostuksesta on tehty.	Joensuun kaupungin kanssa käynnistetään selvitys kuntoradan kunnostuksesta ja kustannusjaosta.	
	Lähiliikuntapaikka suunnitelma ja info-kartta ovat kuntalaisten käytettävissä.	Lähiliikuntapaikka suunnitelman teko käynnistyy.	
Omatoimikirjasto otetaan käyttöön	Omatoimikirjasto kokeilu on käynnistynyt yhdessä kirjastossa ja lainausmääriä seurataan.	Selvitetään omatoimikirjaston käyttöönotto ja kustannukset yhdessä seutukirjaston kanssa.	
Ylämyllyn kirjasto	Toimipaikan selvitystyö on tehty.	Seutukirjaston kanssa käynnistetään Ylämyllyn kirjaston toimipaikkaselvitys.	
Osallisuus			
Teemme toimintamme näkyväksi	Toimipaikoilla on omat facebook-sivut käytössä.	Esitetään kunnan viestintäsuunnitelmaan omien sivujen perustaminen ja sovitaan vastuuhenkilöt.	
Osallisuuden lisääminen	Järjestöfoorumi, nuorisoneuvosto, ikäihmisten ja vammaisneuvostot toimivat säännöllisesti toimintasuunnitelman mukaisesti	Tehdään yhdessä toimintasuunnitelmat.	

Tavoitteita ja toimintaa kuvaavat tunnusluvut	TP 2016	TA 2017	TA 2018	Toteuma
Liikuntatoimi nettomenot €/asukas	55,40	39,83	37,98	
Nuorisotoimi nettomenot €/asukas	17,95	18,33	18,41	
Kulttuuritoimi nettomenot €/asukas	10,78	10,64	10,93	
Seutuopiston nettomenot €/asukas	15,29	14,55	14,86	
Toteutuneet tunnit	4229	4200		
Musiikkiopiston nettomenot €/asukas	6,66	6,84	6,99	
Oppilasmäärä/lukuvuosi	69			
Musiikkileikkikoululaiset	64			
Seutukirjaston nettomenot €/asukas	49,56	47,39	48,15	
Liperin lainat lkm	174 096			
- Liperi	48 480			
- Viinijärvi	48 427			
- Ylämylly	77 189			

Toiminto	TA2018	TA2017 (muutettu)
Seutukirjasto	589 231 €	584 805 €
Seutuopisto	181 846 €	179 647 €
Musiikkiopisto	88 193 €	84 451 €

Opinto ja vapaa-aika	TP 2016	TA 2017M	TA 2018	TA muutos €	Muutos %
Tuotot	129 241	10 600	24 000	13 400	126,4
Kulut	-1 990 718	-1 702 655	-1 706 115	-3 460	0,2
Toimintakate	-1 861 477	-1 692 055	-1 682 115	9 940	-0,6

HYVINVOINTIPALVELUT YHTEENSÄ	TP 2016	TA 2017M	TA 2018	TA muutos €	Muutos %
Tuotot	995 733	1 108 300	1 058 300	-50 000	-4,5
Kulut	-21 448 882	-21 776 098	-21 899 712	-123 614	0,6
Toimintakate	-20 453 149	-20 667 798	-20 841 412	-173 614	0,8

2.3. Elinympäristöpalvelut

Tulosalueet: Hallinto- ja tukipalvelut
Rakentaminen ja ympäristö
Liikenne ja yleiset alueet
Vesihuoltolaitos

Toiminta-ajatus

Elinympäristöpalvelut tarjoaa monipuoliset asumisen ja yrittämisen mahdollisuudet, ennakoivan maankäytön suunnittelun sekä toimivat infrapalvelut.

Elinympäristöpalvelut vastaa kunnan maankäyttösuunnittelusta, yhdyskuntarakentamisen edellytyksistä ja toteuttamisesta, asuntotoimesta, rakentamisen ohjaamisesta ja valvonnasta sekä ympäristösuojelusta. Lisäksi elinympäristöpalvelut vastaa ruokapalvelujen järjestämisestä, kunnan kiinteistöjen ja liikuntapaikkojen ylläpidosta, siivouksesta, laitoshuoltopalveluista sekä vesi- ja viemärilaitoksen palveluista.

Palvelualueen keskeiset muutokset ja toimenpiteet suunnittelukaudella 2018–2020

- Sähköiseen kokouskäyttöön siirtyminen
- Käytöstä poistettujen kiinteistöjen toimenpideohjelman laatiminen
- Vanhan terveyskeskuksen purkaminen vuonna 2018
- Vuoden 2018 aikana selvitetään Ylämyllyn uuden yläkoulun ja Liperin koulukeskuksen peruskorjaushankkeiden tarkka kustannusarvio erilaisten rahoitusmallien avulla
- Rahoitusmallien selvittämisen jälkeen valtuusto tekee erillispäätökset hankkeiden toteutuksen aikataulusta ja rahoituksesta
- Liperin kunnanviraston palvelupisteiden sijoittuminen
- POPRASUS (Politiikka, käytännöt ja kestävä ruokavalion muutospotentialiaali – hanke)
- Paikkatietojärjestelmän muutos

Palvelualueen keskeiset tavoitteet vuodelle 2018

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Seuranta
Hyvinvointi			
Viihtyisä elinympäristö	Tulosyksiköt määrittelevät tavoitteet käyttötalous-suunnitelman yhteydessä.	Tulosyksiköt määrittelevät	
Elinvoima			
Vastuulliset hankinnat	Hankinnoista 30 % suuntautuu lähi-alueelle	Markkinoiden kartoittaminen ja potentiaalisten toimijoiden aktivointi kaikkien hankintojen yhteydessä.	

Osallisuus			
Asukas-, asiakas- ja palveluntarjoajalaisuudet ja kyselyt	400 osallistujaa vuodessa	1. Webropol - kyselyt 2. Asukastilaisuudet	
Kehitämme sähköisiä kanavia ja palveluita	Nettisivujen uudistaminen	Uudet vuorovai- kutteiset nettisi- vut	

Tavoitteita ja toimintaa kuvaavat tunnusluvut	TP 2016	TA 2017	TA 2018	Toteuma
Investoinnit euroina	Menot 2 646 093 Tulot 411 778	4 980 000	Menot 5 050 000 Tulot 50 000	
Teollisuustontteja tarjolla	21	10	10	
Elinympäristöpalveluiden henkilöstö	70	100	100	
Ostolaskujen määrä	4460	7600	6000	
Myyntilaskujen määrä	9678	11000	10000	

Elinympäristöpalveluiden hallinto- ja tukipalvelut

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Seuranta
Hyvinvointi			
Kestävien elämäntapojen ja kulutuksen edistäminen	Kestävä joukkoruokailu	Politiikka, käytännöt ja kestävä ruokavalion muutospotentiaali (Poprasus) – hanke	
Palvelutuotannossa olevien tilojen käyttötarkoituksen mukainen puhtaustaso	Toimivat siivous- ja laitoshuoltopalvelut	ATP – mittaus (pintapuhtauden mittaus)	
Elinvoima			
Vastuulliset hankinnat	Elintarvikehankinnoista 20 % suuntautuu lähialueelle	ruokalista- ja hankintasuunnittelu ja toteutus	
	Ympäristömerkityt siivous- ja puhdistusaineet ja –tarvikkeet 90 %	Hankintojen suunnittelu ja toteutus	

Osallisuus			
Koulu- ja päiväkotiruokailu osana opetus- ja kasvatustehtävää	Kouluruokadiplomi kaikissa kouluissa, MakuAakkoset-diplomi kaikissa päiväko-deissa	VASU ja koulujen opetussuunnitelmat, tilaajan ja tuottajan välinen kirjallinen palvelusopimus, 7 lk TET-harjoittelu koulun keittiöllä	
Isännöinnin, kiinteistönhoidon ja siivous- ja laitoshuoltopalvelujen asiakastyytyväisyys	Tyytyväinen asiakas	Webropol-kysely	

Tavoitteita ja toimintaa kuvaavat tunnusluvut	TP 2016	TA 2017	TA 2018	Toteuma
Lautakunnan kokousten ja päätösten määrä	11/145	11	11	
Lupajaoksen kokousten ja päätösten määrä	11/92	11	8	
Ylläpidettävä kiinteistökanta m ² (kunnan suoraan omistaja)	239200	239200	238193	
Ruokapalvelut; suoritehinta keskimäärin	3,80€	3,66€	3,80€	

Hallinto- ja tukipalvelut	TP 2016	TA 2017M	TA 2018	TA muutos €	Muutos %
Tuotot	8 156 139	9 621 928	9 881 528	259 600	2,7
Kulut	-7 436 095	-8 414 626	-8 257 500	157 126	-1,9
Toimintakate	720 043	1 207 302	1 624 028	416 726	34,5

Tyhjillään olevien kiinteistöjen kustannukset

Kiinteistö	Pinta ala hum ²	Kustannus 8/2017	Toimintakate 2016
Vanha kunnantalo	689 m ²	588 €	643 €
Pienten koulu	1401 m ²	24 169 €*	31 163 €
Lautasuon koulu	1246 m ²	7 553 €	14 424 €
Virastotalo	2435 m ²	37 786 €	88 299 €
Ylämyllyn päiväkot	768 m ²	15 466 €	43 791 €
Vanha terveyskeskus	3208 m ²	67 671 €	438 106 €

*= Sisältää vuokratalon ja Liperin päiväkodin lämmityskustannukset

Rakentaminen ja ympäristö

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Seuranta
Hyvinvointi			
Rakennuslupa-asioinnin sujuvoittaminen	Siirtyminen sähköiseen lupajärjestelmään	Sähköisen lupajärjestelmän käyttöönotto	
Elinvoima			
Monipuoliset asumis- ja yritystoiminnan harjoittamismahdollisuudet	Riittävä ja monipuolinen tonttitarjonta	Aktiivinen kaavoittaminen ja tonttien myynti (kpl)	
Osallisuus			
Kuntalaisten osallistaminen maankäytön suunnitteluun	Osallistaminen kaavoituksen eri vaiheissa	Asukastilaisuuksien ja kyselyjen järjestäminen	

Tavoitteita ja toimintaa kuvaavat tunnusluvut	TP 2016	TA 2017	TA 2018	Toteuma
Valmisteilla/hyväksyttyä osayleiskaava-aluetta (km ²)			45/43	
Valmisteilla/hyväksyttyä asema-kaava-aluetta (ha)			93/10	
Asuintontit luovutettavissa olevat/luovutettavat (kpl)			70/16	
Rakennuspaikkojen merkitseminen	119	120	120	
Rakennusvalvonnan lupapäätökset	225	260	250	
Kirjallinen ilmoitusmenettely	52	70	70	
Aloituskokoukset ja katselmukset	343	350	300	
Poikkeamis- ja suunnittelutarveratkaisut	26	35	30	
Ympäristökatselmusten määrä	20	30	20	
Metsäpinta-ala (ha)	440	440	450	
Peltopinta-ala (ha)	34	34	34	

Rakentaminen ja ympäristö	TP 2016	TA 2017M	TA 2018	TA muutos €	Muutos %
Tuotot	1 065 099	1 395 700*	1 053 200	-342 500	-24,5
Kulut	-547 827	-532 099	-542 410	-10 311	1,9
Toimintakate	517 273	863 601	510 790	352 811	-40,9

*) Vuoden 2017 tuloissa maanmyynnin myyntivoitto poikkeuksellisen suuri.

Liikenne ja yleiset alueet

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Seuranta
Hyvinvointi			
Viihtyisä elinympäristö	Kaikki puistometsät (noin 230ha) siistitty virkistys	1. Yhteistyön laajentaminen työliiketoimintayksikön kanssa	

	käyttöön kelpaavaksi (Rakennettujen ja hoidettujen puistojen pinta-ala 43,9 ha). Tavoite siistiä 10 ha puisto-alueita vuosittain	2. Seura- ja yhdistyshyönteistyön kehittäminen	
Turvallinen liikenneympäristö	Ei tiestön kunnosta johtuvia onnettomuuksia	Tiestön kesä- ja talvikunnossapito on laadukasta, katuväläistys toimii, näkemäalueet on raivattu ja suojatiet maalattu	
Elinvoima			
Kunnallistekniikan suunnittelussa huomioidaan riittävässä määrin käyttäjien tarpeet	Liikennöinti on sujuvaa	Ammattitaitoinen suunnittelu	
Rakennettujen liikuntapaikkojen ja puistoalueiden käyttö.	Aktiivisessa käytössä olevat liikuntapaikat ja leikki-puistot.	Sijainniltaan ja hoitotasoltaan viihtyisät ja oikea-aikaisesti hoidetut alueet.	
Osallisuus			
Kuntalaisten osallistaminen suunnitelmien laadintaan	Kuntalaisten mielipiteet huomioon-ottava suunnittelu.	Tiedottaminen ja suunnitelmien asukasesittelyt sekä suunnitelmien nähtävillä laitto	

Tavoitteita ja toimintaa kuvaavat tunnusluvut	TP 2016	TA 2017	TA 2018	Toteuma
Ylläpidettävä liikenneverkko katu-alueet/kevytliikenneväylät m ²	419380	419380	422100	
Tievalaisimien lukumäärä	1712	1712	1721	
Ylläpidettävät leikkikentät, uimarannat, venerannat		18/5/1	18/5/1	

Liikenne ja yleiset alueet	TP 2016	TA 2017M	TA 2018	TA muutos €	Muutos %
Tuotot	6 043	6 203	8 553	2 350	37,9
Kulut	-429 894	-681 910	-747 167	-65 257	9,6
Toimintakate	-423 851	-675 707	-738 614	-62 907	9,3

Vesihuoltolaitos

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Seuranta
Hyvinvointi			
Talousvesi täyttää asetetut laatuvaatimukset ja -suositukset	Ei raja-arvojen ylityksiä	Ammattitaitoinen vedenottamoiden ja verkoston hoito	
Elinvoima			
Vedentoimittamisessa ei esiinny haitallisia katkoksia	Vuotojen määrä ja kesto pienempi kuin edellisenä vuonna	Verkostojen saneeraus ja varautuminen sään vaihteluihin	
Osallisuus			
Häiriötiedottamisessa onnistuminen	Häiriön aikana häiriötilanteeseen liittyviä tiedusteluja 0 kappaletta	Tiedotussuunnitelman toteuttaminen.	

Tavoitteita ja toimintaa kuvaavat tunnusluvut	TP 2016	TA 2017	TA 2018	Toteuma
Pumpattu talousveden määrä m ³	578 887	565 000	560 000	
Laskutettu talousveden määrä m ³	457 298	475 000	455 000	
Jns Vedelle johdettu jäteveden määrä m ³	552 339	510 000	500 000	
Laskutettu jäteveden määrä m ³	409 912	420 000	415 000	

Vesihuoltolaitos	TP 2016	TA 2017M	TA 2018	TA muutos €	Muutos %
Tuotot	1 476 341	1 533 170	1 557 220	24 050	1,6
Kulut	-894 014	-1 023 742	-979 657	44 085	-4,3
Toimintakate	582 326	509 428	577 563	68 135	13,4

ELINYMPÄRISTÖPALVELUT

YHTEENSÄ	TP 2016	TA 2017M	TA 2018	TA muutos €	Muutos %
Tuotot	10 703 621	12 557 001	12 500 501	-56 500	-0,4
Kulut	-9 307 831	-10 652 377	-10 526 734	125 643	-1,2
Toimintakate	1 395 791	1 904 624	1 973 767	69 143	3,6

Tuloslaskelma, ulkoiset ja sisäiset yhteensä

	TP 2016	TA2017M	TA2018	Ero%
TOIMINTATUOTOT				
MYYNTITUOTOT	11 634 081	9 865 873	9 452 656	-4,2
MAKSUTUOTOT	4 269 598	1 345 618	1 374 692	2,2
TUET JA AVUSTUKSET	1 091 113	819 520	723 658	-11,7
MUUT TOIMINTATUOTOT	6 661 452	7 341 896	7 324 754	-0,2
TOIMINTATUOTOT	23 656 243	19 372 907	18 875 760	-2,6
TOIMINTAKULUT				
HENKILÖSTÖKULUT	-33 448 498	-21 560 564	-21 230 911	-1,5
PALKAT JA PALKKIOT	-25 099 462	-15 937 605	-16 303 715	2,3
HENKILÖSIVUKULUT	-8 349 037	-5 622 959	-4 927 196	-12,4
ELÄKEKULUT	-6 652 515	-4 541 456	-4 255 622	-6,3
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-1 696 522	-1 081 503	-671 574	-37,9
PALVELUJEN OSTOT	-39 843 482	-50 654 979	-50 832 257	0,3
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-3 846 680	-3 746 708	-3 372 249	-10,0
AVUSTUKSET	-4 092 668	-1 942 300	-2 094 070	7,8
MUUT TOIMINTAKULUT	-5 897 666	-4 698 434	-5 026 273	7,0
TOIMINTAKULUT	-87 128 994	-82 602 985	-82 555 760	-0,1
TOIMINTAKATE	-63 472 751	-63 230 078	-63 680 000	0,7
VEROTULOT	40 283 705	39 500 000	39 650 000	0,4
VALTIONOSUUDET	27 615 713	27 200 000	26 900 000	-1,1
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
KORKOTUOTOT	50 532	30 000	30 000	0,0
MUUT RAHOITUSTUOTOT	329 087	320 000	320 000	0,0
KORKOKULUT	-447 804	-600 000	-410 000	-31,7
MUUT RAHOITUSKULUT	-221	-10 000	-40 000	300,0
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-68 406	-260 000	-100 000	-61,5
VUOSIKATE	4 358 261	3 209 922	2 770 000	-13,7
POISTOT JA ARVONALENTUMISET				
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-2 890 950	-2 875 260	-2 879 810	0,2
ARVONALENTUMISET	-560 193	-123 123	0	-100,0
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-3 451 142	-2 998 383	-2 879 810	-4,0
TILIKAUDEN TULOS	907 119	211 540	-109 810	-151,9
POISTOERON MUUTOS	119 483	119 183	119 183	0,0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	1 026 602	330 723	9 373	-97,2

Tuloslaskelma, ulkoiset

	TP 2016	TA2017M	TA2018	Ero%
TOIMINTATUOTOT				
MYYNTITUOTOT	7 207 810	7 471 058	6 972 657	-6,7
MAKSUTUOTOT	4 251 645	1 345 618	1 374 692	2,2
TUET JA AVUSTUKSET	1 089 023	814 100	719 588	-11,6
MUUT TOIMINTATUOTOT	1 625 861	3 527 962	3 267 712	-7,4
TOIMINTATUOTOT	14 174 339	13 158 738	12 334 649	-6,3
TOIMINTAKULUT				
HENKILÖSTÖKULUT	-33 448 498	-21 560 564	-21 230 911	-1,5
PALKAT JA PALKKIOT	-25 099 462	-15 937 605	-16 303 715	2,3
HENKILÖSIVUKULUT	-8 349 037	-5 622 959	-4 927 196	-12,4
ELÄKEKULUT	-6 652 515	-4 541 456	-4 255 622	-6,3
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-1 696 522	-1 081 503	-671 574	-37,9
PALVELUJEN OSTOT	-35 429 380	-48 285 314	-48 378 207	0,2
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-3 817 972	-3 719 308	-3 344 049	-10,1
AVUSTUKSET	-4 085 652	-1 936 880	-2 090 000	7,9
MUUT TOIMINTAKULUT	-865 587	-886 750	-971 482	9,6
TOIMINTAKULUT	-77 647 090	-76 388 816	-76 014 649	-0,5
TOIMINTAKATE	-63 472 751	-63 230 078	-63 680 000	0,7
VEROTULOT	40 283 705	39 500 000	39 650 000	0,4
VALTIONOSUUEDET	27 615 713	27 200 000	26 900 000	-1,1
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
KORKOTUOTOT	50 532	30 000	30 000	0,0
MUUT RAHOITUSTUOTOT	329 087	320 000	320 000	0,0
KORKOKULUT	-447 804	-600 000	-410 000	-31,7
MUUT RAHOITUSKULUT	-221	-10 000	-40 000	300,0
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-68 406	-260 000	-100 000	-61,5
VUOSIKATE	4 358 261	3 209 922	2 770 000	-13,7
POISTOT JA ARVONALENTUMISET				
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-2 890 950	-2 875 260	-2 879 810	0,2
ARVONALENTUMISET	-560 193	-123 123	0	-100,0
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-3 451 142	-2 998 383	-2 879 810	-4,0
TILIKAUDEN TULOS	907 119	211 539	-109 810	-151,9
POISTOERON MUUTOS	119 483	119 183	119 183	0,0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	1 026 602	330 722	9 373	-97,2

3. INVESTOINTI- JA RAHOITUSOSA

Investoinnit 2018–2022

	2018	2019	2020	2021	2022	
Investointimääräraha irtaimisto						
Nettokustannukset valtuustotaso	60	20	20	40	0	140

Projektikohtaiset nettokustannukset lautakuntataso

Menot

Huoltoauto	60	20	20	0	0
VNJ kenttä traktori	0	0	0	40	0

Investointimääräraha maankäyttö

Nettokustannukset valtuustotaso	150	150	150	150	150	750
--	------------	------------	------------	------------	------------	------------

Projektikohtaiset nettokustannukset lautakuntataso

Menot

Maanhankinta	200	200	200	200	200
--------------	-----	-----	-----	-----	-----

Tulot

Maanmyynti	-50	-50	-50	-50	-50
------------	-----	-----	-----	-----	-----

Investointimääräraha talonrakennus

Nettokustannukset valtuustotaso	600	4100	3750	6900	7100	22450
--	------------	-------------	-------------	-------------	-------------	--------------

Projektikohtaiset nettokustannukset lautakuntataso

Menot

Liperin koulukeskuksen piha jatkorakentaminen	0	0	200	100	0
Ylämyllyn monitoimitalon pihan perusparannus ja muutostyöt	0	100	0	0	0
Ylämyllyn uusi päiväkot	0	0	150	1000	1000
Paloaseman peruskorjaus	0	0	0	0	800
Pukuhuone- ja huoltorakennus Jyrin pallokentän yhteyteen	0	0	0	500	0
Kiinteistöjen peruskorjaus	300	300	300	300	300
Koulujen piha-alueiden muutostyöt	0	0	100	0	0
Uusi yläkoulu Ylämyllylle	150	2 450	2 400	4 000	4 000
Liperin koulukeskuksen peruskorjaushanke	150	1 250	600	1 000	1 000

Investointimääräraha kaavatiet

Nettokustannukset valtuustotaso	1905	455	455	455	355	3625
--	-------------	------------	------------	------------	------------	-------------

Projektikohtaiset nettokustannukset lautakuntataso

Menot

Liittymät, viheralueet ja suunnittelu	20	20	20	20	20
Päällystystyöt	35	35	35	35	35

Kirkonkylän kaavateiden kunnostus	100	100	100	100	100
Ylämyllyn alue	300	300	300	300	200
Ylämyllyntie kaavatieteksi	1400	0	0	0	0
Lautasuontien hulevesien hallinta	50	0	0	0	0

Investointimääräraha vesi ja jätevesi						
Nettokustannukset valtuustotaso	1245	935	465	465	465	3575

Projektikohtaiset nettokustannukset lautakuntataso

Menot					
Liittymät, suunnittelu	20	20	20	20	20
KK:n alue, Sairaalan pumppaamo + paineviemäri	50	30	30	30	30
Kirkonkylän vesitornin kunnostus	30	300	0	0	0
Ylyn vesitornin kunnostus	350	0	0	0	0
Joensuun veden maksuosuudet	255	100	80	80	80
Lautasuo-Lehtoranta vesihuolto	250	200	200	200	200
Haja-alueen vesihuoltoavustus	100	100	100	100	100
Ylämyllyn alue, jäteveden pumppaamon ja verkoston saneeraus	40	35	35	35	35
Vedenottamo hanke	150	150	0	0	0

Investointimääräraha muu kunnallistekniikka						
Nettokustannukset valtuustotaso	510	260	260	260	260	1550

Projektikohtaiset nettokustannukset lautakuntataso

Menot					
Laajakaista	200	200	200	200	200
Tievalaistus	30	30	30	30	30
Puistot ja leikkikentät	30	30	30	30	30
Jalkapallohallin perustukset + tekonurmi	250	0	0	0	0

Investointimääräraha avustukset						
Nettokustannukset valtuustotaso	80	0	0	0	0	80

Projektikohtaiset nettokustannukset lautakuntataso

Menot					
Jalkapallohallihankkeen investointiavustus	80	0	0	0	0

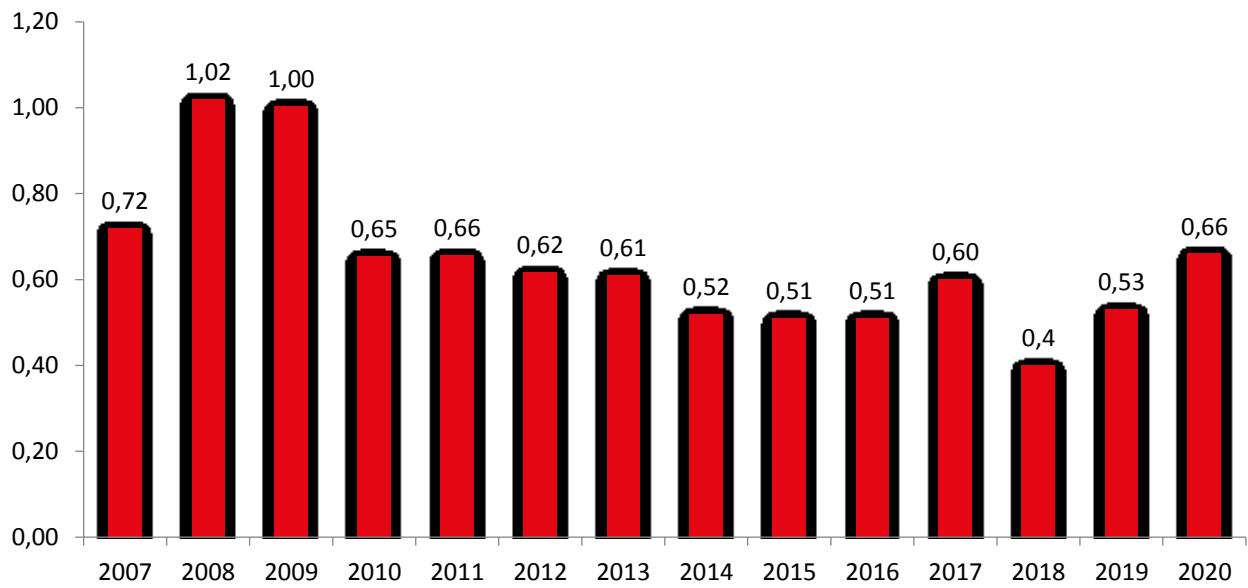
Kaikki menot yhteensä (netto)	4550	5920	5100	8270	8330	32170
--------------------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	--------------

Rahoituslaskelma

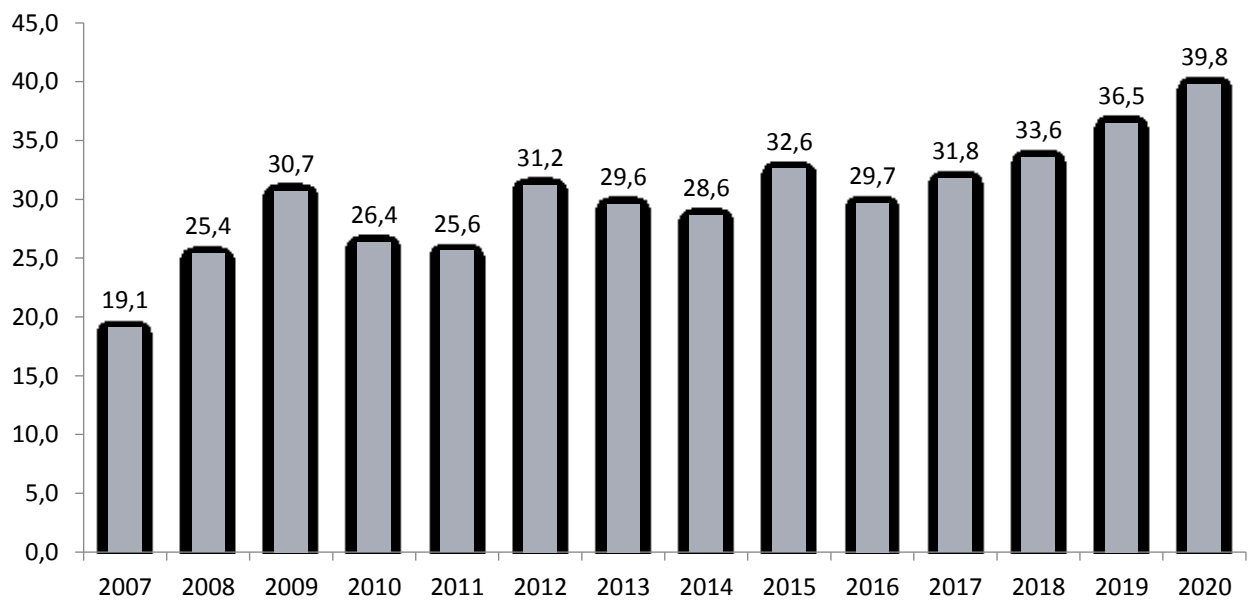
Rahoituslaskelma 2018-2020

	TP2016	TA2017M	TA2018	TS2019	TS2020
TOIMINNAN RAHAVIRTA					
VUOSIKATE	4 358 261	2 879 922	2 770 000	3 065 000	3 270 000
TULORAHOITUKSEN KORJAUSERÄT	-72 573				
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA					
INVESTOINTIMENOT	-2 981 221	-4 980 000	-4 600 000	-5 970 000	-6 620 000
RAHOITUSOSUUDET INVESTOINTIMENOIHIN	19 500				
PYSYVIEN VASTAAVIEN LUOVUTUSTULOT	393 778		50 000	50 000	50 000
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	1 717 746	-2 100 078	-1 780 000	-2 855 000	-3 300 000
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA					
ANTOLAINAUKSEN MUUTOKSET					
ANTOLAINASAAMISTEN LISÄYS	-747 599	-100 000			
ANTOLAINASAAMISTEN VÄHENNYS	0				
LAINAKANNAN MUUTOKSET					
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN LISÄYS	5 000 000	9 200 000	8 000 000	8 800 000	9 500 000
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN VÄHENNYS	-5 171 375	-5 500 000	-6 200 000	-5 900 000	-6 200 000
LYHYTAIKAISTEN LAINOJEN MUUTOS	520 426				
OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSET					
MUUT MAKSUVALMIUDEN MUUTOKSET					
TOIMEKSIANT.VAROJEN JA PO MUU	154 327				
VAIHTO-OMAISUUDEN MUUTOS	-11 255				
SAAMISTEN MUUTOS	225 464				
KOROTTOMIEN VELKOJEN MUUTOS	-1 616 389	-1 500 000			
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-1 646 400	2 100 000	1 800 000	2 900 000	3 300 000
RAHAVAROJEN MUUTOS	71 346	-78	20 000	45 000	0

**Korkomenot milj.€
Liperin kunta**

**Lainakanta milj. €
Liperin kunta**

4. KONSERNI

Liperin kuntakonserniin kuuluvat:

1) Tytäryhteisöt

- a. KTOY Liperin vuokratalot 100 %
 - i. As Oy Liperin Jyrinlenkki 8, 67,8 %
 - ii. Lipertek Oy 2,5 %
- b. Lipertek Oy 97,5 %
- c. Liperin Aluelämpö Oy 99,66 %
- d. Liperin Linja-autoaseman Oy 52,46 %

2) Kuntayhtymät

- a. Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymä 6,35 %
- b. Pohjois-Karjalan Maakuntaliitto 5,74 %
- c. Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä 3,8 %

3) Osakkuusyhteisöt

- a. KTOY Liperin Palvelukeskus 42,31 %
- b. As Oy Liperin Korsutie 1, 43,8 %
- c. As Oy Liperin Korsutie 3, 21,3 %

Kuntakonsernin tilinpäätöstiedot

<u>1 000 €</u>	<u>TP 2016</u>
Konsernin vuosikate	6 378
Konsernin vuosikate % poistoista	125,52
Konsernin tilikauden tulos	1 297
Konsernin investointimenot	-4 775
Konsernin lainakanta	49 364
Konsernin lainakanta €/asukas	4 013
Konsernin omavaraisuusaste %	27,12

Kuntakonsernin talouden vastuut ja veloitteet taloussuunnitelmakaudella 2018–2020

- Rahoitusvastuu sosiaali- ja terveystalouksista vuoden 2019 loppuun. Mahdollisen Siun soten alijäämän kattaminen
- Kasvavan lainakannan ja suuremman korkoriskin hallinta tilanteessa, jossa sekä peruskunnalla että tytäryhtiöillä on kova investointipaine. Peruskunnan osalta suurin investointiohjelman kohde on kouluhanke. Vuokrataloyhtiössä kiinteistöjen peruskorjaus nostaa tulevien vuosien lainakantaa.
- Vuosikateen alhainen taso myös suunnitelmakaudella heikentää lainanhoitokykyä
- Takausvastuut vähäiset
- Leasingvastuut vähäiset

Yhtiökohtaiset tavoitteet

Toiminta-ajatus ja toiminnan yleiskuvaus <ul style="list-style-type: none">- Tuottaa lähipalveluina elinkeino- ja yrityspalveluja Liperiläisille sekä Liperiin sijoittumista suunnitteleville yrityksille yhteistyössä Josekin kanssa.- Tarjota Liperissä toimiville julkisyhteisöille kokonaisvaltaisia isännöitsijäpalveluja kilpailukykyiseen hintaan- Tarjota liperiläisille yrityksille laadukkaita tontti, yritys- ja toimitiloja kilpailukykyiseen hintaan
Yleistavoitteet: <ul style="list-style-type: none">- Kehittää, kasvattaa ja monipuolistaa Liperin yritys-kantaa, joka mahdollistaa työpaikkojen lisäyksen.- Elinkeinoilmapiirin ja -ympäristön kehittäminen (yrittäjäjärjestön tutkimus).- Yritystilojen rakentaminen, ylläpitäminen ja kehittäminen sekä niiden vuokraaminen.- Yritystilojen ja asuinhuoneistojen isännöinti pitkäjänteisesti ja kokonaistaloudellisesti.
Tuottavuus: <ul style="list-style-type: none">- Isännöintipalveluiden kustannustehokas tuottaminen - pitkäjänteinen ja vastuullinen isännöitävien kiinteistöjen ylläpito sekä kehittäminen- Yritystilaratkaisujen tarkoituksenmukainen järjestäminen ja pitkäjänteinen kehittäminen.- Tiedottamisen ja viestinnän kehittäminen - nettisivujen uudistaminen
Tulostavoite: <ul style="list-style-type: none">- Teollisten työpaikkojen kasvu (515 työpaikkaa /2016) → + 5 %- 2 uutta työnantajayritystä (min. 5 HTV) Liperiin / vuosi- Alueelliset hankkeet - projektoinnit, 2 kpl / vuosi- Omien yritystilojen käyttöaste yli 90 %- Sijoitetun pääoman tuotto positiivinen, tilikauden tulos maksimipoistoilla positiivinen
Keskeiset toiminnalliset muutokset 2018–2020: <ul style="list-style-type: none">- Tehostetaan elinkeinopalveluita, rakentamalla lähipalveluihin perustuva toteutusmalli.- Josek Oy:n operatiivisen toiminnan tavoitteellistaminen- Laaditaan erilaisia aluekohtaisia kehittämissuunnitelmia, haetaan niihin rahoitus ja käytännön toteutusmalli.- Yhtiön omistuksessa 2100 m² tuotannollisia tiloja (Kaptas), jotka on vuokrattu vuoteen 2025 asti. Vuonna 2018 toteutunee Kaptaksen toimistotilalaajennus, arvio 80 000 € / toteutus kassasta.- Ylämyllyn Yritystalo 2300 m² (vuokrattava huoneistoala noin 1700 m²). Vuonna 2018 laaditaan selvitys Yritystalon kunnosta ja jatkokehitysvaihtoehtoista.
Riskit: <ul style="list-style-type: none">- Elinkeinopalveluissa lähipalveluiden resursointi ja palveluiden jalkauttamisessa epäonnistuminen.- Isännöinti- ja yritystilavuokraustoiminnoissa riskit ovat kokoluokaltaan hallittavissa. Yritystalon vuokra-aste voi kokea negatiivista muutosta, mikäli maaseutuhallinnon muutos tai kirjaston muutto toteutuvat.- Mahdollisten uusien tilojen riskit arvioidaan aina rakennusprojektin suunnitteluvaiheessa.

Taloussuunnitelma

1 000 €	TA 2018	TA 2017	TP 2016
Liikevaihto	545	508	542
Tulos	8	60	-33
Bruttoinvestoinnit	0	0	0
Lainat 31.12.	622	681	741
Henkilöstön lkm	4,5	3	4

Tytäryhtiö: Kiinteistö Oy Liperin vuokratalot**Toiminta-ajatus ja toiminnan yleiskuvaus**

Yhtiön tehtävänä on tarjota vuokra-asuntoja kilpailukykyiseen hintaan.

Yleistavoitteet:

Asuntoyhteisön kokonaisvaltainen taloudesta, huollosta, ylläpito- ja korjaustoiminnasta huolehtiminen.

Tuottavuus:

- Asuntojen käyttöaste yli 97 %
- Vuosikorjattavien asuntojen määrä 35
- Kilpailukykyinen vuokrataso
- Luottotappioiden minimoiminen

Tulostavoite:

- Suunnitelman mukaisilla poistoilla 4,0 %, tulostaso +/-0
- Osinkoja ei jaeta

Keskeiset toiminnalliset muutokset 2018–2020:

- Kiinteistöjen peruskorjaussuunnitelman laatiminen ja sen mukaisten toimenpiteiden käynnistäminen korjausvelan kasvun taittamiseksi
- Eriyispainopiste vuosikorjaustoiminnan kehittämisessä
- Vuosina 2018–2019 tarkoitus luopua osaomisteisista omakotitaloista
- Asuntokannan monipuolisuuden vahvistaminen ja uudisrakentamismahdollisuuksien kartoittaminen
- Laajakaistan rakentamisvaihtoehtojen selvittäminen

Riskit:

- Taloudelliseen tilanteeseen liittyvät riskit
- Energian hinta

Taloussuunnitelma

1 000 €	TA 2018	TA 2017	TP 2016
Liikevaihto	3 570	3 575	3 572
Tulos	0	0	0
Bruttoinvestoinnit	0	0	0
Lainat 31.12.	10 300	11 400	12 500
Henkilöstön lkm	0	0	0

Toiminta-ajatus ja toiminnan yleiskuvaus

Yhtiön toiminnan tarkoituksena on johtaa asiakkailleen näiden tarvitsema lämpöenergia mahdollisimman häiriöttömästi kaikissa olosuhteissa ja hinnaltaan kilpailukykyiseen hintaan ylläpitämällä ja hoitamalla kaukolämpöverkkoa Liperin kirkonkylässä. Yhtiö ylläpitää ja hoitaa kiinteistöjen sekä vesi- ja viemärlaitoksen käyttöön liittyvää kunta-automaatiojärjestelmään sekä tuottaa päivystys- ja varallaolo-palveluja. Yhtiön palveluksessa on huoltomestari, sivutoiminen toimitusjohtaja ja 6 sivutoimista päivystystyöntekijää.

Yleistavoitteet:

Toimintavarmuuden ylläpito nykyinen palvelutaso säilyttäen sekä varautuminen poikkeustilanteisiin

Tuottavuus:

Toiminnallinen lisäarvo energiahuollon, asiantuntijapalveluiden ja kiinteistöautomaation osa-alueilla, minkä tilaaja/palvelun loppukäyttäjä arvioi viime kädessä palvelun hinta/laatusuhteena.

Tulostavoite:

Tulostaso +-0

Keskeiset toiminnalliset muutokset 2018–2020:

PiPo asetuksesta johtuva raskaan polttoöljyn muutos kevyeen polttoöljyyn Osuuskunta Itämaiden lämpölaitoksella. Muutoksesta aiheutuneet kustannukset, kun ne aiheutuvat lainsäädännöstä, maksaa sopimuksen mukaan Liperin Aluelämpö Oy.

Riskit:

Kaukolämpöverkoston ikääntyminen ja siitä johtuvat uusinvestointitarpeet.
Kaukolämmön ostohinnan nousu, jonka johdosta asiakkaat vaihtavat lämmitysjärjestelmää.
Tietoverkkojen käytettävyyden ja yhteensopivuuden vanhentuneen laitekannan osalta
Työntekijöiden ikääntyminen ja ammattitaitoinen henkilöresurssi yleensä

Taloussuunnitelma

1 000 €	TA 2018	TA 2017	TP 2016
Liikevaihto	1005	1 024	1088
Tulos	40	45	94
Bruttoinvestoinnit	0	0	0
Lainat 31.12.	0	0	0
Henkilöstön lkm	1+1+6	1+1+6	1+1+6

Tytäryhtiö: Liperin linja autoasema Oy**Toiminta-ajatus ja toiminnan yleiskuvaus**

Liperin linja-autoasema Oy omistaa ja hallitsee virasto- ja liiketilarakennusta Liperin kirkonkylässä. Kiinteistöllä on Liperin kunnan toimitiloja. Lisäksi kiinteistöllä on mm. metsänhoitoyhdistyksen toimintoja.

Yleistavoitteet:

- Yhtiön yleistavoitteena on ylläpitää rakennusta omistajien toimitilatarpeita vastaavasti

Tuottavuus:

- Reaaliaikainen yhtiön talouden vakauden seuranta

Tulostavoite:

- Yhtiön euromääräinen tulostavoite on EVL:n maksimipoistojen jälkeen 0 –tulos.

Keskeiset toiminnalliset muutokset 2018-2020:

- Suunnittelukauden aikana yhtiön tulee mukautua osakkaiden tarpeisiin.

Riskit:

Taloudelliset riskit koostuvat yhtiön osakkaiden toiminnan kehittymisestä. Kiinteistötekniikkaan liittyvät riskit koostuvat normaaleista, rakennusten ikääntymiseen liittyvistä riskeistä.

Taloussuunnitelma

1 000 €	TA 2018	TA 2017	TP 2016
Liikevaihto	155	145	134
Tulos	0	0	0
Bruttoinvestoinnit	0	300	0
Lainat 31.12.	280	300	0
Henkilöstön lkm	0	0	0

Liperi

Laaja hyvinvointikertomus 2017–2020

KH 28.11.2016 § 186

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2013 - 2016

Valtuustokauden aikana valituilla painopistealueille tehdyt merkittävimmät toimenpiteet

Ikäihmisten hyvinvoinnin edistäminen:

- 2013: Laitoshoidon paikkoja vähennettiin lltaruskosta (11 paikkaa). Paikoista 7 muutettiin tehostetun asumisen paikoiksi ja 4 vuorohoitopaikoiksi. Ikäihmisten kulttuurityön KUHA-hanke 2013-2014.
- 2014: Sosiaalityöntekijä-kotiutushoitaja-työparialoitti toimintansa aiemmin toimineen SAS-työryhmän tilalla. Mobiilikirjauksen käyttöönotto. Penttilänpihan pienryhmäkodin C-rakennus valmistui. Ikäihmisten ohjatut allasryhmät Outokummun uimahallissa.
- 2015: Penttilänpihan pienryhmäkodin B-rakennus valmistui.
- 2016: Palvelurakennemuutos -> pitkäaikaisen laitoshoidon purkaminen kokonaisuudessaan. läkkäiden asumispalveluissa painopistettä on siirretty kevyempiin asumisratkaisuihin kuin ympärivuorokautiseen hoitoon. Penttilänpihan pienryhmäkodin A-rakennus valmistui. Fysiotreapeutti tukemaan kotiuttamista ja kotona asumista. Asiakkaan valinnan mahdollisuuksien lisääminen palvelusetelillä (palveluasuminen, tuettu kotona asuminen ja omaishoidontuki).

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen:

- 2013: Perhetyön yhteisen mallin kehittäminen. Lastensuojelun tehtäväjaon vaikutukset positiivisia, suunnitelmallisuus ja laatu parantuneet. Varhaiskasvatuksen palveluohjauksen toteutuminen kaikkien perheiden osalta. Perusopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa erityislasten tarvitsema tuki viedään lähelle lähikoulu- ja lähipäiväkotiperiaatteella.
- 2014: Moniammatilliseen työskentelyyn on panostettu, työskennellään erilaisissa verkostoissa. Liperin koululla käynnistyi nuorisotyötä koululla -hanke ja nuorisotyöntekijän toimi vakinaistettiin.
- 2015: Perhekeskuksen perustaminen, perhetyön vahvistaminen, MLL:n kumppanuussopimus. Prosessien kehittäminen siten, että lakisääteisiin määräaikoihin on päästy myös lastensuojelun osalta. Etsivän nuorisotyön työntekijän vakinaistaminen ja Ohjaamo-toiminnan käynnistäminen.
- 2016: Perhekeskuksen toiminnan vakiinnuttaminen. Asiakkaiden osallisuuden, yksilöllisten ratkaisumallien ja yhteisten toimintatapojen lisääminen.

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Ikäihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi valtuustokaudeksi 2013-16 valittujen arviointimittarien kehitys

Arviointimittari	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet %	89,20 %	91,50 %	90,70 %	88,40 %	Tieto ei vielä saatavilla	
Säännöllisen kotihoidon piirissä olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat %	13,30 %	13,50 %	12,50 %	10,40 %	14,90 %	

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi valtuustokaudeksi 2013-16 valittujen arviointimittarien kehitys

Arviointimittari	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17 vuotiaat %	1,40 %	1,60 %	1,30 %	1,40 %	1,50 % (ennakkotieto)	

Huostassa olleet 0-17 vuotiaat %	1,30 %	1,40 %	1,20 %	1,00 %	Tieto ei vielä saatavilla	
Lastensuojelun avohuollon tukitoimien piirissä olevat 0-17 vuotiaat %	5,70 %	7,10 %	6,30 %	9,00 %	Tieto ei vielä saatavilla	
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24 vuotiaat %	11,00 %	9,70 %	8,10 %	7,40 %	Tieto ei vielä saatavilla	
Nuorisotyöttömät 18-24 vuotiaat %	17,90 %	15,60 %	19,30 %	22,70 %	22,00 %	

3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Ikäihmisten hyvinvoinnin edistäminen

Kotona asuvien 75 vuotta täyttäneiden prosentuaalinen osuus on vähentynyt muutaman viime vuoden aikana. Sama ilmiö on havaittavissa myös Joensuun seutukunnalla. Valtakunnallinen tavoite on, että 75 v täyttäneistä 91-92% asuisi kotona. Tavoitteena on vahvistaa koko ikäihmisten palveluketjua, kuten palveluohjausta, kotihoitoa, kevyempää palvelurakennetta kuin ympärivuorokautista hoitoa ja hoivaa, terveyskeskussairaalaa. Lisäksi on vahvistettava kunnan kaikkien toimijoiden ennaltaehkäiseviä toimia ikäihmisten hyvinvoinnin lisäämiseksi.

Säännöllisen kotihoidon piirissä olleiden 75 vuotta täyttäneiden asiakkaiden prosentuaalinen osuus on vaihdellut 10.4-14.9 % välillä. Valtakunnallisesti tavoite on 13-14%. Vuonna 2015 oltiin 14.9%:ssa, joka on hieman valtakunnallista tavoitetta korkeampi. Vaihtelut johtuvat mm palvelurakenteen muutoksista ja sitä kautta myös tilastoinnin eroavaisuuksista. Tavoitteena on pysyä valtakunnallisten tavoitteiden rajoissa.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0-17-vuotiaitten määrä suhteessa samanikäisten määrään on pysynyt alle 1,5 %:n tavoitetason vuosina 2013, 2014 ja 2015. Luku sisältää kaikki avohuollon sijoitukset ja kiireelliset sijoitukset huostassa olevien lisäksi. Huostassa olleiden 0-17-vuotiaitten määrä on pienentynyt vuodesta 2012 alkaen. Lastensuojelun avohuollon tukitoimien piirissä olevien määrä on huomattavasti kasvanut kertomusvuosien aikana, joten tavoite varhaisempaan tukeen siirtymisestä on tältä osin toteutunut. Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden osuus on selkeästi pienentynyt. Positiiviseen kehitykseen vaikuttavana tunnistetaan erityisesti etsivän nuorisotyön tekeminen. Nuorisotyöttömien määrä on ollut kasvusuuntainen, mihin osaltaan vaikuttaa koko valtakunnan ja Pohjois-Karjalan huonontunut työllisyystilanne.

Indikaattoritietojen pysymiseksi hyvällä tasolla ja niiden edelleen paranemiseksi on lujitettava lasten, nuorten ja perheiden osallisuutta oman hyvinvointinsa rakentamiseen ja omaan yhteisönsä. Kaikkien kunnan toimijoiden ennaltaehkäiseviä toimia on vahvistettava perheiden hyvinvoinnin lisäämiseksi. Tukea tarvitsevien aito kuuleminen, yksilöllinen palvelumuotoilu ja omatyöntekijänä kopin ottaminen tulee olla kaikkien toimijoiden tavoitteena. Tulevan Siun soten tulee onnistua kuntien toimijoiden kanssa tehtävässä lapsiperhepalvelujen integraatiossa. Liperin hyväksi todennetun perhekeskustoimintamallin tulee voida edelleen kehittyä, niin että tuen tarpeessa olevat lapset, nuoret ja perheet saavat oikea-aikaisen avun ja heidät kohdataan yksilöllisesti omissa toimintaympäristössään kotona, varhaiskasvatuksessa, koulussa ja vapaa-aikana. Erityisen tärkeää on saada palvelut sujuviksi lasten- ja nuorisopsykiatrian, lastenneurologian ja lastentautien kanssa.

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2017 - 2020

4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Lähtökohtaisesti hyvinvointi muodostuu jokaisen omasta lähtökohdasta vaikuttaa omaan elin- ja toimintaympäristöön. Uusi kuntastrategia rakentuu elinvoima- ja hyvinvointiohjelmien sekä osallisuuden pohjalle.

Liperissä toimivat yhdistykset, järjestöt ja seurakunnat tarjoavat monipuolisen mahdollisuuden hyvinvoinnin edistämiseen muun muassa liikunnan ja kulttuurin osa-alueilla. Liperin kunta panostaa liikunta-, kulttuuri-, nuoriso-, kirjasto-, seutuopisto- ja musiikkiopistotoimintaan muun muassa ilmaisilla liikunta- ja vapaa-aikapalvelutiloilla sekä yleis- ja kumppanuusavustuksilla. Uuden kuntastrategian valmistelussa esille ovat nousseet perheiden tukeminen, nuorison työllisyyden tukeminen ja mielenterveys- ja päihdeongelmien ehkäiseminen sekä iäkkäiden kotona asumisen tukeminen. Täältä pohjalta on valittu painopistealueet tulevalle valtuustokaudelle.

Uusi kuntastrategia valmistuu alkusyksyä 2017.

5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Liperin kunnan strategia

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Liikenneturvallisuusohjelma toimenpidesuunnitelmineen

Liperin kunnan turvallisuus- ja varautumissuunnitelma

Vapaa-aajan asumisen tavoiteohjelma

Maaseutuohjelma

Kyläsuunnitelmat

Siun soten strategiat ja toimintasuunnitelmat

Kotouttamisohjelma

Varhaiskasvatuksen suunnitelma

Esiopetuksen suunnitelma

Perusopetuksen opetussuunnitelmat

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Perus- ja esiopetuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Oppilas- ja opiskeluhuollon kunta- ja koulukohtaiset suunnitelmat

Seudullinen kasvatuksen ja koulutuksen toimintaohjelma (seutukesu)

Sivistystoimen toimenpideohjelma

Maapoliittinen ohjelma ja maankäytön suunnitelma

Kiinteistökohtaiset pelastussuunnitelmat

Tulevaisuuden kunnan myötä ohjelmat päivittyvät

6 Hyvinvointisuunnitelma

Painopistealue ja kehittämiskohde/kohteet

1)

Painopistealue 1: Ikäihmisten hyvinvoinnin edistäminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Ikäihmiset saavat yhteyden ”yhden luukun” periaatteella	Alueellisen palveluohjauksen mallin luominen. Vastuutaho: Siun sote	Olemassa olevien resurssien uudelleen organisointi	Alueellinen malli luotu, kyllä/ei
Ikäihmiset	Hyvinvointia edistävät	Olemassa olevat	Ryhmätapaamisten/kotikäyntien

hyödyntävät ennakoivia ja ennaltaehkäiseviä palveluja	ryhmätapaamiset / kotikäynnit. Vastuutaho: Siun sote. Asioimispalvelut. Vastuutaho: kunta Koulutus ja harrastus mahdollisuudet. Ikäihmisten päivätoiminta, avoin päiväkotitoiminta, erityisliikuntaryhmät, +65 -ohjelma, kuha-hanke, terho-kerho, järjestöjen järjestämä toiminta. Vastuutaho: kunta, seutuopisto, järjestöt	Siun soten resurssit. Seutuopisto ja -kirjasto, perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen yhteistyö, vapaa-aikapalvelut	toteutuminen
Ikäihmiset huolehtivat kunnostaan ja toimintakyvystään	Liikuntaryhmät. Vastuutaho: kunta, seutuopisto, järjestöt Liikkumisen mahdollisuudet. Vastuutaho: kunta, seutuopisto, järjestöt Kulttuuripalvelut. Vastuutaho, kunta, järjestöt Muu harrastetoiminta. Vastuutaho, kunta, järjestöt Kuntoutus koko ikäihmisten palveluketjussa. Vastuutaho: Siun sote	Olemassa olevat kunnan ja Siun soten resurssit.	Suunnitelmat, kävijämäärien seuranta
Ikäihmiset ottavat vastaan ja käyttävät kotiin annettavia palveluja	Riskiryhmiin kuuluvat ikäihmiset palvelujen piiriin/mtp Palveluohjaus runsaasti palveluja käyttäville Omaishoito Ikäihmisten neuvoston roolin vahvistaminen Vastuutaho: Siun sote & kunta	Olemassa olevat Siun soten resurssit.	Yli 75v; Itsenäisesti kotona asuu 91-92%. Kotihoidon piirissä olevien +75 v. määrä 14 %.
Ikäihmisten arjen turvallisuus	Asumisen turvallisuuden (olosuhteet) ja sosiaalisen kanssakäymisen edistäminen. Tunnistetaan asioinnissa sähköisen ja perinteisen asioinnin mahdollisuus.	Peruskunta, avustukset Kolmas sektori Siun sote	Toimintaohjelmat

2)

Painopistealue 2: Lasten ja nuorten turvallinen kasvu ja kehitys

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Lasten, nuorten ja	Lapsia, nuoria ja vanhempia	Vastuutaho: Kaikki	Oppilaiden

<p>vanhempien yhteisöllisyys ja osallisuus lisääntyy</p>	<p>kuullaan aidosti ja palveluja suunnitellaan yhdessä; (vasu ja opetussuunnitelmat, tuen järjestäminen ja oppilashuolto, asuminen, alueiden käyttö, tilasuunnittelu, palvelumuodot, leikki- ja oppimisympäristöt, vapaa-aika ympäristöt)</p> <p>Nuorisovaltuuston ja oppilaskuntien roolin vahvistaminen</p> <p>Kolmannen sektorin toiminnan mahdollistaminen ja lisääminen julkisen palvelutuotannon rinnalla</p>	<p>palvelunjärjestäjät</p>	<p>tavoitesuunnitelmat ja oppimiskeskustelut, vasu- keskustelut</p> <p>Toteutuneet asiakasfoorumit, asiakasraadit, kokemusasiantuntijoiden kuulemiset, vanhempainillat, nuoriso- ja vanhempainneuvostotoiminta</p> <p>Oppilaskunta-, kummioppilas-, tukioppilastoiminta.</p>
<p>Palvelujen oikea-aikaisuus sekä asiakas- ja tarvelähtöisyys</p>	<p>Varhaisen tuen tarpeen tunnistaminen</p> <p>Asiakkaan ilmaisema palvelutarve kuullaan ja kirjataan.</p> <p>Palvelutarpeen arviointi ja ohjaus ja neuvonta tapahtuu viiveettä kaikissa palveluissa.</p> <p>Yhteisiä asiakas- ja palvelusuunnitelmia laaditaan.</p> <p>Omatyöntekijä ottaa vastuun asiakkaan palvelujen koordinoinnista, yhteisen palvelusuunnitelman toteutumisesta ja toteutumisen arvioinnista.</p> <p>Ohjaamo-palvelun ja yhteispalvelupisteen integroiminen Ylämyllylle asiakas- ja tarvelähtöisellä palvelulla</p> <p>Nivelvaiheen yhteistyön sujuvuuden varmistaminen</p>	<p>Vastuutaho: kaikki palvelunjärjestäjät</p>	<p>Palvelutakuut toteutuvat, tuen tarve arvioidaan, omatyöntekijä nimetään, yhteiset asiakas- ja palvelusuunnitelmat ovat käytössä, yksilöllistä palvelumuotoilua tehdään, NT-Typpi (nuorten monialainen suunnitelma) on aktiivisessa käytössä, yksilöllinen ja yhteisöllinen oppilashuolto toteutuu.</p> <p>Nuorten etsivän tilastot</p>
<p>Tuki viedään lasten ja nuorten kasvuympäristöön</p>	<p>Lähikoulu- ja päiväkotiperiaate, inkluusio</p> <p>Luodaan perheitä tukevia toimintamalleja palvelujen ulkopuolella oleville perheille.</p> <p>Tuki viedään lapsen ja nuoren luontaiseen kasvuympäristöön</p>	<p>Vastuutaho: kaikki palvelunjärjestäjät (kunta, seurakunnat, Siun sote, yhdistykset ja järjestöt)</p>	<p>Toteutuneet uudet toimintamallit: lapsiperheiden kotipalvelu, perhetyö, varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tukipalvelut, lähikouluperiaate, oppilashuollon toiminta, kolmiportainen tuki,</p>

	<p>kotiin, varhaiskasvatukseen, kouluun ja vapaa-aikaan.</p> <p>Työparityöskentelyä tapahtuu yli hallinnollisten rajojen.</p> <p>Erikoissairaanhoidon ja oppilashuollon palvelut jalkautuvat.</p> <p>Verkostotyöskentely ja tiedonsiirto varmistetaan kaikilla tasoilla.</p> <p>Tuotetaan matalan kynnyksen liikunta- ja kulttuuripalveluja</p> <p>Seurakunnissa tehtävä työ</p>		Siun soten toiminta
<p>Palvelujen vaikuttavuutta arvioidaan</p>	<p>Asiakaskokemusta arvioidaan</p> <p>Asiakastyytyväisyyskyselyjä tehdään</p> <p>Oppilashuoltotyön toimivuutta arvioidaan</p> <p>Monialaisten työryhmien toimivuutta arvioidaan</p> <p>Kouluterveyskysely toteutetaan</p> <p>Neuvolakysely toteutetaan</p> <p>Eri kyselyjen tulokset arvioidaan ja tehdään kehittämissuunnitelmat palvelujen parantamiseksi</p>		<p>Kyselyjen tulokset, niistä tehdyt johtopäätökset ja kehittämissuunnitelmat.</p> <p>Seurattavat indikaattorit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0-17 v. määrä. Tavoitearvo alle 1,4 % - Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 0-17 v. Tavoitearvo alle maan keskiarvon. - Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 0-16 v. Tavoitearvo alle maan keskiarvon.
<p>Lasten ja nuorten mielenterveyttä ja päihteettömyyttä edistetään</p>	<p>Mielenterveyttä ja päihteettömyyttä edistäviä toimintaympäristöjä ja toimintamalleja suunnitellaan ja otetaan käyttöön</p>	Kaikki palvelunjärjestäjät	Uudet toimintamallit
<p>Lasten ja nuorten osallistumisen lisääminen kunnan, liperiläisten yhdistysten ja järjestöjen tapahtumiin (harjoitukset jne.)</p>	<p>Maksuttomien vuorojen ja avustustoiminnan säilyttäminen.</p> <p>Liikuntapaikkojen ja nuorisotilojen monipuolisuus ja ylläpito</p>	<p>Yleis-, yhteistyö- ja kumppanuusavustukset, kunnan liikunta-, nuoris- ja kulttuuritoimi sekä elinympäristöpalvelut</p>	<p>Tapahtumien ja osallistujien määrä. Tavoitearvo: Vuoden 2016 tason parantaminen.</p> <p>Vähän liikuntaa harrastavia 8.-9.-luokkalaisia (kouluterveyskysely). Tavoitearvo: alle maan keskiarvon.</p>

Lasten ja nuorten turvallinen arki	<p>Turvallisten aikuissuhteiden turvaaminen lapselle</p> <p>Kasvatusyhteistyö monialaisesti</p> <p>Mediakasvatus (monilukutaito, some-taidot)</p> <p>Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä</p> <p>Oppilashuoltosuunnitelma</p> <p>Varhainen puuttuminen</p> <p>Liikenneturvallisuuden lisääminen</p>	<p>Lapset ja nuoret, huoltajat, varhaiskasvatus, perusopetus, opinto- ja vapaa-aika, Siun sote</p>	<p>Hoidon aloitukseen liittyvät kotikäynnit</p> <p>Lapsen eheytyvä varhaiskasvatuksen suunnitelma</p> <p>Koulujen opetus- ja oppilashuoltosuunnitelmien arviointi</p> <p>Varhaiskasvatuksen arviointi</p>
------------------------------------	--	--	---

3)

Painopistealue 3: Työllisyyden edistäminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Asiakkaan yksilöllinen huomioiminen	<p>Kuntouttavassa työtoiminnassa asiakkaalle tehdään yksilöllinen suunnitelma ja laaditaan yksilölliset tavoitteet, joita yhdessä tavoitellaan. Asiakas ohjataan oikeiden palvelujen piiriin.</p> <p>Palveluohjaus tuotetaan yhdestä paikasta.</p> <p>Palkkatukityöllistämisen keskitetty työllisyysbudjetti mahdollistaa asiakaslähtöisen työllistämispolun rakentamisen.</p>	<p>Työllisyyspalvelut: vastuuhenkilöinä työnohjaajat, työhönvalmentajat sekä työllisyyskoordinaattori.</p> <p>Siun soten työttömien terveystarkastusta tekevä terveydenhoitaja/lääkäri, aikuissosiaalityö ja mielenterveys- ja päihdepalvelut</p> <p>Palkkatukityöllistämisen keskitetyt määrärahat.</p>	<p>Työllistymispolkujen systemaattinen seuranta</p> <p>Asiakkaan tavoitteiden täyttyminen</p> <p>Työttömän terveydenhuollon palvelujen toteutuminen.</p> <p>Palkkatukityöllistettyjen määrä</p>
Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteellisuus	<p>Kuntouttava työtoiminta on tavoitteellista ja suunnitelmallista tavoitteena asiakkaan kuntoutuminen ja työllistyminen, laaditaan viikko/kuukausi/vuosisuunnitelmat.</p> <p>Luodaan mielekkäitä työtehtäviä.</p> <p>Perustetaan erilaisia kuntouttavan työtoiminnan toiminnallisia ryhmiä. Kuntouttavan työtoiminnan työpajat toimivat starttipajoina, joista asiakas ohjataan eteenpäin heti valmiuksien vahvistuessa.</p> <p>Ohjataan eläke- ja työkykyseveltelyihin ne asiakkaat, jotka tarvitsevat terveydellisten seikkojen selvittelyjä.</p>	<p>Kunnan työllisyyspalvelut: vastuuhenkilöinä työnohjaajat ja työhönvalmentajat, Siun soten toimijat.</p> <p>Kunnan ja Siun soten työyksiköiden kuntouttavan työtoiminnan paikat.</p>	<p>Työllistymispolkujen systemaattinen seuranta.</p> <p>Työmarkkinatuen kuntaosuuden pienentyminen.</p> <p>TYP-asiakkuuksia vähintään 50 vuodessa</p>

<p>Työkykyisten asiakkaiden palvelun parantaminen</p>	<p>Työkuntoisille asiakkaille etsitään yhdessä työmahdollisuuksia.</p> <p>Kartoitetaan haastattelulla työtä vailla olevien henkilöiden osaaminen.</p> <p>Tuettu työllistäminen kohdistetaan mahdollisimman monen henkilön käyttöön.</p> <p>Tuetaan työkykyisten henkilöiden työllistymistä yksilöohjauksen ja työhönvalmennuksen keinoin.</p> <p>Tehdään yhteistyötä Kajo-keskus ja Pokali -hankkeiden kanssa työhönvalmennuksen ja työnetsinnän toimin.</p>	<p>Työllisyyspalvelut: vastuuhenkilönä työllisyyskoordinaattori</p> <p>Kajo-keskus ja Pokali-hankkeet</p>	<p>Työllistymispolkujen systemaattinen seuranta</p> <p>Työllistymisen onnistumiset</p>
<p>Yritysyhteistyön laajentaminen</p>	<p>Luodaan malli yrittäjien kanssa tehtävälle yhteistyölle ja tarjotaan paikallisille yrittäjille maksutonta palvelua työllistämisen tukemiseksi.</p> <p>Tarjotaan paikallisille yrittäjille tukea työllistämiseen sekä tietoa käytettävissä olevasta osaavasta työvoimasta.</p> <p>Selvitetään Liperilisen käyttöönottoa (Liperilisiä = kunnan maksamaa työmarkkinatukea saavan vähintään 6 kk ajaksi työllistäneelle yritykselle maksetaan tukea).</p>	<p>Työllisyyspalvelut: vastuuhenkilönä työllisyyskoordinaattori</p>	<p>Lisääntyvien työpaikkojen määrä</p> <p>Työttömyysprosentin seuranta</p>
<p>Nuorten työllistämisen tukeminen</p>	<p>Nuorten työllistäminen otetaan keskiöön.</p> <p>Laaja yhteistyö nuorisotyön, sosiaalityön, perusopetuksen sekä eri koulustahojen kanssa.</p> <p>Erilliset nuorten ryhmät kuntouttavaan työtoimintaan.</p> <p>Nuorten kesätyöllistämiseen kunnan maksaman tuki ja koordinointiapu. paikallisille yrittäjille.</p> <p>Nuorille kesätyömahdollisuuksia myös kunnan tehtävissä.</p> <p>Työelämätaidot ja yrittäjyyskasvatus esi- ja perusopetuksen</p>	<p>Työllisyyspalvelut: työllisyyskoordinaattori, työhönvalmentajat sekä työnohjaajat</p> <p>Nuorisotyö, perusopetus, Siun soten aikuissosiaalityö, koulustahot</p> <p>Liperilisiin ja kesätyöllistämisen varatut määräraha</p>	<p>Nuorten työttömyysasteen seuranta</p> <p>Seurattavat indikaattorit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17-27 v. määrä. Tavoitearvo alle 5 %. - Nuorisotyöttömät 18-24 v. Tavoitearvo alle 15 %. - Alle 25-vuotiaiden aktiivointiaste. Tavoitearvo: +2% edellisen vuoden arvoon

opetussuunnitelmissa.		
-----------------------	--	--

4)**Painopistealue 4: Hyvinvointityön näkyväksi tekeminen**

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Yhdistys- ja järjestötoimijoiden, seurakuntien, muun vapaaehtoistyön ja kunnan tekemän hyvinvointityön näkyvyyden parantaminen	Hyvinvointityöstä tiedottamisen lisääminen monikanavaisesti. Yhteistyön lisääminen Eri toimijoiden hyvinvointityön näkyväksi tekeminen. Neuvostojen (nuoriso-, vammais- ja ikäihmisten) roolin vahvistaminen.	Toimijatahojen markkinointi- ja viestintä	Asukasraadit, järjestöfoorumi, asiakaskyselyt

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY**7 Suunnitelman laatijat**

Eri palvelualojen työryhmät sekä hyvinvointityöryhmä.

8 Suunnitelman hyväksyminen

Kunnanhallituksen käsittely 28.11.2016

Valtuuston käsittely 12.12.2016

Liite 2: Kustannuslaskennan hierarkia 1.1.2018 alkaen

Palvelualue	Tulosalue	Tulosyksikkö	Kustannuspaikka
10 Keskushallintopalvelut			
	100 Kunnanhallitus		
		1010 Kunnanhallitus	
			1011 Kunnanvaltuusto
			1012 Kunnanhallitus
			1015 Kunnan palvelupiste (uusi)
			1211 Elinkeinopalvelut
	110 Alueellinen yhteistyö		
		1140 Siun sote	
			1100 Siun sote
			5031 Pelastustoimi
			1152 Ympäristöterveydenhuolto
			1097 Sote, vanha
			1099 OkuLin purku
		1150 Muu alueellinen yhteistyö	
			4031 Joukkoliikenne
			1151 Muut yhteistoimintaosuudet ja jäsenmaksut
	130 Hallinto		
		1310 Hallintopalvelut	
			1311 Hallintopalvelut
			1325 Vaalit
			1326 Kuntakuva
			1327 Hankkeet
		1345 Talouspalvelut	
			1344 Talous- ja palkkahallinto
			1343 Ict-palvelut
			1014 Tarkastuslautakunta
		1360 Työllisyys- ja henkilöstöpalvelut	
			1380 Kuntouttava työtoiminta
			1388 Työllisyyspalvelut
			1390 Tukityöllistetyt
			1389 Henkilöstöpalvelut
	160 Maaseutupalvelut		
		1610 Maatalouslomitus	
			1611 Maatalouslomitus / hallinto
			1612 Maatalouslomitus
		1620 Maaseutuelinkeinojen kehittäminen	
			1621 Maaseutuelinkeino / hallinto
			1622 Maaseutuelinkeino / avustukset
			1623 Maaseutuelinkeino / projektit
			1624 Maaseutuelinkeinot, Polvijärvi
			1625 Maaseutuelinkeinot, Outokumpu

1626 Maaseutuelinkeinot, Juuka
1627 Maaseutuelinkeinot, Ilomantsi
1628 Maaseutuelinkeinot, Kontiolahti
1629 Maaseutuelinkeinot, Joensuu
1630 Isäntäkunnan tulot

40 Hyvinvointipalvelut

400 Hyvinvoinnin hallinto

4015 Hyvinvoinnin hallinto

4011 Hyvinvointilautakunta
4021 Hyvinvoinnin hallinto
4022 Avustukset ja yhteistoimintaosuudet
4049 Hyvinvoinnin hankkeet

420 Perusopetus

4260 Liperin koulu

4261 Liperin koulu

4270 Ylämyllyn koulu

4271 Ylämyllyn koulu

4280 Viinijärven koulu

4281 Viinijärven koulu

4285 Kyläkoulut

4221 Mattisenlahden koulu
4241 Salokylän koulu

4290 Muu perusopetus

4291 Muu perusopetus

440 Varhaiskasvatus

4420 Perhepäivähoito

4421 Perhepäivähoito

4430 Päiväkodit

4431 Liperin päiväkoti
4432 Metsälän päiväkoti
4433 Paloaukean päiväkoti
4434 Puolivälin päiväkoti
4435 Viinijärven päiväkoti
4437 Lautasuon päiväkoti
4438 Avoin päiväkoti

4440 Muu varhaiskasvatus

4441 Esiopetus
4451 Leikkitoiminta
4473 Kotihoidon tuki

460 Opinto ja vapaa-aika

4610 Opinto ja vapaa-aika

4611 Liikuntapalvelut
4612 Nuorisotyö
4613 Kulttuuripalvelut
4621 Seutukirjasto
4631 Seutuopisto
4641 Musiikkiopisto

50 Elinympäristöpalvelut

500 Elinympäristön hallinto- ja tukipalvelut

5010 Elinympäristön hallinto- ja tukipalvelut

5012 Elinympäristölautakunta

5011 Elinympäristön hallinto

5040 Ruokapalvelut

1391 Ylämyllyn koulun keittiö

1392 Liperin koulun keittiö

1393 Viinijärven koulun keittiö

1394 Ravintokeskus

1395 Ruokahuollon hallinto

5050 Kunnan kiinteistöt

5211 Kunnossapitopalvelut

5221 Siivouspalvelut

540 Rakentaminen ja ympäristö

5490 Rakentaminen ja ympäristö

5415 Maankäyttö ja kaavoitus

5481 Rakennusvalvonta

5461 Ympäristöpalvelut

5231 Jätehuolto

550 Liikenne ja yleiset alueet

5510 Liikenne ja yleiset alueet

5241 Liikenneväylät

5251 Puistot ja yleiset alueet

5021 Yksityistiet

5491 Hulevedet

5261 Liikuntapaikat

560 Vesihuoltolaitos

5630 Vesihuoltolaitos

5611 Puhdasvesilaitos

5621 Viemärilaitos